

HUMANISTINEN
AMMATTIKORKEAKOULU

OPINNÄYTETYÖ

Itsenäistymisen ABC

Toiminnallisten menetelmien käyttö itsenäistymisen tueksi vastaanotto- ja arviointiyksikkö Kivelässä

Riikka Rissanen

Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma (210 op)

9 / 2016

HUMANISTINEN AMMATTIKORKEAKOULU

Kansalaistoiminnan ja nuoristyön koulutusohjelma

TIIVISTELMÄ

Työn tekijä Riikka Rissanen	Sivumäärä 57 sivua ja 52 liitesivua
Työn nimi Itsenäistymisen ABC- Toiminnallisten menetelmien käyttö itsenäistymisen tueksi vastaanotto- ja arviointiyksikkö Kivelässä	
Ohjaava(t) opettaja(t) Anita Saaranen-Kauppinen	
Työn tilaaja ja/tai työelämäohjaaja Vastaanotto- ja arviointiyksikkö Kivelä, Katariina Tiainen	
Tiivistelmä <p>Opinnäytetyön tilaajana toimi Kuopion kaupungin vastaanotto- ja arviointiyksikkö Kivelä. Vastaanotto- ja arviointiyksikkö Kivelä on seitsemän paikkainen lastensuojelulaitos, jonne sijoitetaan 13-17 vuotiaita nuoria. Vastaanotto- ja arviointiyksikön tavoitteena on tuoda nuorelle turvallinen elinympäristö hänen tilanteensa selvittämiseksi ja arvioida hänen tarpeitaan jatkon kannalta.</p> <p>Opinnäytetyöni oli Kivelän yksikköön nuorille toteuttamani seitsemän toiminnallista kertaa. Näiden lisäksi siihen kuului kysely osallistuneille nuorille ja ohjaajille toiminnasta sekä toiminnallisten menetelmien opas. Opinnäytetyöni tavoite oli antaa nuorille tietoa itsenäistymiseen liittyvistä teemoista. Nämä olivat terveys, mielenhyvinvointi, seksuaalisuus, päihteet, itsenäistyminen, talous sekä koulutus.</p> <p>Opinnäytetyöni taustalla oli halu selvittää, kuinka nuoret oppivat toiminnallisten menetelmien kautta. Tähän kysymykseen vastaamiseksi toteutin nuorille ja ohjaajille kyselyn sekä havainnoin toimintaan. Nuorille toteutin strukturoidun lomakekyselyn ja ohjaajille toteutin kvalitatiivisen lomakekysely. Tämän lisäksi tein osallistuvan havainnoinnin kautta havainnot nuorten oppimisesta.</p> <p>Opinnäytetyöni tuloksina voitiin nähdä kahden kyselyn tulokset, oman havainnointini tulokset sekä tekemäni menetelmäopas. Opinnäytetyöni tulokset osoittivat, että toiminnallisten menetelmien kautta nuoret voivat oppia itsenäistymiseen liittyviä teemoja. Kuitenkin nuorten oma motivaatio sekä ryhmän erilaisuuden huomioon ottavat menetelmät helpottavat prosessia.</p>	
Asiasanat nuoruus, itsenäistyminen, lastensuojelu, toiminnalliset menetelmät	

HUMAK UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES
Degree Programme of Civic activities and youth work

ABSTRACT

Author Riikka Rissanen	Number of Pages 109
Title ABC of becoming independent- The use of functional methods for supporting becoming independent at reception and evaluation unit Kivelä	
Supervisor(s) Anita Saaranen-Kauppinen	
Subscriber and/or Mentor Reception and evaluation unit Kivelä, Katariina Tiainen	
<p>Abstract</p> <p>This thesis was done in cooperation with Kuopios reception and evaluation unit Kivelä. Reception and evaluation unit Kivelä is a child welfare institution where socialworkers can place young people of the age of 13-17. The goal of reception and evaluation unit Kivelä is to provide a safe environment for the young people to help solve their issues and evaluate their needs.</p> <p>My thesis were seven functional occasions for the young people placed in Kiveläs unit. Also my thesis contained an enquiry for the young people that participated and for the employees of Kivelä also it contained a functional methods guidebook. The goal of the thesis was to give information about becoming independent to the young people. The information was given to the young people in seven different themes which were : health, mental health, sexuality, intoxicants, becoming independent, economy and education.</p> <p>The question I wanted information about was how young people learn from functional methods. To answer this question I did an enquiry for the young people and to the employees of Kivelä also I observed their actions. The enquiry I did for the young people is a quantitative structured form enquiry. The enquiry I did for the employees is a qualitative form enquiry. In addition I observed in a participative way the young peoples learning during the occasions.</p> <p>The results of this thesis can be seen as the results of the two enquiries, my own observation and the functional methods guidebook I made. The results of the thesis showed that learning through functional methods about becoming independent is possible. However the young peoples own motivation and taking into account the groups uniqueness can make the process easier.</p>	
Keywords youth, becoming independent, child protection, functional methods	

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	5
1.1 Kuopion kaupungin perhetukikeskukset	8
1.2 Vastaanotto- ja arviointiyksikkö Kivelä	9
2 LASTENSUOJELU	10
2.1 Avohuolto	12
2.2 Sijaishuolto	13
3 NUORUUS	16
3.1 Nuoruuden kehitystehtävät	18
3.2 Nuoren elämää Suomessa	20
3.3 Itsenäistyminen	21
3.4 Itsenäistyminen sijaishuollosta	23
4 TOTETUS	24
4.1 Toiminnalliset menetelmät	25
4.2 Pienryhmätoiminta	27
4.3 Tutkimusmenetelmät	29
5 TOIMINNALLISET KERRAT	31
5.1 Terveys	32
5.2 Mielen hyvinvointi	34
5.4 Päihteet	37
5.5 Itsenäistyminen	39
5.6 Talous	40
5.7 Koulutus	42
6 TULOKSET JA TUOTOS	43
6.1 Nuorille tehty kysely	43
6.2 Ohjaajille tehty kysely	47
6.3. Havainnointi	49
6.4 Opas	50
7 POHDINTA	51
LÄHTEET	55
LIITTEET	58

1 JOHDANTO

Opinnäytetyön idea syntyi vuoden 2015 kesällä, kun tein harjoittelua Kuopiossa Toukorinteen perhetukikeskuksessa. Alkuperäinen idea oli, että olisin toteuttanut opinnäytetyön Toukorinteen perhetukikeskuksen eri yksikköön, mutta totesimme vastaanotto- ja arviointiyksikkö Kivelällä uutena kesällä 2015 avattuna yksikkönä olevan enemmän kehittämisen tarvetta.

Ensimmäinen idea opinnäytetyöhön oli, että olisin toteuttanut toimintakertoja Kivelän toimintailtoihin, jotka toteutetaan tiistaisin. Alkuperäisen idean taustalla oli, että olisin kehittänyt nuorille erilaista viriketoimintaa ja avannut heille Kuopion harrastusmahdollisuuksia sekä ryhmäyttänyt heitä. Toiminnan olisi ollut tarkoitus olla kevyttä ja nuorille mukavaa toimintaa, jonka kautta ohjaajat ja nuoret olisivat päässeet tutustumaan toisiinsa.

Vastaanotto- ja arviointiyksikkö Kivelän tehtävän vuoksi kuitenkin tarkensimme opinnäytetyöni ideaa. Kivelän tehtävänä on vastaanottaa sijaishuoltoon päätyneet 13–17 vuotiaat nuoret Kuopion alueella ja arvioida heidän tuen tarpeensa sekä antaa suositusta nuorelle sopivasta jatkosta Kivelästä poistumisen jälkeen (Kekoni & Kolari 2014). Kivelässä arvioidaan siis nuoren hyvinvointia edistäviä tekijöitä ja hyvinvointia ehkäiseviä tekijöitä ja niiden vaikutusta nuoren hyvinvointiin. Kivelän toiveena oli käsitellä nuorten elämään ja hyvinvointiin vaikuttavia asioita näissä toimintailloissa. Näin nuoret saisivat tietoa heille ajankohtaisista asioista kuten koulutus ja itsenäistyminen ja Kivelän henkilökunta saisi tietoa nuorten mielipiteistä näistä asioista. Näistä nuorten mielipiteistä he saisivat myös materiaalia nuorten arviointeihin.

Tämän teeman saatuani rupesimme yhdessä Kivelän henkilökunnan kanssa miettimään, mitä teemoja olisi hyvä käsitellä tämän 13–17 vuotiaista koostuvan ryhmän kanssa. Päädyimme yhdessä teemoihin terveys, mielenterveys, seksuaalisuus, päihitteet, itsenäistyminen, talous ja koulutus. Kivelän puolelta toivottiin myös, että toteutan kertojen jälkeen näistä toiminnallisista menetelmistä oppaan (ks. liite 1) heidän jatkokäyttöön. Menetelmiä he toivoivat käyttävänsä jatkossa niin yksilön kuin ryhmän kanssa työskentelyyn. He toivoivat myös, että teemojen toiminnallisesta käsittelystä

tulisi pysyvä osa heidän toimintaansa ja niitä toistettaisiin aina muutaman kuukauden välein.

Päädyin että opinnäytetyössä käsittelen tarkemmin sitä kuinka toiminnalliset menettelmät sopivat opetuskäyttöön tällaisessa ympäristössä. Aineistoa tähän kysymyksen keräsin kyselylomakkeella nuorilta (ks. liite 2). Nuoret täyttivät kyselylomakkeen, jokaisen toiminnallisen kerran jälkeen ja siitä sain suurimman osan aineistostani. Käytän aineistona myös omia havaintojani ryhmästä ja toiminnasta pitämällä päiväkirjaa toiminnallisten kertojen kulusta. Tämän lisäksi toiminnallisten kertojen päätyttyä toteutin myös kyselyn Kivelän henkilökunnalle (ks. liite 3), siitä millaiseksi he kokivat toteutuksen.

Opinnäytetyöni tavoitteena on antaa Kivelän nuorille tarvittavaa tietoa teemoista ja antaa aineksia itsenäistymiseen. Toiminnallisten kertojen aikana teemoja käsiteltiin toiminnan kautta, jonka jälkeen teemoista keskusteltiin. Tätä kautta nuoret saivat pohtia ääneen omia mielipiteitään teemoista ja kuulla toisten nuorten ajatuksia aiheesta. He saivat myös toiminnan aikana faktatietoa aiheesta ja uudenlaisia näkökulmia tuttuihin aiheisiin. Toiminta antoi nuorille turvallisen ympäristön, jossa pystyi avoimesti puhumaan aiheista. Kivelän nuoret saivat myös itse vaikuttaa toimintakertojen sisältöön. Heidän ääntään kuultiin muun muassa toimintoja kehitellessä. Toteuttamaani toimintamallia, tullaan käyttämään jatkossa Kivelän toimintailloissa pohjana, jota kehitetään ja työstetään lisää. Se tulee olemaan malli, jonka pohjalta jatketaan näiden teemojen käsittelyn kehittämistä.

Toiminnan piilotavoitteena oli myös työstää nuorten ryhmässä toimimisen taitoja ja ryhmäyttää heitä. Tästä syystä pyrimme työskentelemään erilaisissa pienryhmissä menetelmien aikana niin, että nuoret tutustuivat jokaiseen ryhmän jäseneseen. Teimme myös yhdessä ryhmässä tehtäviä harjoitteita joiden aikana nuoret oppivat toisistaan uusia asioita ja tutustuivat toisiinsa paremmin. Toiminnallisten kertojen tavoitteena oli myös antaa nuorille mahdollisuus toiminnan lomassa tutustua ohjaajiin paremmin. Tavoitteena oli, että ohjaajien läsnäolo toiminnallisten kertojen aikana antaisi nuorille yhteistä aikaa ohjaajien kanssa ja mahdollisuuden tutustua heihin erilaisessa tilanteessa. Ryhmäyttäminen opinnäytetyössäni oli siis nuorten ryhmän lisäksi myös koko laitoksen henkilökunnan ja nuorten ryhmäyttämistä keskenään.

Opinnäytetyöni perustalla näkyy aate nuorten itsenäistymisen helpottamisesta sekä viriketoiminnan luomisesta heille. Lastensuojelulaitoksien tehtävänä nähdäänkin nuoren hyväksi toimiminen ja hänen kasvattaminen. Laitoksessa nuorelle kuuluu tarjota virikkeitä ja tukea heidän myönteistä kasvuaan. (Saastamoinen 2010, 89-96.) Opinnäytetyössäni käsitellään itsenäistymistä. Kasvatusta annetaankin nuorille monesta eri näkökulmasta nuoruuteen liittyvissä asioissa. Samalla toiminta tarjoaa nuorille virikkeellistä toimintaa, joka samalla palvelee nuorten keskinäistä sekä ohjaajien ja nuorten välistä ryhmäytymistä.

Toiminnallisten menetelmien käyttö lastensuojelulaitoksissa eri-ikäisten lasten ja nuoren kanssa on ollut yleinen opinnäytetyön aihe. On useita opinnäytetöitä, joissa toiminnallisia menetelmiä on käytetty lastensuojelulaitoksien piirissä niin ryhmäytymisen näkökulmasta kuin tiettyyn aiheeseen liittyvään kasvatukseenkin liittyen. Esimerkiksi Heini Eklund ja Jenni-Mari Ikonen (2010) käsittelevät opinnäytetyössään Toiminnalliset menetelmät lyhytaikaissijoitettujen lasten ryhmätoiminnan tukena toiminnallisten menetelmien käyttöä vastaanotto- ja arviointiyksikössä. He käyttävät toiminnallisia menetelmiä ryhmässä toimimisen taitoja kehittääkseen ja lasten rohkeuden esiin tuomiseksi. Heidän opinnäytetyössään he toimivat nuorten lasten kanssa ja heidän kohde ryhmä onkin neljästä kahteentoista vuotiaat. (Eklund & Ikonen 2010, 3.)

Toinen opinnäytetyö, jossa perehdyttiin toiminnallisten menetelmien käyttöön kasvatuksessa, oli Rahikaisen Minnan ja Kaukiaisien Nooran (2013) tekemä opinnäytetyö ”En mä mikään nössö oo.” – Nuoren itsetuntemuksen ja seksuaalisuuden tukeminen toiminnallisilla menetelmin Joustavan perusopetuksen poikaryhmässä. Tässä opinnäytetyössä käsiteltiin taas seksuaalisuuden ja itsetuntemuksen aiheita tarkemmin toiminnallisilla menetelmin. (Rahikainen & Kaukiainen 2013, 3.) Tämä opinnäytetyö on aiheeltaan lähempänä omaa opinnäytetyötäni. Rahikaisen ja Kaukiaisien (2013) työssä käsitellään aihetta samalla tavalla antaen tietoa nuorille toiminnan ohessa. Myös heidän ikäryhmänsä on lähempänä omaa kohderyhmääni.

Oma opinnäytetyön aiheeni on itsenäistyminen, joka ei ole harvinainen aihe sekään opinnäytetöiden ja tutkimuksien teossa. Useat ovat tehneet opinnäytetöitä aiheesta ja itsenäistymiseen liittyen on tehty useita tutkimuksia niin kyselyjen kuin myös oppai-

den teossa myös lastensuojelun ympäristöön. Oma opinnäytetyöni eroaa aikaisemmista opinnäytetöistä tuomalla siihen mukaan toiminnallisen näkökulman. Aiheen yhdistäminen lastensuojelun ympäristöön ja toiminnallisten menetelmien käyttöön luo uuden mielenkiintoisen tilanteen tarkkailla toiminnallisten menetelmien käyttöä.

1.1 Kuopion kaupungin perhetukikeskukset

Toukorinteen ja Mäntyrinteen perhetukikeskukset ovat Kuopiossa sijaitsevia kunnallisia lastensuojelulaitoksia, jonne sosiaalityöntekijät sijoittavat lapsia ja nuoria erinäisistä kasvuoloihin liittyvistä syistä tai nuoren omasta itseään tai ympäristöään vahingoittavasta käyttäytymisestä johtuen. Sijoitukset tapahtuvat kiireellisenä sijoituksena, huostaanottona tai avohuollon tukitoimenpiteenä. Perhetukikeskukset tarjoavat nuorille ympärivuorokautista hoitoa ja sen tarkoituksena on tukea lapsen terveellistä kasvua ja kehitystä sekä arjenhallintaa yhdessä vanhempien ja eri verkostojen kanssa. (Toukorinteen perhetukikeskus 2015, 3–5.)

Alavanmäen perhetukikeskukseen kuuluu Mäntyrinteen perhetukikeskus ja Toukorinteen perhetukikeskus. Mäntyrinteen perhetukikeskukseen kuuluvat Vauvala, Touhula ja Vesala. Nämä ovat yksiköitä, joihin sijoitetaan lapsia. Vauvalassa on neljä paikkaa yksin sijoitetuille maksimissaan kaksi vuotiaille lapsille ja kaksi perhehuonetta vauva-perheille. Touhulassa on taas seitsemän paikkaa kahdesta kymmenen vuotiaille lapsille ja Vesalassa on seitsemän paikkaa seitsemästä kaksitoista vuotiaille lapsille. (Toukorinteen perhetukikeskus 2015, 3–5.)

Toukorinteen perhetukikeskus taas sisältää Toukolan perhetukikeskuksen ja Vastaanotto-arviointiyksikkö Kivelän sekä avopuolen yksikön. Toukorinteen perhetukikeskukseen sijoitetaan 13–17 vuotiaita nuoria. Toukolan yksikössä on seitsemän paikkaa nuorille, joita sijoitetaan pidemmäksi ajan jaksoksi. Kivelän yksikössä on myös seitsemän paikka nuorille. Kivelän yksikössä nuoret ovat kuitenkin maksimissaan kolme kuukautta sijoitettuna. Avopuolen yksikkö työskentelee tarvittaessa Toukolan ja Kivelän asiakkaiden kanssa heidän sijoituksensa päätyttyä tarjoten tukea nuorelle ja tämän perheelle. Avotyöyksikön tavoitteena on lyhentää asiakkaiden sijoituksia ja estää uudelleen sijoituksia. (Kuopion kaupunki 2016.)

1.2 Vastaanotto- ja arviointiyksikkö Kivelä

Vastaanotto- ja arviointiyksikkö Kivelä on seitsemän paikkainen lastensuojelulaitos, jossa työskentelee vakituisesti kymmenen ohjaajaa sekä vastuuhenkilönä toimiva sosiaalityöntekijä. Laitos tarjoaa ympärivuorokautista hoivaa ja se ottaa vastaan nuoria hyvinkin nopealla tahdilla tarpeen vaatiessa. Nuori voidaan sijoittaa Kivelään hätätilanteessa jopa yhden yön aikana. (Kekoni & Kolari 2014.)

Kivelä erikoistuu kiireellisiin ja arviointia tarvitseviin tilanteisiin nuorten elämässä. Tällaisille tilanteille velvoitteena on, ettei nuori pysty jostain syystä olemaan kotona tilanteen aikana. Kivelässä tarjotaan nuorelle turvallinen ympäristö, jossa tilannetta aloitetaan rauhoittamaan ja selvittämään sekä katsomaan tilannetta lapsen edun kannalta. Kivelän yksikön tärkeimpiä tehtäviä onkin tilanteen rahoittamisen jälkeen arvioida nuoren Kivelässä olon aikana, millainen jatkosuunnitelma olisi nuorelle hyväksi. Voidaan arvioida, onko sijaishuollolle tarvetta vai onko kotiin palaaminen mahdollista. Samalla annetaan myös laitoksen henkilökunnan näkemys siitä, millaisia tukitoimia laitokseen sijoitettu nuori tarvitsee ja määritellään tarpeen vaatiessa myös sitä millainen sijaishuoltopaikka nuorelle sopisi. Kivelän yksikön tarkoituksena ei ole toimia pitkää aikaisena sijoituspaikkana nuorille. Se ohjaa nuoria toisiin laitoksiin arviointijakson päätyttyä, jonka takia Kivelään nuori voidaankin sijoittaa maksimissaan kolmeksi kuukaudeksi. (Kekoni & Kolari 2014.)

Kivelän yksikön, niin kuin muidenkin Toukorinteen perhetukikeskuksen yksiköiden, toiminnan arvoina ovat ratkaisukeskeisyys ja perhekeskeisyys. Ratkaisukeskeisyydellä yksikössä tarkoitetaan, että ongelmiin pyritään puuttumaan heti niiden ilmettyä. Ongelmista puhutaan niiden oikeilla nimillä eikä niitä vältellä. Työskentelyn tavoitteena onkin löytää kaikille osapuolille sopivia ratkaisuja nuorten elämään liittyvien ongelmien korjaamiseksi sekä noudattaa löydettyjä ratkaisuja. Perhekeskeisyys arvona taas tarkoittaa laajempaa käsitystä kuin asiakaslähtöisyys, sillä tarkoitetaan koko perheen mukaan ottamista nuoren kuntouttamiseen ja perheen asioiden kehittämiseen. Perhekeskeisyys näkyy konkreettisesti yksikköjen toiminnassa perheneuvotte-

lujen ja palaverien pitämisenä. Palavereissa ja perheen kanssa työskentelyssä pyritään tilanteeseen, jossa tapahtuneista asioista ei syytellä ketään vaan toimitaan yhteisenä tiiminä kohti asioiden hoitamista. Palaverin kautta yritetään saada nuoren ja perheen suhde aktiivisena myös sijoituksen ajan ja luomaan päätöksiä, jotka ovat koko perheelle hyväksi eikä vain nuorelle. (Toukorinne 2015, 6.)

Kivelässä tehtävä työ on nuoren ongelmiin puuttumista ja tilanteiden rauhoittamista. Kivelässä tärkeää onkin luoda nuorelle turvallinen ympäristö stressaavana hetkenä. Siksi pyritäänkin Kivelän tapaisista lastensuojelulaitoksista, tehdä kodinmukaisia nuorelle. Ohjaajat pyrkivät luoda nuorille virkistävää toimintaa, mutta antaa myös tilaa omalla vapaa-ajalle ja harrastuksille. Aikuisena ohjaajien yksi tärkeimmistä tehtävistä on luoda laitoksesta paikka, jossa nuori pystyy olemaan oma itsensä ja puhumaan asioistaan luotettaville aikuisille. Nuoret saavatkin pyytäessään neuvoa ohjaajilta asioihin, jotka heitä askarruttavat. He saavat myös ohjaajista aikuisen, joka asettaa heille myös rajoja ja puhuu ikävistäkin asioista, kun on tarvetta. Ohjaajat ovatkin paikalla varmistamassa, että nuoret voivat itsenäistyä ja kasvaa turvallisesti.

2 LASTENSUOJELU

Lastensuojelun tarve on moninkertaistunut vuosien saatossa. Useiden tutkimusten perusteella voidaan arvioida, että sellaisten ala-ikäisten määrä joilla on heikot kasvuolot ja/tai he vaarantavat omaa terveyttään käytöksellään, on kasvanut. Vuonna 1991 avohuollon tukitoimia annettiin 23456 alaikäiselle kun taas vuonna 2009 oli heitä jo 70753. (Pekkarinen 2011, 13.) Lastensuojelun asiakasmääriä kasvattavat useat seikat niin positiivisesti kuin negatiivisestikin. Lastensuojelun tarvetta voidaan nähdä kasvattavan kuntapalveluiden väheneminen ja niiden poistuminen, toimeentulon ongelmat, päihteiden käyttö vanhempien ja nuorten puolella, mielenterveyden ongelmat, vanhempien avuttomuus kasvattajina, perheväkivalta sekä ydinperheen haavoittuneisuus. (Taskinen 2010, 9.) Lastensuojelun asiakkaiden määrän kasvua selittää myös edistyminen nuorten ongelmien havaitsemisessa ja entistä aikaisempi puuttuminen lain muutoksien myötä. Nykyään lastensuojelunilmoituksen teko velvollisuus on siirtynytkin yhä useammille ammanteille ja ilmoituksen tekokynnys on madaltunut

sekä moniammatillinen yhteistyö on kehittynyt ja terävöitynyt. (Jahnukainen 2012, 71.)

Lastensuojelun tavoite on puuttua alle 18-vuotiaiden lasten huonoihin kasvuoloihin tai lapsen omaan kasvuun vahingoittavaan käytökseen ja kehittää niitä sekä tukea lasten perheitä heidän kasvatustehtävässään (Roussu & Holma 2004, 17). Lastensuojelun työ on korjaavaa ja korvaavaa työtä. Sillä pyritään korjaamaan lapsen kehitykselle tapahtuneet haitat ja korjaamaan myös lapsen elinoloja ja käytöstä, jotta tulevaisuus olisi hänelle valoisampi. Korvaaminen taas tarkoittaa esimerkiksi lapsen vanhempien kasvatuksen korvaamista. (Jahnukainen 2012, 132–133.) Toimiminen lapsen edun mukaan on lastensuojelun tärkein periaate ja sen mukaan toimitaan kaikissa toimenpiteissä. Lapsen edulla tarkoitetaan juurikin toimista lapsen hyväksi niin, että hän hyötyy toimenpiteistä, vaikka hän ei itse hyötyä näkisikään. (Mahkonen 2010, 88–95.)

Yhteiskunnalla on vastuu puuttua lapsen tilanteeseen, jos siinä nähdään ongelmia (Taskinen 2010, 24). Ongelmia voivat ollakin nuoren elinoloihin liittyvät ja nuoren oman käyttäytymisen aiheuttamat ongelmat. Ongelmia voivat olla esimerkiksi käyttäytymisen ongelmat, psyykkiset häiriöt, mielenterveysongelmat, päihteiden käyttö, vanhempien heikot voimavarat kasvatuksessa, lapsen tai perheen asunnottomuus tai perheväkivalta. (Mahkonen 2010, 95.) Varsinainen lapsen kasvatus vastuu on ensisijaisesti hänen vanhemmillaan, kuitenkin yhteiskunnan tulee puuttua lapsen tilanteeseen, jos lapsen tilanteessa havaitaan ongelmia. Lapsi ja perhekohtaisesta lastensuojelusta vastaa pääsääntöisesti perheen kotikunta. Kuitenkin jos lapsi asuu toisessa kunnassa, vastuussa on asuinkunta. Erittäin kiireellisissä tapauksissa lastensuojelunpalveluita voidaan tarjota myös kunnassa oleskeleville. Lapsen sijaishuollosta vastaa kuitenkin se kunta, jossa lapsen lastensuojelullinen tarve on syntynyt ja jälkihuollosta vastaa se kunta, joka on ollut vastuussa sijaishuollosta. (Taskinen 2010, 25–35.)

Lasten suojelua on ensimmäiseksi ehkäisevä lastensuojelu. Tämä ei ole virallisesti lastensuojelua, sillä lapsi tai perhe ei ole vielä silloin lastensuojelun asiakkaana. Ehkäisevällä lastensuojelulla pyritäänkin edistämään ja turvaamaan lapsen kasvu ja kehitystä sekä hyvinvointia varhaisessa vaiheessa. Samalla tarjotaan tukea lapsen

vanhemmille ja läheisille. Ehkäisevää lastensuojelua ovatkin monet hyvin yleiset palvelut, joissa annetaan tukea ja erityistä tukea lapsille ja perheille. Tällaisia tukea tarjoavia paikkoja ovatkin esimerkiksi koulu, nuorisotyö, päiväkotit, äitiys- ja lastenneuvolat sekä sosiaali- ja terveydenhuolto. (Aaltonen 2011, 62.)

Virallisesti lastensuojeluun perheen ja lapsen asia tulee vireille, kun viranomaiset saavat lastensuojeluilmoituksen, nuoren tai perheen oman yhteydenoton tai saavat tiedon muun etuuden tai palvelun yhteydessä. Tämä johtaa selvitykseen lastensuojelun tarpeesta, jonka aikana arvioidaan lapsen ja perheen tarvetta lastensuojelullisille toimenpiteille. Tämän selvityksen jälkeen määritellään, onko tarvetta toimenpiteisiin vai ei. Jos tarvetta ei todeta asiakkuus päättyy siihen. Jos taas tarve huomataan, voidaan siirtyä ensisijaisesti avohuollontukitoimiin ja jos ne eivät ole riittäviä kiireelliseen sijoitukseen tai huostaanottoon. Mahdollista on kokeilla ensin avohuollon tukitoimia ja jos ne eivät ole riittäviä siirtyä sen jälkeen kiireelliseen sijoitukseen tai huostaanottoon. Myös kiireellinen sijoitus voi muuttua huostaanotoksi tarpeen vaatiessa. Yleensä myös huostaanoton ja kiireellisen sijoituksen sekä osan avohuollon tukitoimista jälkeen siirrytään jälkihuollon palveluihin, joita tarjotaan myös nuorille aikuisille (18–20 v) jotka ovat aikaisimmin olleet sijoitettuja kodin ulkopuolelle. Kunkin näiden vaiheiden jälkeen on myös mahdollista lastensuojelun tarpeen poistuttua päättää asiakkuus. (Taskinen 2010, 56–63.)

2.1 Avohuolto

Jos lastensuojelun tarpeen selvityksessä ilmenee tarve tukitoimiin, yleensä siirrytään avohuollon tukitoimenpiteisiin. Lastensuojelun peruseriaate onkin käyttää lievimpiä mahdollisia tukitoimia. Konkreettisesti tämä tarkoittaa, että ensisijaisesti käytetään avohuollontukitoimia, jos se on lapsen edun kannalta mahdollista. Sosiaalihuollosta vastaavan toimielimen on ryhdyttävä avohuollon tukitoimenpiteisiin heti, jos lapsen kasvuolosuhteet vaarantavat tai eivät turvaa tämän terveyttä ja kehitystä tai jos lapsi itse vaarantaa terveyttään tai kehitystään. (Saastamoinen 2010, 57–58.) Avohuollon tukitoimet ovat kuitenkin vapaaehtoisia. Niiden toteuttamiseksi tulee olla lapsen vanhempien ja yli 12 vuotiaan lapsen suostumus. (Taskinen 2010, 69.)

Avohuollon tukitoimet vaihtelevat suuresti perheen ja lapsen tilanteen mukaan. Kullekin asiakkaalle räätälöidään heille sopiva paketti, joka pureutuu juuri heidän ongelmiinsa. Mahdollista on saada avohuollon tukitoimena taloudellista tukea muun muassa asunnon korjaamiseen, asunnon hankkimiseen, elämiseen, koulunkäyntiin, ammattiin, työhön sijoittumiseen, harrastuksiin, ihmissuhteiden ylläpitämiseen ja muiden henkilökohtaisten tarpeiden tyydyttämiseen. Tukien myöntäminen voi parhaassa tapauksessa riittävän suuruisina summina ja riittävän ajoissa lopettaa lastensuojelutarpeen tai ehkäistä suurempien tukikeinojen tarpeen. (Taskinen 2010, 69–70.)

Avohuollon tärkeänä osana ovat myös palvelut, jotka puuttuvat selkeästi lapsen elinoloihin ja kasvatukseen sekä hänen käyttäytymiseensä. Jokaiselle perheelle on tietenkin omanlaisensa ratkaisu ja avohuollon palveluita onkin erittäin paljon. Lastensuojelulaki edellyttää kuitenkin, että nämä palvelut ja tukitoimet tulisi olla kunnan käytettävissä: lasten päivähoito, lapsiperheiden kotipalvelu, tuki lapsen ja perheen ongelmatilanteen selvittämiseen, lapsen tukeminen koulunkäynnissä, ammatin ja asunnon hankinnassa, työn löytämisessä, harrastuksissa, läheisten ihmissuhteiden ylläpidossa sekä muiden henkilökohtaisten tarpeiden täyttämisessä, tukihenkilö tai -perhe, lapsen hoitopalvelut ja terapia, perhetyö, koko perheen sijoitus perhe- tai laitoshoidon, lapsen sijoittaminen, vertaisryhmätoiminta ja loma- sekä virkistystoiminta. (Taskinen 2010, 71-73.)

Perinteisien avohuollon tukitoimien lisäksi on kehitelty paljon uusia ja erilaisia palveluita, joita on otettu käyttöön. Näitä palveluita ei ole määritelty oltavan jokaisen kunnan käytössä, mutta ne ovat hyvä lisä avohuoltoon. Tällaisia ylimääräisiä avohuollon tukitoimia voivat olla: läheisneuvonpito, ratkaisukeskeisen työn ja verkostotyön menetelmät, kriisityö, kriisipäivystys, vauvaperhetyö, seikkailu- ja perheleirit, toiminnalliset menetelmät, tukiasunnot, turvakotipaikat sekä taidelähtöiset menetelmät. (Taskinen 2010, 72.)

2.2 Sijaishuolto

Jos avohuollon tukitoimet eivät ole riittävät tai ne eivät toimi on seuraavana ratkaisuna sijaishuolto (Taskinen 2010, 57). Sijaishuollolla tarkoitetaan, että lapsi sijoitetaan kodin ulkopuolelle asumaan huostaan otettuna, kiireellisesti sijoitettuna, hallinto-oikeuden väliaikaisella määräyksellä tai yksityisenä sijoituksena (Saastamoinen 2010, 5). Mahdollista on sijoittaa lapsi myös avohuollon tukitoimena tai jälkihuollon tukitoimena. Näissä tapauksessa kuitenkin sijoitetulla yli 12 vuotiaalla lapsella ja vanhemmalla on mahdollisuus kieltäytyä sijoituksesta ja kaikki huoltajan oikeudet säilyvät hänellä myös sijoituksen ajan. Sijoituksen tapahtuessa taas sijaishuoltona siirtyvät oikeudet lasta koskevista päätöksistä sosiaalihuollosta vastaavalle toimielimelle. Tämä tarkoittaa, että lapsen olinpaikasta, hoidosta, kasvatuksesta, valvonnasta, muusta huolenpidosta, opetuksesta ja terveydenhuollosta vastaa sosiaalihuollosta vastaava toimielin. Kuitenkin kaikkien sijoitusten aikana lapsen huoltajilla on oikeus päättää lapsen uskonnosta, kansallisuudesta sekä nimestä. (Taskinen 2010, 124, 140–142.)

Sijaishuolto on mahdollista toteuttaa useissa eri olosuhteissa. Lapsi voidaankin sijoittaa perhehoitoon, ammatilliseen perhekotiin, lastensuojelulaitokseen tai muuhun lapsen tarpeen mukaiseen hoitopaikkaan. Sijaishuollon paikan valinnan perusteena ovat lapsen etu ja hänen yksilölliset tarpeensa. (Saastamoinen 2010, 7.) Sijaishuoltopaikan valinnassa tulisikin huomioida sijoituksen perusteet, lapsen tarpeet, mahdollisuudet pitää yhteyttä läheisiin sekä hoidon jatkuvuus. Näiden lisäksi tulee huomioida mahdollisuuksien mukaan lapsen kielellinen, kulttuurillinen ja uskonnollinen tausta. Huomioimalla nämä asiat on mahdollista löytää sopiva paikka nuorelle kasvaa ja kehittyä turvallisessa ympäristössä. (Taskinen 2010, 125-126.)

Sijaishuollon tavoitteena on järjestää lapsen edun mukainen asumisympäristö. Paikan tulisi olla pysyvä ja tasapainoinen kasvuympäristö, jossa pystytään takaamaan fyysinen ja psyykkinen turvallisuus. Sijaishuollossa lapsella on oikeus saada tietoa omasta tilanteestaan ja käyttövaroistaan, hänellä on oikeus tulla kohdelluksi hyvin, oikeus hyvälaatuiseen sosiaalityöhön, oikeus omia tarpeita vastaavaan sijaishuoltopaikkaan, oikeus tavata läheisiä ja sosiaalityöntekijää sekä lastensuojelutyöntekijää. (Saastamoinen 2010, 1–2.)

2.3 Jälkihuolto

Jälkihuollolla tarkoitetaan palveluita ja tukea, joita tarjotaan lapselle, kun hänen sijaishuoltonsa on päättynyt. Jälkihuoltoon ovat myös oikeutettu lapset, jotka on sijoitettu yksin kodin ulkopuolelle avohuollon tukitoimenpiteenä vähintään puoleksi vuodeksi yhtä jaksoisesti. Jälkihuolto on lastensuojelun asiakkuuden viimeinen vaihe. Sen tarkoituksena on varmistaa hyvien tuloksien jatkuvuus ja mahdollisesti täydentää myös tehtyä työtä. Siinä tavoitteena on tukea lasta ja hänen läheisiään auttaakseen lasta kotitutumaan tai etenemään itsenäiseen elämään. (Törrönen & Vauhkonen 2012, 46–47.)

Jälkihuollon on velvollinen toteuttamaan lapsen sijoittanut kunta. Jälkihuoltoa on mahdollista saada viisi vuotta sijoituksen päättymisen jälkeen. Jälkihuoltoa on kuitenkin mahdollista saada maksimissaan 21-vuotiaaksi asti, jonka jälkeen jälkihuollon järjestämisvelvollisuus päättyy. Jälkihuollon sisältö määräytyy jälkihuoltosuunnitelmassa, jonka tekevät yhdessä nuori, sosiaalityöntekijä ja nuoren verkostot. Siinä pyritään määrittelemään tuki, joka vastaisi mahdollisimman hyvin nuoren sekä verkostojen toiveita. Jälkihuollon tukitoimenpiteet voivat olla samoja kuin avohuollontukitoimenpiteet ja palvelut. Ne voivat olla mitä tahansa nuoren tarvitsemia sosiaali- ja terveyspalveluja. Tämän lisäksi kunnan tulee varmistaa nuorelle riittävä taloudellinen tuki ja asuminen, jos nuoren kuntoutus niitä edellyttää. Jälkihuollon yleisimpiä palveluita ovat: keskustelutuki, nuoren taloudellinen tukeminen ja tukemista koulunkäynnissä, ammatin ja asunnon hankinnassa, työn löytämisessä, harrastuksissa, läheisten ihmissuhteiden ylläpitämisessä sekä muissa henkilökohtaisissa asioissa, tukiperhe tai henkilö palvelut, kuntoutumista tukevat hoidot ja terapia palvelut, perhetyö, vertaistukitoiminta, loma ja virkistystoiminta. (Törrönen & Vauhkonen 2012, 47–49.)

Nuorille itselleen tärkeintä jälkihuollossa on sen tarjoama taloudellinen tuki. Jälkihuollossa olevalla nuorella onkin oikeus saada itsenäistymisvaroja. Nuori voi saada itsenäistymisvaroja omista tuloista, korvauksista tai etuuksista, joista kunta varaa kalenterikuukautta kohden vähintään 40 prosenttia nuoren itsenäistymistä varten. Kuitenkin jos nuorella itsellään ei ole tuloja tai ne nähdään riittämättömäksi, tulee kun-

nan tukea nuorta asumiseen, koulutukseen ja muissa itsenäistymiseen liittyvissä menoissa itsenäistymisvaroilla. Kunnassa sosiaalihuollosta vastaava toimielin päättää, milloin itsenäistymisvaroja maksetaan nuorelle, kuitenkin viimeistään ne tulee maksaa nuorelle ennen kuin hän täyttää 21. Jos nuori hakee toimeentulotukea ei kuitenkaan nuorelle kerrytettyjä itsenäistymisvaroja oteta huomioon tuloina. Jälkihuollossa olevan nuoren ei myöskään voida edellyttää hakevan opintolainaa, vaan kunnan tulee turvata nuoren toimeentulo toimeentulotuella. (Törrönen & Vauhkonen 2012, 47–48.)

Nuoret itse kokevat jälkihuollon toimenpiteet satunnaisiksi ja sekaviksi. He kokevat, että palveluiden saanti on vaikeaa ja he näkevät jälkihuollon olevan pääsääntöisesti taloudellista tukea. He kokevat jälkihuollon olevan patistamista elämässä eteenpäin. Joku heidän mielestään käy aina välillä luennoimassa koulutuksesta ja tukityöllistymisestä. Nuoret ajattelevat, että itsenäistymiselle tärkeä henkinen tuki jää liian vähälle jälkihuollon tukitoimenpiteissä. Nyssölän ja Pajalan (1999) mukaan nuoret näkevät positiivisena taloudellisen tuen sekä työntekijöiden antaman kannustuksen ja neuvonnan. Negatiiviseksi kuitenkin nuoret kokevat Nyssölän ja Pajalan mukaan taloudellisen tuen riittämättömyyden, informaation puutteen sekä yhteydenpidon vähyden. (Törrönen & Vauhkonen 2012, 46.)

3 NUORUUS

Nuoruus tarkoittaa aikuisuuden ja lapsuuden välistä siirtymää. Nuoruuden aikana kehitytään ja kasvetaan ihmisenä (Nurmi, Ahonen, Lyytinen, Lyytinen, Pulkkinen & Ruoppila 2014, 142; Martikainen 2015, 7). Nuori käsitteellä voidaan tarkoittaa niin käyttäytymiseen perustuvaa nuoruutta kuin ikäänkin perustuvaa. Nuoruuden siis voi määritellä tiettyinä ikäkauteina tai tiettyyn ikäkauteen tyypillisenä elämänvaiheena ja sen ilmentämänä käyttäytymisenä. On olemassa useita eri säädöksiä ja ajatuksia, jonka mukaan nuoruuden ikäkausi ajatellaan eritavoin. Nuorisolain mukaan nuori on 0-29 vuotias henkilö, kun taas lastensuojelulaki määrittää nuoren 18-20 vuotiaaksi, ja kaikki alle 18-vuotiaat lapsiksi. Yleisesti arkikielessä käytettäessä käsitettä nuori viita-

taan taas yli 15 vuotiaisiin, jotka kuitenkin ovat alle 30-vuotiaita. (Opetusministeriö 2004, 3–10.)

Nuoria nuorisolain määritelmän mukaan on Tilastokeskuksen vuonna 2015 tehdyn tilaston Kansalaisuus iän ja sukupuolen mukaan maakunnittain 1990-2015 mukaan jopa 33,9 % väestöstä. Kaikkiaan Suomen kansalaisuuden omaavia henkilöitä on ollut tällöin 5 256 543 ja nuoria heistä jopa 1 789 730. (Tilastokeskus 2015.) Kun taas katsotaan lastensuojelulain määritelmää, on nuorten määrä huomattavasti pienempi, sillä ikähaarukka pienenee jopa 27 vuoden verran. Kun taas viitataan arkikielessä puhuttuun nuoruuteen, on määrä taas eri suuruinen. Nuoruuden määrittely lakien mukaan siis määrittyy siitä, kenelle kyseiset lakien tuomat oikeudet on haluttu kohdentaa. Nuorisolaissa on katsottu parhaaksi antaa tukea pitkälle nuoruuden lopulle asti, kun taas lastensuojelulain kannalta on katsottu parhaaksi ottaa lyhyt tuki itsenäistymiseen asti. (Opetusministeriö 2004, 3–10.)

Yleinen tapa määritellä niin isoa asiaa kuin nuoruus on jakaa se pienempiin osiin. Hägglundin, Pylkkäsen ja Taipaleen (1978) mukaan nuoruus voidaan jakaa kolmeen eri nuoruuden vaiheeseen. Näitä ovat nuoruusiän varhaisvaihe, keskivaihe ja loppuvaihe. Varhaisvaiheen määritellään tapahtuvan 13-16 vuotiaina. Tämän vaiheen kasvua ja kehitys keskittyy oman kehon hallintaan biologisen murrosiän ollessa valloillaan. Tärkeänä nuori kokee myös tässä vaiheessa uudet ihmissuhteet ystäviinsä, jotka alkavat olla nuorelle tärkeämpiä kuin suhde vanhempiin. Tämä yleensä johtaa kin nuoruudelle tyypilliseen auktoriteettien ja vanhempien kyseenalaistamiseen. Se voi myös johtaa hyvin tyypillisesti riitoihin ja konflikteihin perheen ja auktoriteettien kanssa. (Dunderfelt 1990, 92–93.)

Nuoruusiän keskivaiheella noin 16-19 vuotiaana nuoruuden kehitykseen kuuluu vahvasti oman identiteetin, aatteiden ja minäkuvan pohtiminen ja jopa siihen liittyvä kriisi, siitä kuka on ja millainen tulisi olla. Vaiheelle on tyypillistä myös testata omia rajoja ja kokea uusia asioita, joiden kautta yritetään ymmärtää, millaiseksi halutaan kasvaa. Samalla samaistutaan vahvasti omaan ikäryhmään ja aletaan luoda myös ihastumisia ja jopa romanttisia suhteita toiseen sukupuoleen. Nuoruusiän loppuvaiheessa 19-25 vuotiaana alkaa nuoruus huipentua. Omien aatteiden ja paikan löytäminen maailmassa tuntuvat hyvin tärkeille ja sen eteen tehdään päätöksiä. Tässä vaiheessa aloi-

tellaan yleensä omaa itsenäistä elämäänsä ja nuoruusiän pahimmat myrkyt tuntuvat jo menneen ohi. Elämä voi alkaa tuntua jo hieman rauhallisemmalle. Tässä vaiheessa kuitenkin pohditaan vielä paljon omaa elämää ja eteenkin yksilöllisyyttä suhteessa muihin. (Dunderfelt 1990, 92–93.)

Nuoruus on mielenkiintoinen vaihe ihmisen elämässä. Silloin opitaan paljon uutta ja luodaan perusta aikuisuuteen. Nuoruuden aikana ihminen saa myös uusia oikeuksia ja velvollisuuksia, joiden kautta heistä tulee täysivaltaisia yhteiskunnan jäseniä. (Montgomery 2007, 63–66.) Nuoruuden aikana saadaan äänioikeus, vaalikelpoisuus, oikeus määrätä omasta omaisuudestaan sekä tehdä erilaisia sopimuksia ja muita oikeustoimia itsenäisesti, pystyy solmimaan avioliiton, on mahdollisuus hankkia ajokortti ja pystyy lain mukaan käyttämään ja hankkimaan päihteitä. Velvollisuudet myös kasvavat vapauden kasvaessa oppivelvollisuuden loppu merkitsee oman tulevaisuuden suunnittelun velvollisuutta ja vapautta. Velvollisuutena tulee myös rikosoikeudellinen vastuu. (Opetusministeriö 2004, 22.) Vastuu kasvaa nuoruudessa tulee myös oikeuksiin liittyen. Kun on vapaus äänestää ja määrätä omasta omaisuudesta, tulee myös vastuu niiden käyttämisestä vastuullisesti.

3.1 Nuoruuden kehitystehtävät

Robert Havighurstin (1948) mukaan jokaisessa ikäkaudessa on omia tyypillisiä kehitystehtäviään eli siis haasteita, jotka tulee selvittää yksilön kehittymisen ja etenemisen takia. Vain kuin nämä haasteet on selvitetty, voi siirtyä seuraaviin kehitystehtäviin. Kehitystehtävät määräytyvät sen mukaan, milloin ihmisellä on taipumus oppia asia esimerkiksi: kielen oppimiseen on parhaat taipumukset lapsena, jonka takia se onkin yksi lapsuuden kehitystehtävistä. Nuoruuden kehitystehtävät ovat taas rakentuneet lapsuudessa opittujen taitojen päälle ja ovat siis haastavampia kuin lapsuuden kehitystehtävät. (Dunderfelt 1990, 94.)

Nuoruus on vaihe ihmisen elämässä, jossa kehitytään niin fyysisesti, psyykkisesti kuin myös sosiaalisestikin (Nurmi, Ahonen, Lyytinen, Lyytinen, Pulkkinen, Ruoppila 2014, 142). Lapsesta nuoreksi kasvaessa tapahtuukin useita muutoksia nuoren ke-

hossa: keskushermosto kehittyy, keho kasvaa ja kehittyy sekä tapahtuu hormonaalisia muutoksia. Nämä johtavatkin suoraan osaan nuoruusajan kehitystehtäviin. (Anttila, Kuussaari, Puhakka (toim.) 2010, 16.) Kehitystehtäviä ovat Havighurstin mukaan oman sukupuolisen identiteetin luominen, oman murrosiässä kehittyneen kehon hyväksyminen henkisesti ja käytön opettelu fyysisesti, tunne-elämän itsenäistyminen vanhemmista ja muista aikuisista, oman identiteetin kehittäminen, maailmankatsomuksen, arvojen ja moraalien kehittäminen, taloudellisen vastuun ottaminen, valmistautuminen avioliittoon ja perhe-elämään, suhteiden luominen molempiin sukupuoliin niin ystävinä kuin romanttisissakin merkeissä. (Dunderfelt 1990, 94–95.)

Harinen (2009) taas määrittelee nuoruuden tärkeimmiksi tehtäviksi kouluttautumisen, ammattiin valmistumisen ja työuran aloittamisen sekä oman perheen perustamisen (Anttila, Kuussaari, Puhakka (toim.) 2010, 16). Mielestäni nuoruuteen kuuluvat kaikki nämä asiat ja Havighurst määritteleeekin hyvin perusteellisesti, nuoruuden kehitystehtävät, kuitenkin teoria on hieman vanha ja sen takia siinä ei näy uusia nykyaikaan liitettyjä nuoruudessa näkyviä etappeja kuten valmistuminen ja työuran aloittaminen.

Nuoruudessa suuri muutos on ajattelutavassa, joka johtaakin moneen kehitystehtävään. Nuoruudessa opitaan ajattelemaan aikaisempaa abstraktimmalla eli yleisemällä tasolla ja ajattelu kehittyy myös aiempaa kauemmaksi tulevaisuuteen. Tämä selittääkin muun muassa, että nuoruudessa osataankin jo aloittaa oman minäkuvan, maailmankuvan ja moraalien luominen. Tämä mahdollistaa myös tulevaisuuden suunnitteluun muun muassa ammattiin ja koulutukseen ja ihmissuhteisiin liittyen. (Nurmi, Ahonen, Lyytinen, Lyytinen, Pulkkinen, Ruoppila 2014, 146–147.)

Samalla kuin ajattelukyky on kehittynyt, myös sosiaalinen ympäristö on murroksessa. Nuoret kokevat ystävänsä ja vertaisryhmänsä erittäin tärkeäksi ja vanhempien merkitys alkaa vähentyä. Uhmataan ja testaan rajoja sekä pyritään liittyä oman ikäluokkansa kanssa yhteiskuntaan, sellaisiksi joiksi toivotaan kasvavan. Minäkuvaa rakennetaankin suuresti ystävien ja muiden ihmisten palautteen kautta, jonka vuoksi nuoret ovat vielä herkkiä muuttamaan omaa käytöstään ystäväpiirinsä mukaiseksi niin huonossa kuin hyvässäkin. (Nurmi, Ahonen, Lyytinen, Lyytinen, Pulkkinen, Ruoppila 2014, 146–160.) Mahdollista kuitenkin on myös, että oman ideologian muuttuessa voivat kaverit tuntua jopa kaukaisille itsestä muuttuneen ajattelun takia.

Myös kuilu vanhempiin on kasvanut ja tukea ja turvaa ei samalla tavalla saada. Tämä voikin usein nuoruudessa johtaa tunteeseen yksinäisyydestä. (Uusitalo 2007, 23–24.)

3.2 Nuoren elämää Suomessa

Enemmistöllä suomalaisista nuorista menee hyvin. Kuitenkin tyypillisesti osalla nuorilla taas menee aiempaa huonommin ja ongelmat kasaantuvat heidän hartioilleen. Tyypilliselle nuoruudelle on tavallista, että nuoren vapaa-aika kuluu suurimmaksi osaksi omien ystävien kanssa. Nuorille tärkeintä onkin viettää vapaa-aikaa ystävien kanssa, jonka jälkeen on perheen kanssa vietetty aika ja vasta sen jälkeen heille tärkeää on kansalaistoiminta. Suomalaisista lapsista ja nuorista 58 % käyttää vapaa-aikaansa harrastamalla jotakin. (Allianssi 2014, 7–14.) Nuorten ja lasten liikuntaharrastenaisuus taas vaihtelee paljon. Osa nuorista liikkuu erittäin paljon ja osa noin 8 % on hyvin passiivisia. Nuorten elämässä on yleistä, että liikuntaharrastukset ovat hyvin tärkeitä noin 13 vuoteen asti, jonka jälkeen kiinnostus laskee ja kavereiden kanssa käytetty aika kasvaa. (Opetusministeriö 2004, 17.)

Yleisesti nuoret kokevat itsensä terveiksi Suomessa. Oman terveytensä hyväksi kokee lukiolaisista 83 % ja ammatillisissa oppilaitoksissa olevista 79 %. (Anttila, Kuussaari, Puhakka (toim.) 2010, 32.) Kuitenkin 1990-luvun aikana nuorten terveyteen liittyvän oireilun määrää on kasvanut. Yleisempiä oireita ovat ärtyneisyys, väsymys ja uniongelmat, joita on noin joka kymmenellä nuorella. (Opetusministeriö 2004, 17.) Nuorten 15-29 vuotiaiden suurimmat sairaanhoidon diagnoosit ovat mielenterveyteen ja tapaturmiin liittyvä. Psykologinen terveyden hoito onkin kasvussa. Nuorten määrä psykiatrisessa laitoshoidossa on kasvanut ja yhä useampi käyttää masennuslääkkeitä. Huomattavaa on, että psyykkisiä ongelmia esiintyy enemmän naisilla kuin miehillä. (Anttila, Kuussaari, Puhakka (toim.) 2010, 32–36.)

Suomalaisen nuoren tyypillinen kasvupolku kulkee peruskoulun kautta jatkokoulutukseen, josta taas töihin tai vielä uudelleen jatkokouluttautumaan. Suomessa kouluttautuminen onkin ollut tasaisesti nousussa viime vuosikymmeninä. Pelkästään peruskoulun käyminen alkaa olla nuorten joukossa jopa poikkeuksellista. Nuorista perus-

koulun jälkeen 93 % jatkaa opintojaan lukiossa tai ammatillisessa koulussa. Lukioon menee nuorista 60 % kun taas toisen asteen ammatilliseen koulutukseen menee 33 % ja 7 % ei jatka opintojaan. (Opetusministeriö 2004, 11-14.) Nuorille opiskelu on tie työuraa kohden. Kuitenkin nuorisotyöttömyys on harmillisen yleinen ilmiö ja vaikuttaa usean suomalaisen nuoren elämään. 15-24 vuotiaista työttömänä olikin huhtikuussa 2008 23,7 % toukokuussa taas 38,3 % ja kesällä 23 %. Nuorisotyöttömyydelle tyypillistä ovatkin kauden mukaiset vaihtelut. Nuoren työn löytäminen on oma haasteensa ja työhönkin saattaa liittyä monenlaisia haasteita. Nuorten työssäkäynnille onkin tyypillistä, että työssäolo-, työnhaku- ja opiskelujaksot ovat päällekkäin. Yleistä ovat myös epätyypilliset työsuhteet ja työajat. Nuorille tyypillistä ovatkin erilaiset pätkätyöt ja illalla sekä viikonloppuna tehtävät osa-aikatyöt. (lähde)

3.3 Itsenäistyminen

Itsenäistyminen on yksi nuoruuden kehitystehtävistä (Dunderfelt 1990, 94–95). Itsenäistymisellä tarkoitetaan nuoren elämässä oman elämän haltuunottoa. Tavoitteena on ottaa vastaan aikuisuudessa saadut oikeudet, mutta myös vastata velvollisuuksiin. Pyrkimyksenä on pystyä tulemaan toimeen omillaan. (Pukkio & Hipp 2016, 6.)

Itsenäistyminen on prosessi. Siihen liittyviä taitoja harjoitellaan koko lapsuus ja nuoruus. (Törrönen & Vauhkonen 2012, 8.) Se aloitetaan jo lapsuudessa, kun vanhemmat alkavat antamaan lapselleen vastuuta ja velvollisuuksia, jotka heidän tulee hoitaa. Vastuuta annetaan jatkuvasti enemmän ja samalla annetaan myös vapauksia. Näiden kautta nuori oppii hoitamaan omat asiansa ja loppujen lopuksi hän voi itse hallita omaa elämäänsä. Itsenäistymisen aikana otetaan etäisyyttä vanhemmista ja tukiverkoista ja kokeillaan juuri omien siipien kantavuutta. (Huttunen 2015, 13–16.) Itsenäistymisen kohokohdaksi ajatellaan kotoa pois muuttaminen. Se kun tulee oppia pyörittämään omaa arkeaan ja hoitaa myös sellaisia asioita joita kotona asuessa ei ajatellut kuten laskujen maksua, vakuutuksien hankkimista ja muita omaan asuntoon liittyvien asioiden hoitamista. Täyttää itsenäisyyttä ei kuitenkaan välttämättä saavuteta vielä omaan asuntoon muuttaessakaan, sillä monet nuoret ovat vielä hyvin taloudelli-

sesti riippuvaisia omista vanhemmistaan ensimmäisiin asuntoihinsa muuttaessa. Taloudellinen itsenäistyminen voi tapahtua nuoren elämässä, kun elämä on tasoittunut ja nuori on löytänyt keinon tasapainottaa omia kuluja ja menojaan ja pystyy hoitamaan omaa talouttaan myös yllättävien menojen ilmestyessä. (Cobb-clarck & Ribar 2012, 2-3; Myllykoski, Melamies, Kangas (toim.) 2004, 77.)

Varsinais-Suomen lastensuojelukuntayhtymä (2008) on tehnyt Itsenäistyvän nuoren roolikartan. Se, esittelee viisi keskeistä roolia, joita itsenäistyvällä nuorella on. Roolit ovat suhteiden hoitaja, rajojen asettaja, arkipäivän pyörittäjä, itsensä arvostaja sekä elämästä oppija. Kukin näistä rooleista esittää erilaisia asioita, joita itsenäistyvän nuoren tulee sisäistää elääkseen fyysisesti ja psyykkisesti hyvinvoivaa elämää. (Varsinais-Suomen lastensuojelukuntayhtymä 2013.)

Ensimmäinen roolikartan rooli on suhteiden hoitaja. Tällä haetaan nuoren elämässä taitoja pitää ihmissuhteita yllä sekä sosiaalisia taitoja, joilla selvittää muun muassa ihmissuhteissa olevista riitatilanteista. (Varsinais-Suomen lastensuojelukuntayhtymä 2013.) Ihmissuhteiden ylläpito onkin tärkeä taito ja läheiset antavatkin nuorelle paljon tukea itsenäistymisen aikana. Tukiverkon ylläpitäminen on myös oman itsenäisen elämän aloittamisen jälkeen olennainen taito.

Omien rajojen asettajan rooli on nuorelle olennainen. Hänen pitää pystyä kunnioittamaan itseään ja tuntea itsensä, jotta itsenäistyminen onnistuu. Jokaisen itsenäistyvän tulee pystyä pistämään omat tarpeensa ensimmäiseksi ja oppia omasta itsestään ja omista tunteistaan, millainen elämäntapa olisi hänelle hyväksi. Toinen samantyylinen rooli on itsensä arvostaja. Tässä roolissa tulee myös ymmärtää omat rajansa mutta päästä tästä vielä syvemmälle ja hyväksyä itsensä sellaisenaan. Viimeisenä samantyyllisenä roolina on elämästä oppija, jolla haetaan itsenäistä päätöksen tekoa ja omien arvojen muodostamista, joka kumpuaakin hyvin pitkälti omista kokemuksista ja itsensä tunnosta, mitkä ovat olleet olennaisia osia muissakin rooleissa. (Varsinais-Suomen lastensuojelukuntayhtymä 2013.)

Viimeisenä muista eroavana roolina on arkipäivän pyörittäjä. Tällä haetaan konkreettisesti niitä asioita, joita tulee hoitaa pitääkseen itsensä terveenä elintapojen kautta, mutta myös niitä asioita joita pitää hoitaa pystyäkseen jatkaa itsenäisesti elämistä.

Tällaisia asioita ovat muun muassa ruuanlaitto, vuorokausirytmien ylläpitäminen, kodin kunnossa pitäminen, terveyden kunnossapitäminen, raha-asioiden hoitaminen, avun pyytäminen, koulun ja työasioiden hoitaminen sekä itsensä motivoiminen. (Varsinais-Suomen lastensuojelunkuntayhtymä 2013.)

3.4 Itsenäistyminen sijaishuollosta

Itsenäistyminen on nuorelle haaste, vaikka häntä ei olisikaan ikinä sijoitettu. Sijoitetuille nuorille itsenäistyminen on vielä haastavampaa. Itsenäistymisen haasteita voivat olla muun muassa yksin jäämisen tunne, arkielämään tarvittavien taitojen puuttuminen, itsensä huolehtimisen taidon puute, kotitöiden ja talouden hoidon taidottomuus, huono itsetunto sekä epäselvät tulevaisuuden haaveet. (Törrönen & Vauhkonen 2012, 54.) Hanna Härkösen (2003) tutkimuksen mukaan sijaishuollossa olleilla nuorilla on muutenkin paljon ei-toivottuja ja epätyypillisiä tapahtumia ennen sijaishuoltoa, jotka painavat vielä sijoituksenkin jälkeen. Marjatta Bardyn (2000) mukaa näiden epätoivottujen tapahtumien takia nuoret voivat kehittää erilaisia puolustusmekanismeja uhkaavien tilanteiden tai puutteellisen hoivan vuoksi. Tällaisia voivat olla muun muassa tunteiden tukahduttaminen, kykenemättömyys vastaanottaa tukea, vetäytyminen ihmissuhteista tai niiden kontrollointi, päihteisiin turvautuminen, väkivalta tai vastuun väistelemine. (Levamo 2007, 79.)

Sijaishuollossa olleen nuoren oman minäkuvan ja identiteetin kanssa tehtävä työ voi olla haastavampaa, kun nuorella, jota ei ole koskaan sijoitettu. Vanhat sijoitukseen johtaneet syyt painavat ja uudet sijoituksen aikana koetut epävarmuuden tunteet painavat nuoren mieltä. Sijaishuollossa olleelle nuorelle itse sijaishuollossa olo voi aiheuttaa tunteita, ettei ole kotoisin mistään ja se voi asettaa leiman nuorelle. Nuori voidaan nähdä passiivisena uhrina ja tämän roolin hän voi itsekkin omaksua. Tällä tarkoitetaan sitä, miten nuori kokee elämän kohdelleen häntä huonosti ja näkee omasta syystään epäonnistuneen eikä pysty näkemään oman historiansa haavoittavia tekijöitä ja saamansa kasvatuksen puutteita. Nuorten suurimpana haasteena onkin hyväksyä historiansa ja nähdä se omaa identiteettiä rakentavana tekijänä. (Laurila 2008, 99–109.)

Lastensuojelun tukitoimena sijoitettujen nuorten on muutenkin vaikeampi hahmottaa, mitä itsenäinen elämä vaatii (Levamo 2007,79–80). Osassa laitoksissa olevat nuoret kokevatkin, että siellä ohjaajat tekevät liikaa nuorten eteen ja täten vaikeuttavat nuorten itsenäistymistä. Laitoshuollossa nuoret kokevatkin oppivansa enemmän päihteistä, kun taas talouden hoitamisesta ja ruuanlaitosta saadaan liian vähän tietoa. Kuitenkin tämä vaihtelee paljon sijoituspaikan mukaan. (Törrönen & Vauhkonen 2012, 66–70.) On hyvin yleistä, että sijoitetuilta nuorilta puuttuvat myös tukiverkostot, joihin voi tukeutua elämän tuntuesssa vaikealta. Puutteet itsenäistymiseen tarvittavissa taidoissa johtavat hankaluuksiin muun muassa nuoruuden muiden siirtymissä kuten jatko-opiskelussa, ammattiin valmistumisessa, työelämään siirtymisessä ja vakituiseen parisuhteen aloittamisessa. Nämä siirtymät voivat myöhästyä tai ne voivat tulla liian aikaisin nuorelle. (Levamo 2007, 79–80)

Sijaishuollossa olleet nuoret kokevat myös taloudellisen itsenäisyyden hyvin vaikeaksi, kun yhteiskunnalliset tuet päättyvät (Laurila 2008,110). Useat nuoret kokevatkin taitonsa käsitellä rahaa heikommiksi kuin taitonsa asioida kaupassa, laittaa ruokaa tai huolehtia hygieniasta. Taloudellisiin ongelmiin vaikuttavat myös vahvasti nuorten työttömyys ja opiskelupaikan saannin vaikeus. Sijoitetulla nuorella voikin olla vaikeuksia oman terveydentilan, jaksamisen sekä motivaation kanssa, joka voi vielä entisestään vaikeuttaa työn tai opiskelupaikan löytämiseen. (Törrönen & Vauhkonen 2012, 57–61.)

Tiivistetysti nuoren itsenäistyminen sijaishuollosta on haastavaa ja hän tarvitsee paljon tukea omassa itsenäistymisen prosessissaan. Nuoret saavat tukea jälkihuollon muodossa yhteiskunnalta itsenäistymiseen ja siten heidän mahdollisuutensa itsenäistymiseen ja selviytymiseen parantuvat. Itsenäistymisen tukeminen jälkihuollolla on nuorten mielestä talouden kannalta hyvä juttu, mutta he toivovat, että saisivat enemmän tukea ja keskustelua sekä informaatiota itsenäistymiseen liittyen. (Törrönen & Vauhkonen 2012, 46.)

4 TOTETUS

Ensimmäisenä askeleena työskentelyssäni oli tehdä nuorille kyselypohja, jonka kautta sain tietoa siitä millaisiksi he kokevat toiminnalliset menetelmät. Kyselylomake (ks. liite 2) sisältää 12 kysymystä. Se on pääpiirteittäin monivalintakysymyksistä muodostuva kysely, joka käsittää vaihtoehdon vastata myös muita kuin valmiiksi kehittämiäni vastauksia. Tämän lisäksi kysely sisältää yhden avoimen kysymyksen johon pystyi vapaasti jättämään muuta palautetta. Kyselyn avasin nuorten käyttöön 5.1.2016. Kyselyyn vastattiin 33 kertaa.

Kyselypohjan valmistumisen jälkeen ja sen aikana suunnittelin toiminnalliset menetelmät kullekin toiminnalliselle kerralle. Kertoja toteutettiin yhteensä seitsemän ja niiden kesto vaihtelee 45 minuutista jopa kaksi ja puolituntiseksi. Toiminnalliset kerrat alkoivat 5.1.2016 ja niitä jatkui 29.3.2016 asti.

Toiminnallisten kertojen ja kyselyn tuloksia tarkastellessani, ennen toiminnallisten kertojen päättymistä, huomasin etteivät nuorten vastaukset antaneet tarpeeksi analysoitavaa materiaalia. Tämän takia päädyin sisällyttää opinnäytetyöhöni myös Kivelän ohjaajien näkökulman. Tein heille oman kyselynsä (ks. liite 3), joka sisälsi 12 avokysymystä. Kyselyn avasin ohjaajille 29.3.2016 ja siihen vastasi kolme henkilöä.

Toiminnallisten kertojen päätyttyä tein oppaan (ks. liite 1) käyttämistäni toiminnallisista menetelmistä. Opas sisältää, jokaisella seitsemällä kerralla käytetyt toiminnalliset menetelmät ja niiden taustaa. Opas otetaan käyttöön Kivelän yksikössä yksilö- ja ryhmätoiminnan tukemiseksi.

4.1 Toiminnalliset menetelmät

Käytin toiminnallisia menetelmiä opinnäytetyössäni nuorten oppimisen tukemiseksi. Toiminnallisilla menetelmillä ei tarkoiteta vain yhtä tiettyä menetelmää. Se on laaja käsite, jolla haetaan näkemystä, jonka mukaan kokonaisvaltainen toiminta on tehokas keino oppia. Oppiminen toiminnallisten menetelmien kautta on konkreettista tekemistä ja osallistumista toimintaan. (Vuorinen 2009, 179–180.) Toiminnallisiksi me-

netelmiksi voidaankin kutsua kaikkea tekemistä ja toimintaa, jolla pyritään aktivoimaan yksilön tai ryhmän toimintaan ja oppimista. Harjoitteet yksinään voivat jäädä hyvin kevyelle tasolle, pelkäksi hauskaksi toiminnaksi, siksi toiminnallisten menetelmien käytön jälkeen on tavallista keskustella harjoitteista ja purkaa tällä tavoin toiminta. Toiminnan purkaminen antaa konkreettisesti tehdyille asioille syvyyttä ja mahdollisuuden soveltaa toiminnasta opittua myös arkielämään. Erilaisia toiminnallisia menetelmiä on lukuisia sellaisia ovat muun muassa mielikuvaoppiminen, kokemusoppiminen, seikkailu, seikkailukasvatus, draama, ratkaisukeskeisyys, narratiivisuus, liikuntakasvatus ja leikki. (Kataja, Jaakkola, Liukkonen 2011, 30–33.)

Toiminnallisten menetelmien peruslähtökohta on ennakkovalmistelu. Ennen toiminnan aloittamista tulee huomioida, etteivät kaikki toiminnalliset menetelmät sovi kaikille ryhmille. Tämän vuoksi ryhmän ohjaajan tulee huomioida, millaisia harjoitteita valitsee. (Kataja, Jaakkola, Liukkonen 2011, 34.) Kun ohjaaja aloittaa toiminnallisten menetelmien käytön suunnittelun, tulee hänen selvittää, millainen ryhmä on. Hänen kannattaa tietää osallistujien lukumäärä, ikä, sukupuoli sekä taidot ja erityistarpeet. Ohjaajalle on myös tärkeä tietää ovatko ryhmän jäsenet keskenään tuttuja ja ovatko he toimineet yhdessä. Toiminnallisen menetelmän valintaan vaikuttaa myös se millaisia tavoitteita ryhmällä on. Ohjaaja pyrkiikin menetelmiä valitessaan ajattelemaan, mitä ryhmä voi oppia tai saavuttaa harjoitteen kautta. Suositeltavaa on myös, että toiminnallisia menetelmiä käytettäessä ohjaaja tuntee etukäteen käyttämänsä menetelmän. Kun menetelmää on aikaisemmin käyttänyt, se helpottaa toiminnan toteuttamista. Toiminnallisen menetelmän valintaan vaikuttavat konkreettisesti se kuinka paljon aikaa on käytettävissä sekä tilojen antamat mahdollisuudet. (Leskinen 2010, 17.)

Toiminnallisten menetelmien käyttämiseen on tietty raami. Harjoitteiden käyttö kannattaa aloittaa kertomalla ensin viitetarina, joka johdattelee harjoitteeseen, jos sellainen on. Tämän jälkeen ohjaajan tulee kertoa osallistujille, kuinka tulee toimia ja mitä konkreettisesti tulee tehdä. Ohjaajan tulee myös kertoa tarvittaessa turvallisuuteen liittyviä seikkoja, jos niihin on tarvetta. Ryhmän jäsenille kannattaa kertoa myös, että ohjaaja puuttuu toimintaan, jos osallistujien turvallisuus vaarantuu. Itse toiminnan ajaksi ohjaaja vetäytyy taka-alalle. Hän osallistuu mahdollisimman vähän harjoitteen tekemiseen, joka jättää hänelle aikaa tarkkailla toimintaa ja ryhmän ja yksilöiden käytöstä. Kuitenkin jos toiminta ei lähde käyntiin tai se on hyvin sekavaa, voi ohjaaja

helpottaa tehtävää tai antaa vinkkejä. Myös tehtävän keskeyttäminen vaikeissa tilanteissa on mahdollista. Toiminnan aikana ohjaajan tulee myös vastata sääntöihin ja rajoituksiin liittyviin kysymyksiin ja puuttua tilanteeseen, jos osallistujien turvallisuus vaarantuu. Ohjaaja voi myös ilmoittaa ajan kulumisesta tehtävän aikana. Toiminnan päätyttyä puretaan toiminta keskustelemalla. Toiminnan purkaminen auttaakin reflektimaan toimintaa ja soveltamaan sitä myös muihin tilanteisiin. (Kataja, Jaakkola, Liukkonen 2011, 35–42.)

Toiminnallisissa menetelmissä tärkeää on motivoida ryhmäläisiä toimintaan. Motivatiota toimintaan lisääkin yksilöiden into toimintaan, oma tahto, aloitteellisuus sekä toiminnalliset taidot. Merkityksellistä motivaation luomiseksi ryhmäläisille on heidän kuulemisensa. Tällä tarkoitetaan ryhmäläisten ideoiden kuulemistä ja heidän toiveidensa huomaamista. (From & Koppinen 2012, 42–61.) Toimintaan motivoiminen voi olla myös osallistujalta kyselemistä siitä voisiko osallistua toimintaan, jotenkin muuten tai selvittää syitä, miksi toiminta ei innosta. Kuitenkin ryhmää ohjatessa tulee keskittyä ryhmän edun mukaan toimintaa, joka tarkoittaa, ettei toiminnasta vetäytyjiin tule hukata liikaa aikaa. (Kataja, Jaakkola, Liukkonen 2011, 36.)

4.2 Pienryhmätoiminta

Ryhmällä tarkoitetaan kahta tai useampaa henkilöä, jotka ovat vuorovaikutuksessa keskenään ja tuntevat yhteenkuuluvuutta. Ryhmässä sen jäsenillä on tietoisuus ryhmään kuulumisesta, sen muista jäsenistä ja ryhmän tavoitteesta. (Kataja & Jaakkola & Liukkonen 2011, 15; Ahokas 2013, 186-187.) Ryhmälle tärkeä piirre on tavoite. Jäsenillä on sama tavoite, jota kohti he työskentelevät. Yleensä nähdään, että tämä tavoite on saavutettavissa ainoastaan ryhmässä eikä erillisten yksilöiden voimin. (Pennington 2005, 9.)

Ryhmiä on mahdollista olla virallisia ja epävirallisia. Virallisella ryhmällä tarkoitetaan ryhmää, jonka on perustanut joku organisaatio oman tarkoituksensa edistämiseksi. Virallisille ryhmille asetetaan organisaation puolesta tehtäviä ja ryhmä on vastuussa tehtävien suorittamisesta. Epäviralliset ryhmät taas muodostuvat yksilöistä, joilla on

jokin yhteinen kiinnostuksen kohde. Ne ovatkin olemassa henkilökohtaisempien tarpeiden tyydyttämiseksi. Tällaisia voivat ollakin tarve kuulua ryhmään, sosiaaliset suhteet, turvallisuuden tunne, tiedon saaminen ja jakaminen, itsetunnon kohentaminen ja kiinnostuksen kohteet. Näitä ryhmiä ei suunnitella vaan ne vain syntyvät. (Pennington 2005, 9–14.)

Pienryhmällä tarkoitetaan ryhmää, jossa on kahdesta maksimissaan kymmenen henkilöä. Pienen kokonsa vuoksi pienryhmissä kaikilla on mahdollisuus olla vuorovaikutuksessa keskenään ja ryhmä jäsenillä on yksimielisyys sen toimintatavoista. (Kataja, Jaakkola, Liukkonen 2011, 15.) Ryhmän kasvaessa myös ryhmän jäsenten yksilöllinen into ja vastuullisuus toimintaan heikkenevät. Pienissä ryhmissä ryhmän jäsenet kokevat pystyvänsä vaikuttamaan paremmin ja heidän oma työpanoksensa vaikuttaa enemmän lopputulokseen, jonka takia pienryhmissä toimiminen motivoi parempiin tuloksiin. (Kopakkala 2011, 42-43.) Mullenin (1989) mukaan yksilöiden käyttäytymisen pienryhmissä on myös paljon minä tietoisempaa ja he erottavat paljon helpommin ryhmään sopiva ja sopimattoman käytöksen kuin suurissa ryhmissä toimivat. Pienryhmässä kiinnitetäänkin enemmän huomiota yksilöihin ja jäsenet eivät katoa ryhmään. Kerrin ja Braunin (1981) mukaan myös yksilön kokema me-henki on suurempi pienryhmissä. Myös muihin jäseniin koettu läheisyys on suurempaa pienryhmissä kuin suurissa. (Pennington 2005, 79–80.)

Yksilön vetovoimaa ryhmään voidaan kuvata neljällä eri osalla. Vetovoimaa ryhmään luovat edut, jota ryhmässä kuulumisen tuottaa, yksilöä kiinnostava toiminta, jota harjoitetaan ryhmässä, tyydytystä tuovat ihmissuhteet ryhmässä sekä ryhmään kuulumisen yksilölle tuottamasta arvonnasta. (Saloviita 2006, 65.) Ryhmän vetovoiman lisäksi ryhmässä olon tulee olla osallistujalle motivoivaa, jotta osallistuja jatkaa ryhmässä oloa. Ryhmän koheesiolla tarkoitetaan sitä miten paljon ryhmän jäsenet tuntevat vetoa toisiinsa ja miten he hyväksyvät ja ovat samaa mieltä ryhmän prioriteeteista ja tavoitteista sekä kuinka he vaikuttavat näiden tavoitteiden saavuttamiseksi. Jokaisessa ryhmässä on oltava tietty koheesio aste, jotta se pystyy toimimaan. Ryhmät joissa ei ole lainkaan koheesiota ei pidetä ryhmän muista jäsenistä eikä kyetä sopimaan tehtävistä ja tavoitteista. Äärimmillään tämä johtaa ryhmän hajoamiseen tai tehtävien epäonnistumiseen. (Pennington 2006, 83.)

4.3 Tutkimusmenetelmät

Opinnäytetyöni tutkimusmenetelmät kohdentuvat Kivelän nuoriin ja heidän ohjaajiinsa. He ovat tarkastelemanani tutkimusjoukko. Tutkin jokaisen heidän mielipiteitään kyselylomakkeiden ja havainnoinnin kautta, joten tutkimukseni voidaan sanoa olevan kokonaistutkimus. Kerään itse aineistoni, mikä tarkoittaa, että käsittelen primaariaineistoa. Tarkoitukseni on myös kerätä aineistoa ainoastaan tämän toiminnallisen käsittelyn aikana eikä toiminnan jälkeen tule enää jatkokyselyä nuorille tai ohjaajille toiminnasta. Tutkimuksessani on siis poikkileikkaava ote. (ks. Heikkilä 2014, 12–14.)

Tutkimusmenetelmät, joita käytän, ovat kyselylomake ja havainnointi. Kyselylomake on kvantitatiivinen tutkimusmenetelmä. Siinä yritetään selvittää ihmisten mielipiteitä määrällisesti. Yritetään saada siis lukuja ja prosentteja siitä, kuinka moni ihminen ajattelee samalla tavoin. Kvantitatiivisille tutkimuksille on tyypillistä käyttää tutkimuslomakkeita, joissa on valmiit vastausvaihtoehdot. (Heikkilä 2014. 10–15.) Tätä kvantitatiivista menetelmää käytänkin. Kyselylomakkeeni sisältää suljettuja kysymyksiä niin kuin myös yhden avokysymyksenkin. Suljetuissa kysymyksissä on valmiit vastausvaihtoehdot, joista valitaan sopiva tai sopivat vaihtoehdot vastaajalle. Suljetuissa eli strukturoiduissa kysymyksissä on tärkeää määritellä selkeästi vastausvaihtoehdot ja antaa jokainen mahdollinen vastausvaihtoehto vastaajalle. (Valli 2015. 105–106.) Suljetuissa kyselyissä on mahdollista olla dikotomisias eli sellaisia, jossa on vain kaksi vastausvaihtoehtoa ja monivalintakysymyksiä, joissa on useita vastausvaihtoehtoja. Suljetuissa kysymyksissä etuna on se, että niihin on helppo ja nopea vastata sekä ne ovat tilastollisesti helppoja käsitellä. (Heikkilä 2014. 48–50.)

Nuorille tekemässäni kyselylomakkeessa (ks. liite 2) on 11 suljettua kysymystä. Kolme näistä kysymyksistä on monivalintakysymyksiä, joissa voi valita useamman kuin yhden vastausvaihtoehdon ja siinä kahdeksan kysymystä joissa voi valita vain yhden vastausvaihtoehdon. Kysymyksistä viisi on niin kutsuttuja sekamuotoisia kysymyksiä. Sekamuotoinen kysymys tarkoittaa kysymystä johon on annettu valmiita vas-

tausvaihtoehtoja mutta yksi tai useampi on jätetty avoimeksi. Yleensä tämä tarkoittaa, että on annettu kysymykseen vaihtoehto ” muu,mikä? ” (Heikkilä 2014. 50.)

Nuorille tekemässäni kyselylomakkeessa on yksi avokysymys, kun taas ohjaajille tekemässäni lomakekyselyssä (ks. liite 3) on useampia avokysymyksiä. Avokysymys tarkoittaa, että vastaajalle annetaan pelkkä kysymys ja tilaa antaa sellainen vastaus kuin hän haluaa. Avokysymykset ovat sopivia, silloin kuin kaikkia vastausvaihtoehtoja ei voida tietää etukäteen. Avokysymyksille tyypillistä on, että ne ovat helppoja laatia mutta työläitä analysoida. Niihin vastaaminen voi tuntua vastaajista työläälle, jonka takia niihin houkuttaa olla vastaamatta. Avokysymyksien paras puoli on että niistä voidaan saada täysin erilaisia vastauksia kuin etukäteen ajateltiin saavan. Niistä voi esimerkiksi saada hyviä kehitysehdotuksia. Avokysymykset ovat yleensä kvalitatiivisen eli laadullisen tutkimuksen menetelmiä. Niissä ei tavoitella numeraalisia vastauksia vaan tietoa vastaajien ajatuksista ja arvoista. (Heikkilä 2014. 15–16 ,47–48; Valli 2015. 105–106.)

Kyselylomakettani nuorille (ks. liite 2) käytin jokaisen toiminnallisen kerran jälkeen. Nuoret vastasivat kyselyyn yhdessä tilassa kaikki samaan aikaan. Olin itse paikalla, kun he täyttivät lomaketta ja sain sen kautta täydentää ja tarkentaa kysymyksiä nuorten tarpeiden mukaan. Tämä olikin hyvä, sillä osa käyttämistäni käsitteistä ei ollutkaan nuorille niin helppoja ymmärtää kuin oletin. Nuorille tein hyvin strukturoidun lomakkeen, sillä se helpottaa heidän kynnystään vastata kyselyyn. Näin vastauksia sai myös monipuolisemmin kuin esimerkiksi avoimien kysymyksien kautta. Kyselyn tavoitteena oli saada tietoa nuorilta siitä, millaiseksi he kokivat toiminnan ja millaiseksi sitä voisi muuttaa, jotta toiminta olisi mieleisempää.

Keräsin tietoa myös havainnoimalla. Silloin kuin toivotaan saavan monipuolista tietoa tarkkoine yksityiskohtineen, käytetään havainnointia, sillä saadaan näkyviin tutkittavan arvot ja normit. Havainnointi toimii hyvin, silloin kuin tutkija pystyy tulkitsemaan ja miettimään kohteensa toimintaa ja syitä siihen. Jotta havainnointi olisi pätevä tutkimuksellinen menetelmä, tulee havainnoista pitää kirjaa. Tässä on tärkeää tuoda esille ympäristön vaikutteet ja muut käyttäytymiseen vaikuttavat asiat. Myös itse toiminta on tärkeää tuoda näkyväksi dokumentoinnissa. (Grönfors 2015. 146–157.) Opinnäytetyössäni havainnointia käytän tapana saada tietoa nuorten reaktioista toiminnallisiin

menetelmiin. He eivät pysty välttämättä kirjoittamaan oikeita tunteitaan kyselylomakkeeseen ryhmäpaineen takia. Tämän takia on hyvä, että kiinnitän huomiota heidän reaktioihinsa ja puheeseensa myös toiminnan aikana ja raportoin ne ylös itse. Havaintotutkimuksen etuna pidetäänkin juuri sitä, että tietoa hankitaan juuri silloin kuin hetki tapahtuu eikä luoteta muistoihin siitä mitä tapahtuisi. Havainnoidessa voidaan myös huomioida nonverbaali viestintä ja reaktio. Tämä reaktio voidaan tallentaa osaksi tietoa ja tuoda täten esiin erilaiset hetket joita ei voida esimerkiksi lomakekyselyllä selvittää. Havainnoinnin heikkona puolena on kuitenkin, ettei käyttäytymisen syystä voida olla aivan varmoja ja menetelmän tuloksia on vaikea saada laskennalliseksi. (Heikkilä 2014, 18–19.)

5 TOIMINNALLISET KERRAT

Toiminnallisilla kerroilla tavoitteena oli esitellä nuorille seitsemän erilaista itsenäistymiseen liittyvää teemaa toiminnallisten menetelmien kautta. Teemoina kerroilla olivat terveys, mielen hyvinvointi, seksuaalisuus, päihteet, itsenäistyminen, talous sekä koulutus. Toiminnalliset kerrat olivat noin tunnin pituisia kertoja. Poikkeuksia tähän aikatauluun kuitenkin oli toiminnallisen kerran sisällön mukaan esimerkiksi kerta, jolloin katsoimme elokuvaa, kesti noin kaksi ja puolituntiseksi. Toiminnallisilla kerroilla oli yleensä kahdesta kolmeen menetelmää ja kerran sisällä nuoret myös täyttivät kyselylomakkeen (ks. liite 2) kerrasta. Toiminnalliset kerrat toteutettiin ajalla 5.1.2016 – 29.3.2016 joka toinen tiistai suurimmaksi osin vastaanotto- ja arviointiyksikkö Kivelän tiloissa.

Toiminnallisten kertojen aikana nuoret käsittelivät teemoja tarkemmin erilaisina ryhmä – ja yksilöharjoitteina. Kerroilla nuorille esiteltiin hieman faktatietoa teemoihin liittyen ja käsiteltiin heidän omia mielipiteitään asioista. Kerroilla tavoitteena oli jakaa ryhmän yksilöiden omaa osaamista koko ryhmälle ja herätellä nuoria itsenäistymiseen liittyvissä kysymyksissä. Tavoitteena oli jakaa tietoa nuorille sellaisessa muodossa josta jokainen 13–17 vuotias nuori sai jotain irti.

Ohjauskerran jälkeen nuoret täyttivät kyselyn lomakkeen (ks. liite 2) siitä, millainen toiminnallinen kerta heidän mielestään oli. Nuorien mielipiteen saamiseksi mukaan toimintaa keskustelimme myös useampaan otteeseen kertojen jälkeen siitä, millaisia he toivoivat kertojen jatkossa olevan. Nuorten ääni näkyy erityisen hyvin taloutta käsittelevällä kerralla samoin kuin koulutusta ja päihteitä käsittelevillä kerroilla.

5.1 Terveys

Toiminnallisen kerran 5.1.2016 teemana oli terveys. Kertaan osallistui viisi nuorta. Aloitin kerran esittelemällä itseni ja kertomalla miksi olin siellä. Tämän jälkeen ohjeistin nuoria valitsemaan kuvan, joka kuvasi heidän sen hetken tunnelmaansa ja kertomaan kuvasta. Lisäksi heidän tuli kertoa heidän nimensä ryhmälle. Tehtävän aikana selvisi, etteivät kaikki nuoret tienneet toistensa nimiä, jonka takia kierros tuli tarpeeseen. Nuoret valitsivat kuvia, jotka kuvasivat heidän huonoa tuultaan. He toivoivat kovasti, että pääsisivät poistumaan omille menoilleen ja heidän yhteinen kantansa oli, että lopetetaan toiminta mahdollisimman pian. Kortit, jotka he nostivat, olivat merkitykseltään: haluan mennä ulos, pakko päästä pois ja tekee mieli huutaa. Kaikki paitsi yksi nuori valitsivat kortin, vaikka sen valitseminen vaikuttikin osalle hyvin haastavalta.

Seuraavana ohjeistin nuoret jakautumaan kahteen valitsemaansa ryhmään ja valitsemaan lehdistä kuvia tai tekstejä, jotka heidän mielestään liittyivät terveyteen. Mahdollisuus oli myös itse kirjoittaa tekstejä tai piirtää kuvia, jos halusi. Työskentelyyn annoin aikaa 20 minuuttia ja 10 minuuttia tehtävän purkuun. Nuoret toimivat ryhmissä ja saivat aikaan tuotokset, jotka liittyivät terveyteen. Toisen ryhmän tuotos oli sarkastinen kuva terveydestä ja toisen ryhmän tuotos kuvasi salaatteja ja urheilua suurena osana terveellistä elämäntapaa. Näiden lisäksi ohjaajat tekivät myös tuotoksen, jossa esiteltiin terveyttä. Keskustelimme noin kymmenen minuuttia tuotoksista.

Ryhmä työskenteli askartelu tehtävän aikana pääsääntöisesti hyvin. Keskittymistä ei kuitenkaan kaikilta osallistujilta olisi löytynyt kymmentä minuuttia pidemmäksi ajaksi. Työskentelyä häiritsikin äänekäs puheen sorina, riitely sekä pelleily. Tehtävää tietyt

henkilöt eivät tuntuneet ottavan tosissaan, sillä heillä oli kiire poistua omille menoilleen. Aktiivisen työskentelyn aikana kuitenkin nuoret keskustelivat keskenään hyvin, vaikka pääsääntöisesti he vitsailivat keskenään. Aiheen käsittely jäikin vitsailun takia hyvin pintapuoleiseksi. Nuorten keskinäistä vuorovaikutusta leimasi levottomuuden tunne ja toisten pieni muotoinen kiusaaminen. Kerran aikana sain useasti pyytää puheen vuoroa kahdelta henkilöltä ja jopa kāskeā heitā lopettamaan leikkimielinen tappelū. Nāmā kaksi henkilöā hāiritsivāt myōs toisia osallistujia, muun muassa he eivät antaneet saksia niitā pyytāneelle henkilölle. Kaikki nuoret kuitenkin osallistuivat hyvin jälkien siivoukseen.

Kolmantena toimintana oli, että nuoret olisivat käyneet läpi liikuntavälineiden (jumbapallo, käsipainot, pilates rulla ja jumppamatto) käyttötapoja. Tarkoitus oli, että he olisivat kukin sanoneet liikkeen ja näyttäneet sen välineellä. Tämä kuitenkin ei toiminut osallistujien levottomuuden takia. Levottomat henkilöt alkoivat leikkiā jumbapallolla eivātķā hiljaisemmat henkilöt taas halunneet ryhtyā esittelemāān liikkeitā ryhmāpaineen vuoksi. Kāvimme siis läpi Henri Nevalaisen tekemān jumppaohjeen. Mietimme yhdessä mihinkā kyseiset liikkeet vaikuttavat. Aktiivisesti tähān työskentelyyn osallistui kaksi viidestā ryhmäläisestā. Juttelimme siitä, käytävätkō nuoret kyseisiä välineitā ja kuinka he urheilevat. Lopuksi kāvimme myōs läpi, kuinka he haluaisivat, että jatkossa kävisimme läpi teemoja. Nuoret halusivat katsoa elokuvia, pitāā peliturnausta tai pelata biljardia. Tāmān jälkeen osanottajat vastasivat lomakekyselyyn toiminnallisesta kerrasta.

Toiminnallisen kerran jälkeen ohjaajat kertoivat, että toiminnallisen kerran ohjaaminen oli heidān mielestāān sujunut hyvin. Olin heidān mielestāān pitānyt hyvin toiminnan liikkeellä, vaikka kaikki ei mennytkāān suunnitelmien mukaisesti. Heidān mukaansa nuoret olivat osallistuneet hyvin ja olivat ajatelleet osan osallistuvan paljon vähemmān kuin he todellisuudessa osallistuivat.

Itse ajattelen, että toiminnallisen kerran ensimmäinen osuus onnistui hyvin. Silloin nuoret työskentelivät aktiivisesti ja itsenäinen tai pienessä ryhmässä työskentely sujui heiltā hyvin. Kuitenkin koko ryhmān edessä oleminen ja työskentely vapaamuotoisesti ei onnistunut. Seuraavaa kertaa varten tulee muodostaa tarkemmat ohjeet ja tehtävät nuorille alusta lähtien, jolloin sooloilua ei tapahdu niin paljon. Mahdollisesti olisi

myös hyvä antaa nuorten työskennellä erilaisissa ryhmissä eikä antaa heidän vapaasti valita omia ryhmiään.

Tämän kerran vaikeutena oli, että en ollut tavannut nuoria aikaisemmin, jonka takia jouduin tekemään toiminnallisesta kerrasta oman näköiseni. En voinut ottaa siinä huomioon nuorten persoonia ja sen takia se ei ehkä soveltunut juuri heidän tarpeisiinsa. Seuraavia kertoja ajatellen on jo paljon enemmän ainestoa muokata kerroista nuorille sopivampia.

5.2 Mielen hyvinvointi

Toiminnallisen kerran 19.1.2016 teemana oli mielen hyvinvointi. Kertaan osallistui neljä nuorta. Kerralla oli tarkoitus käsitellä mielen hyvinvointia positiivisesta näkökulmasta ja auttaa nuoria löytämään omia voimavarojaan ja kertomaan niistä muille. Teeman käsittelyn oli tarkoitus alkaa niin, että nuoret kuvaisivat ulkona ja sisällä asioita jotka antavat heille voimavaroja ja jaksamista. Kuitenkaan sään ja nopeasti tulleen uuden nuoren takia emme pystyneet poistumaan Kivelän tiloista valokuvaamista varten. Suunnitelmanani oli, että nuoret olisivat käyttäneet omia laitteitaan valokuvaamiseen ja olisimme kuvanneet vain sisällä. Kuitenkaan tämä ei toiminut, sillä nuoret kertoivat, etteivät heidän laitteensa toimineet tai niissä ei ollut akkua. Tämän takia emme siis toteuttaneet kuvaamistehtävää. Kävimme kuitenkin läpi kunkin nuoren tykkäämiset ja voimavaroja antavat aiheet. He kertoivat vuorollaan omat jaksamista tuovat asiat ja kommentoivat muiden kertomisista.

Tämän jälkeen nuoret hakivat kupillisen kahvia. Käsittelimme mielenterveyden käsimallia. Nuoret piirsivät oman kätensä tyhjälle paperille ja nimesivät jokaisen sormen ja kämmenen omaan mielenterveyteen vaikuttavaan luokkaansa. Mallin mukaiset kysymykset ja niihin vastaukset nuoret tekivät sormien ympärille. Tämän jälkeen kävimme mallin kysymyksien mukaista keskustelua nuorten vastauksista. Toimintailta kesti yhteensä tunnin ja nuoret täyttivät toimintaillan jälkeen kyselylomakkeen.

Toimintaillan tunnelmaa kuvasi erään nuoren levottomuus ja ärtyneisyys. Hän ei ollut hyvin valmis osallistumaan toimintaan ja vastusti kaikkea. Toiset nuoret taas eivät vaikuttaneet halukkaille osallistumaan toimintaan kuin yksi nuori antoi heille esimerkin pelleillä ja olla tekemättä tehtäviä. Nuoret kuitenkin osallistuivat keskusteluihin kertomalla omia mielipiteitään ja vastauksia kysymyksiin. Vaikutti etteivät muut nuoret uskaltaneet osallistua aktiivisesti keskusteluun kuin eräs nuorista pelleili ja oli äkäinen. Tämän nuoren mielipiteitä saimme kuulla paljon toiminnan aikana, vaikka hän osoittautuikin tekevän tehtävät hyvin vaikkakin hätäisesti.

Ensimmäinen osio toiminnasta oli hyvin sekasortoista. Nuoret eivät kuunnelleet ol- lenkaan ja olivat aivan omissa maailmoissaan. Tällöin paikalla ei ollut vielä Kivelän omaa ohjaajaa. Toisen osion aikana Kivelän ohjaaja tuli paikalle ja toiminta alkoi mennä eteenpäin järkevästi, vaikkakin saimme kuulla paljon kommentointia siitä, että menetelmä ei ollut eräälle nuorelle mieleinen.

Toimintailtojen onnistumisen kannalta on tärkeää, että paikalla olisi joku muukin ohjaaja kuin opiskelija. Tärkeää olisi myös lisätä työvoimaa Kivelä illan aikana, sillä kehitellyt suunnitelmat toiminnasta menevät hukkaan, jos ei ole tarpeeksi ohjaajia esimerkiksi ulkoilua varten.

Nuorten keskinäinen vuorovaikutus oli hyvin pitkälti erään nuoren johtamaa ja heidän käyttäytymisensä oli hyvin paljon levottomampaa ja hiljaisempaa tämän nuoren ympärillä. Vaikutti etteivät he uskaltaneet sanoa mitään kuin tämä nuori oli paikalla. Tämä nuori komenteli muita nuoria ja saattoi jopa mollata heitä toiminnan aikana, jos joku muu nuori antoi vastauksen joka ei miellyttänyt häntä. Nuorten keskinäinen keskustelu kuitenkin sisälsi paljon vitsailua ja he vaikuttivat tuntevan toisensa hyvin. Eräs nuori korjailikin muiden nuorien vastauksia kuin huomasi niissä olevia virheitä.

5.3 Seksuaalisuus

Toiminnallisen kerran 2.2.2016 teemana oli seksuaalisuus ja nuoria osallistui toimintaan neljä. Tätä toiminnallista kertaa suunnitellessa otin huomioon vahvasti nuorten

valta-aseman ryhmässä. Ryhmässä oli viime kerralla vielä yksi nuori, joka aiheutti ryhmässä sellaisen ilmapiirin, etteivät muut uskaltaneet puhua. Hän myös teki tilanteesta sellaisen, että minun täytyi ohjaajana keskittyä tähän nuoreen, jotta toiminta jatkui sujuvasti. Tällä kerralla halusin toiminnassa huomioida sen, että jokainen nuori pääsee ilmaisemaan mielipiteensä asioihin, sillä tavalla, ettei joku muu nuori keskeytä häntä. Halusin antaa hiljaisille nuorille mahdollisuuden ilmaista mielipiteensä matala kynnyksisellä tavalla.

Toiminnallisen kerran teemana on seksuaalisuus ja kohdensin sen tarkemmin parisuhteeseen. Kävimme nuorten kanssa läpi parisuhteeseen liittyviä asioita siten että kävimme läpi väittämät, joita olin kirjoittanut etukäteen. Nuorten piti väittämän kuullessa mennä huoneen tiettyyn päätyyn omasta mielipiteestä riippuen. Toinen pääty oli täysin samaa mieltä ja toinen täysin erimieltä. Mahdollisuus oli jäädä myös keski-väliin tai muuhun omaa mielipidettä kuvaavaan kohtaan. Keskustelimme väitteistä ja siitä minkä takia nuoret olivat omilla paikoillaan.

Tämä osa harjoituksesta meni hyvin. Nuoret juttelivat keskenään harjoituksen aikana ja keskustelivat parisuhteeseen liittyvistä asioista keskenään. He liikkuivat hyvin oman mielipiteensä mukaan janalla ja osallistuivat myös kertomalla omia mielipiteitään ja kommentoimalla muiden mielipiteitä. Harjoituksen aikana nuorilla oli hyvin leppoisa ja jutteleva ilmapiiri.

Seuraavana osana toiminnallista kertaa teimme itsetuntoon liittyvän harjoituksen. Kaikki nuoret kirjoittivat nimensä paperilleen ja keksivät jokaisen nimen kirjaimen mukaan yhden positiivisen adjektiivin itsestään. Tämän jälkeen paperia vaihdettiin vierustoverin kanssa ja oli hänen vuoronsa kirjoittaa positiivisia adjektiiveja toverinsa nimen kirjainten mukaisesti.

Harjoituksen aikana nuoret juttelivat keskenään aktiivisesti ja miettivät yhdessä adjektiiveja, jotka sopivat henkilöihin. Harjoituksen aikana osa kuitenkin turhautui ja laittoi myös negatiivisia adjektiiveja kuvaamaan itseään, sillä ei keksinyt uusia adjektiiveja. Osa kertaan osallistuneista nuorista tarvitsi paljon tukea adjektiivien keksimiseen ohjaajalta ja muilta nuorilta.

Tämän harjoituksen jälkeen nuoret täyttivät kyselylomakkeen ja keskustelimme siitä mitä he haluaisivat tehdä tulevilla toiminnallisilla kerroilla. Eräs nuori toivoi, että koulutus kerralla kävisimme jossakin tutustumassa koulutuksiin, joita Kuopiossa tarjotaan. Ehdotin myös nuorille, että kävisimme talouskerralla yhdessä ostamassa ruuanteko tarvikkeet, jonka jälkeen tekisimme yhdessä ruokaa. Nuoret olivat hyvillään tästä ideasta. He kertoivat myös, että elokuvan katsominen seuraavalla toiminnallisella kerralla on hyvä idea.

Toiminnallinen kerta oli kokonaisuudessa noin 45 minuuttia. Kerta meni mielestäni hyvin. Nuoret osallistuivat aktiviteetteihin hyvin ja pystyivät jakamaan tilanteessa omia mielipiteitään. Koko ryhmän toiminta muuttui kuin viime kerran dominoiva nuori ei ollut paikalla. Nuoret olivat paljon avoimempia ja osallistuivat paljon reippaammin tekemiseen. Tekemisen aikana nuoret eivät myöskään kiroilleet eivätkä vaikuttaneet hyvin turhautuneille. He olivat nauravaisia ja hyvän tuulisia koko kerran ajan. Ryhmässä oli mielestäni positiivisempi ilmapiiri kyseisen nuoren ollessa poissa.

Toiminnallisen kertojeni yksi tavoite on ryhmäyttää nuoria joukoksi. Kuitenkin toiminnan aikana huomasin, että nuoret ovat hyvin tiivis joukko. He asuvat yhdessä viikkoja ja mielestäni heidän ryhmäyttämiseensä ei ole syytä. Ohjaaja mainitsi minulle, ettei nuoria kannattaisi ryhmäyttää muutenkaan, sillä he opettavat toisilleen pahoja tapoja ja luovat ympäristön jossa on hyväksyttävää käyttäytyä huonosti. Totta kai ryhmän ilmapiiri muuttuu koko ajan nuorien vaihtuessa mutta tällä hetkellä nuoret tulevat toimeen todella hyvin ja kaikki he tulevat toimeen toistensa kanssa.

5.4 Päähteet

Toiminnallisen kerran teemana olivat päähteet. Toiminnallisen kerran oli tarkoitus olla 16.2.2016, mutta valitettavasti jouduimme siirtämään kerran. Kerta toteutui 23.2.2016 ja siihen osallistui viisi nuorta. Katsoimme kerralla yhdessä elokuvan nimeltä Välähdys menneisyydestä. Elokuvasa on mies nimeltä Joe, joka on vanha päähteiden käyttäjä. Joen elämä on pirstaleina ja hän kuulee entisen kaverinsa Bootsia kuolleen.

Kuolema aiheuttaa Joen katsomaan taaksepäin elämäänsä teini vuosiltaan ja traumaa, joka aiheutti hänen karkaamisensa kotoa ja aloitti hänen hurjan elämänsä. Elokuvan lopussa Joe käy kotonaan ja Bootsia haudalla ja jättää taakseen menneisyytensä.

Elokuvassa päihteitä ja niiden vaikutuksia esitellään aika vähän. Alussa esitellään päähenkilön elämää, jonka kautta kerrotaan muutamista hänen käyttämistään päihteistään ja niiden vaikutuksista hänen elämäänsä. Jo ennen elokuvan alkua nuoret kritisoivat yhdessä toimintailtaa normia ja halusivat ettei toimintailtaa pidetä. Nuoret olivat elokuvan aikana hyvin levottomia: selailivat puhelimiaan, valittivat elokuvasta ja siitä etteivät saaneet herkkuja. Heitä ei oikein kiinnostanut elokuvan katselu. Loppua kohden kuitenkin nuoret kyselivät elokuvaan liittyviä kysymyksiä sen juonesta ja hahmoista. He halusivat kuitenkin olla perillä elokuvasta, vaikka heitä ei omasta mielestään kiinnostanutkaan katsoa sitä kokonaan. Eräs nuori kommentoi elokuvan loppua sen olleen ihan hyvä. Osa kuitenkin koki elokuvan omituiseksi ja tylsäksi.

Toiminnallista kertaa varten elokuvan hankkiminen oli hyvin haastavaa, sillä päihteisiin liittyviä elokuvia ei ole paljon niin että ne ovat sallittuja 12 vuotiaille. Elokuvaa jouduin etsimään useasta eri paikasta ja elokuvat, jotka olivat sallittuja osallistujille, olivat jo vanhoja ja niitä ei meinannut löytyä tavallisista elokuvavuokraamoista. Päädyin siis hakemaan elokuvan kirjastosta.

Elokuvan jälkeen käsitelimme tarkemmin päihteiden haittavaikutuksia. Kerroin elokuvan olleen johdanto, josta nuoret saivat esimerkkejä päihteiden aiheuttamista haittoista. Annoin kolme aiheet: tupakka, huumeet ja alkoholi, joista jokaisesta kunkin nuoren tuli keksiä 3 haittavaikutusta. Nämä he kirjoittivat Post-it-lapulle ja laitoivat ne kartongille. Kävimme yhdessä läpi mitä nuoret olivat kirjoittaneet, jonka jälkeen lisäsin haittavaikutuksia ja kerroin päihteiden vaikutuksesta elimistöön. Nuorten kanssa keskustelimme hetken siitä, millainen tila krapula on ja kannabiksen laillistamisesta. Nuoret kommentoivat hyvin listausta ja osallistuivat mukavasti tehtävään. Osa osallistui tehtävään jo liiankin hyvin. He kertoivat omia päihdekertomuksiin liiankin tarkasti ja antoivat muille nuorille vinkkejä päihteistä. Ohjaajana puutuinkin näihin kommentteihin. Kaikki nuoret saivat kirjoitettua Post-it lapuille asioista ja saimme hyvin laajan katsauksen nuorten mielipiteistä.

Nuorten ryhmään palasi yksi aiemmin poistunut nuori ja hän aiheutti ryhmässä paljon levottomuutta johtajana ja muut seurasivat hänen esimerkkiään. Hän myös kertoi paljon ja jakoi omaan puheliaaseen tapaan asioitaan. Ryhmään tuli uutena tyttö, joka oli hiljainen eikä oikein osallistunut aktiivisesti toimintaan. Tyttö kuunteli tarkasti ja käyttäytyi kohteliaasi, mutta hän ei itse halunnut oikein kommentoida asioihin, mitään mutta tuli kuitenkin hyvin toimeen muiden nuorten kanssa. Myös kolme muuta ryhmän jäsentä oli pääsääntöisesti hiljaisia, mutta kuitenkin levottomia. Se puhuivat keskenään ja pienissä ryhmissään (pojat) ja (tytöt) sekä räpläsivät kännykkää ja toimivat muutenkin levottomasti.

5.5 Itsenäistyminen

Toiminnallisen kerran 1.3.2016 teemana oli itsenäistyminen. Aloitimme kerran pelaamalla sananselityspeliä sanoilla, jotka liittyvät itsenäistymiseen. Jokainen nuori vuorollaan otti yhden lapun, jossa luki itsenäistymiseen liittyvä sana ja selitti sen muille nuorille. Onnistuneen selityksen jälkeen vuoro vaihtui seuraavaan ringissä olevaan nuoreen. Pelaaminen sujui nuorilta hyvin. He kukin selittivät vuorollaan sanoja ja arvailivat aktiivisesti. Kuitenkin yksi nuori oli muita hitaampi keksimään hyviä selityksiä sanoille ja muut mollasivat häntä tästä ja jopa yrittivät ohittaa hänen vuoronsa työskentelyn jouduttamiseksi. Tämä nuori tarvitsi ohjaajan tukea sanojen selittämisessä.

Tämän jälkeen piirrettiin kahdessa ryhmässä tulevaisuuteen liittyvät hahmot. Toinen ryhmä piirsi hahmon siitä millaiselta positiivinen tulevaisuus näyttää ja toinen piirsi hahmon siitä miltä negatiivinen tulevaisuus näyttää. Tämän lisäksi nuoret keksivät hahmolle taustan ja kehyskertomuksen ja esittivät sen muulle ryhmälle. Tehtävään oli varattu 20 minuuttia aikaa, mutta nuoret selvittivät sen kymmeneen minuuttiin. Teke mistä säästi ryhmien keskinäinen puhuminen ja naureskelu. He selvittivät hyvin sen mitä tehtävässä tuli tehdä ja keksivät hahmoille luovat kertomukset.

Tämän jälkeen annoin nuorille tehtäväksi tehdä janan tästä hetkestä lähtien kuolemaan saakka. Heidän tuli merkata janalle isoja elämässä tapahtuvia asioita ja laittaa ne aika järjestykseen ja tämän jälkeen jakaa janansa muille ryhmäläisille. Tämä teh-

tävä oli liian rankan oloinen nuorille. He eivät vaivautuneet tekemään tehtävää kunolla ja tekivät siitä vitsin. Tehtävään tulikin pääsääntöisesti osalta nuorilta vain kuolema ja 18-vuotta täyttäminen.

Ensimmäisen ja toisen menetelmän aikana nuorten käyttäytyminen oli pääasiassa hyvää. He keskittyivät hyvin ja nuorten välinen vuorovaikutus oli toimivaa. Osa nuorista koki teeman hyväksi ja kertoivat sen koskettavan heitä suuresti, sillä he olivat itsenäistymisen partaalla. Osa nuorista kuitenkin oli levottomia toiminnan aikana eivätkä he unohtaneet muistuttamista siitä, että oli kiire omille menoille. Kolmas tehtävä aiheutti ahdistusta nuorissa. Osa ei osannut kertoa, mitä halusi tulevaisuudessa tehdä ja osa ei vain jaksanut ajatella asiaa.

Toiminnallisen kerran jälkeen osa nuorista pääsi omille menoilleen ja yksi kenen ei olisi pitänyt päästä lähtemään menoilleen lähti silti. Ohjaajat kokivat tämän huonoksi ryhmäytymiseksi, sillä nuori pakeni paikalta kahden muun nuoren kanssa ja he olivat suunnitelleet tämän yhdessä. Onko siis hyvä, että näitä nuoria ryhmätetään?

Keskustelimme toimintaillan jälkeen siitä mitä seuraava toimintailta sisältää. Sovimme jo aikaisemmin, että se on ruuan laittoa ja sovimme tällä kertaa, että teemme hampurilaisia seuraavalla kerralla.

Toiminnallisen kerran jälkeen ohjaajille puhuessani, eräs Kivelän ohjaajista kehui toimintakeinoja ja painotti myös niiden sopimista yksilötyöskentelyyn ja pyysi, että muistanhan tehdä liitteet esimerkiksi näistä sanoista mitä käytin sanaselityspelissä ja jakaa ne Kivelän käyttöön oppaan muodossa.

5.6 Talous

Toiminnallisella kerralla, jonka teemana oli talous ja raha-asiat, osallistui viisi nuorta. Kerta toteutettiin tiistaina 15.3.2016. Aihetta käsiteltiin ensimmäiseksi tietovisan muodossa. Jokainen nuori nosti pöydältä lapun, jossa luki kysymys sekä vastaus. Hän kysyi kysymyksen ja muut koittivat keksiä kysymykseen oikean vastauksen. Jos nuoret eivät keksineet vastausta, kysyjä kertoi heille oikean vastauksen. Jokainen

nosti vuorollaan kysymyksiä ja kaikki saivat osallistua vastauksen arvaamiseen tai tietämiseen.

Tämän jälkeen teimme nuorten aikaisemmasta ehdotuksesta ruokaa. Teimme hampurilaisia. Nuoret itse osallistuivat hyvin ruuan tekoon ja jakoivat hyvin työtehtäviä keskenään. Ryhmän kolme tyttö päätyivät vastuuseen pihvien tekemisestä sekä sämpylöiden paahtamisesta. Pojat taas hoitivat salaattien ja muiden kasvien pilkkomisen, pesemisen ja asettelun. Pojat myös kattoivat pöydän. Ruuan tekemisen ohella keskustelimme siitä, onko itse tehty ruoka edullisempaa ja parempaa vai ovatko valmisruuat edullisempia. Nuorten mielipiteet aiheesta olivat painottuneet siihen, että valmisruoka on kätevää ja nopeampaa.

Ryhmän toimi hyvin toiminnallisen kerran aikana. He osallistuivat kaikki aktiivisesti työskentelyyn ja tekivät oman osansa. Kuitenkin toimintaa häiritsi nuorten jatkuva kiirehtiminen, sillä he toivoivat pääsevänsä toiminnan jälkeen omille menoilleensa. Nuorten rumaan kielenkäyttöön tuli myös toiminnan aikana puuttua useaan otteeseen. Nuoret itse ryhmässä mollasivat teemaa ja sitä että teemaa käsiteltiin Kivelän puolesta. He olivat myös vakuuttuneita siitä, etteivät oppineet teemasta uusia asioita. Kuitenkin toiminnan aikana nuoret eivät osanneet kaikkiin kysymyksiin vastauksia ja osa kertoi, että eteenkin tietovisassa tulleen esille asioita, joita he eivät olleet aikaisemmin miettineet. Kaikille nuorille ruuanlaitto tuli uutena. Kukaan heistä ei ollut aikaisemmin tehnyt pihvejä itse ja pilkkomisen taitoja oli poikien kanssa hyvä harjoitella, sillä erä nuori sai haavan sormeensa pilkkoessaan ensimmäistä tomaattia. Hänelle ohjeistinkin turvallisemman tavat pilkkoa tomaatteja ja hän oppi käytännössä ainakin sen.

Kun ruuanlaitto oli tehty, söimme yhdessä pöydän ääressä. Nuoret pitivät ruuasta ja kehuivat toisiaan sen suhteen. Tämä toi hyvän ja positiivisen ilmapiirin ruokapöytään. Ruokailun aikana nuoret keskustelivat hyvin keskenään ja myös ohjaajien kanssa. Ryhmään oli tullut uusi nuori. Hän oli hieman hiljaisempi eikä oikein osallistunut ryhmän keskusteluun. Hän jutteli kuitenkin ohjaajan kanssa. Ryhmässä näkyy vieläkin hyvin paljon kahteen jakautumista. Näkyy selvästi, että tytöt haluavat olla oma ryhmänsä ja pojat omansa.

Ruokailun aikana nuoret kyselivät paljon siitä, milloin he voivat poistua toimintaillasta ja hoputtivat muita nuoria syömään nopeammin, kun sanottiin että he saavat vastata palautelomakkeeseen vasta kuin kaikki ovat syöneet. Nuoret kuitenkin odottivat siihen asti, että kaikki olivat syöneet. Sen jälkeen annoin lomakkeet nuorille ja he vastasivat siihen.

5.7 Koulutus

Viimeisen toiminnallisen kerran teemana oli koulutus. Kerta toteutettiin 29.3.2016 ja siihen osallistui viisi Vastaanotto- ja arviointiyksikkö Kivelän nuorta. Tällä kerralla toimitimme vierailun Pohjois-Savon ammatti- ja aikuisopistolle. Saavuimme opistolle viiden aikaan ja menimme sovittuun tilaan odottamaan ohjaajiamme. He saapuivat ja lähdimme yhdessä erääseen luokkaan, jossa esittelijät kertoivat opiston toiminnasta ja eri aloista. Lisäksi he esittelivät ammattiopiston tiloja. Esittelijät olivat kaksi eri alan opinto-ohjaajaa. He olivat sosiaali- ja terveystieteiden opinto-ohjaaja sekä liikenne ja tekniikan alan opinto-ohjaaja.

Kerran aikana nuoret olivat hyvin levottomia. Heille sai useaan otteeseen sanoa, että puhelimet pois ja keskittykää. He olisivat halunneet keskustella keskenään paljon ja toivoivat ettei kyseistä kertaa olisi toteutettu. He olisivat toivoneet myös taukoja esittelyyn. Esittely oli loppujen lopuksi noin 1h 30 min ja siinä oli noin 5 minuutin tauko.

Esittelyn jälkeen palasimme yhdessä taksi kyydillä Kivelän tiloihin. Täällä juttelimme hetken siitä, millaiseksi he olivat kokeneet tämän kerran. Nuoret kertoivat, että he olivat saaneet siitä tietoa ja kerta oli ollut ”ihan kiva”. Tämä kerta oli viimeinen vetämäni toimintakerta, jonka takia myös kyselin paljon nuorilta siitä, millaiseksi he kokivat koko toiminnan. He kertoivat, että toiminnalliset kerrat olivat olleet pääasiaksi heille tylsiä ja pakotettuja aktiviteetteja. Kuitenkin kysyttäessä he kertoivat, että oli ollut muutama ihan kiva harjoitekin kuten janaharjoitus seksuaalisuus kerralla ja ruuanlaitto raha-asiat kerralla.

Toiminnallisella kerralla oli kaksi ryhmälle uutta nuorta ja osallistuivat aika vähän toimintaan. Uusin nuori ei puhunut muiden nuorten kanssa ja puhui hyvin vähän myös ohjaajille. Hän kuitenkin nauroi muiden nuorten jutuille ja välillä jutteli ohjaajille. Huomasin myös ryhmässä, että häntä hieman mollattiin muiden nuorten keskuudessa. Tämän nuoren lisäksi toiminnassa oli myös toinen uusi nuori. Hän oli ryhmäytynyt paremmin ja keskusteli hyvin paljon erään pojan kanssa. He vaikuttivat ehkä liiankin läheiselle ja heitä sai olla useasti kieltämässä olemasta liian lähekkäin.

6 TULOKSET JA TUOTOS

Opinnäytetyöni tuloksina voidaan nähdä kahden toteuttamani kyselyn tulokset, oma havainnointini toiminnallisista kerroista, sekä tuottamani menetelmäopas käyttämästäni menetelmistä.

6.1 Nuorille tehty kysely

Toimintaan osallistuneille nuorille tekemäni kysely sisälsi 12 kysymystä, joista 11 oli monivalintakysymyksiä. Yksi kysymys oli avokysymys, jossa haettiin nuorilta muuta palautetta. Kyselyyn vastattiin 33 kertaa ja toimintaan osallistui kerrallaan neljästä viiteen nuorta. Keskimäärin kaikkiin kysymyksiin vastattiin tasaisesti. Muutamia kysymyksiin vastattiin kuitenkin kahdella vaihtoehdolla, kun valita pystyi vain yhden, jonka takia muutamissa kysymyksissä on vastannut 32 ihmistä 33 sijaan. Myös vastauksia oli vähemmän viimeisessä avokysymyksessä, jossa haettiin muuta palautetta. Tähän kysymykseen vastattiin kuusi kertaa.

Terveyttä käsittelevällä kerralla osallistui viisi nuorta. Heistä yksi koki aiheen hyödylliseksi, kaksi kokivat, ettei aihe koskettanut heitä ja toiset kaksi kokivat teeman tylsäksi. Osallistujista yksi ajatteli, että teemaa oli tarpeen käsitellä Kivelän yksikön puolella ja yksi koki sen taas tarpeettomaksi. Tämän lisäksi kolme osallistujaa ei tiennyt oliko aihetta tarvetta käsitellä Kivelän yksikössä. Terveyttä käsittelevällä kerralla osal-

listujista kolme koki, ettei sillä ollut merkitystä käsiteltiinkö teemaa ryhmässä vai ei. Yksi henkilö koki, että teemaa oli sopivaa käsitellä ryhmässä ja yksi henkilö taas koki, ettei sitä ollut sopivaa käsitellä ryhmässä. Kysymyksessä, millaiseksi osallistuja koki teeman toiminnallisen käsittelyn, pystyi vastaamaan useammalla kuin yhdellä vaihtoehdolla. Kysymykseen vastasi viisi nuorta ja heistä viisi ajatteli toiminnallisen kerran olleen tylsä, kaksi koki sen olleen ahdistava ja yksi koki sen olleen hauska, kiva, opettava, erilaista näkökulmaa antava ja keskustelua avaava. Uusia asioita teema oppi yksi osallistuja, kolme ei tiennyt oppiko ja yksi ei oppinut. Itsestään uusia asioita ei oppinut teemoja käsitellessä yksi vastaaja ja neljä vastasi ei tiennyt oppiko. Kysyttäessä, tutustuivatko nuoret toisiinsa paremmin toiminnan aikana yksi vastasi ettei ja neljä vastasi ettei tiennyt.

Mielen hyvinvointia käsittelevälle kerralle osallistui neljä nuorta. Heistä kaksi koki aiheen hyödylliseksi ja kaksi koki sen tylsäksi. Aiheen tarpeelliseksi koki yksi henkilö, kaksi ei kokenut sitä tarpeelliseksi ja yksi ei tiennyt. Teeman mielen hyvinvointi käsittelyn ryhmässä yksi koki huonoksi ja kolme koki ettei, ollut merkitystä käsitelläkö aihetta ryhmässä. Mielenhyvinvointi teeman toiminnallisen käsittelyn koki sopivaksi kolme henkilöä, kun taas yksi ei kokenut sitä sopivaksi. Toiminnallisen kerran koki kolme vastaajaa kivaksi, yksi koki sen hauskaksi ja yksi opettavaksi. Teemasta kaksi henkilöä ei oppinut uutta ja kaksi ei tiennyt oppiko. Samoin itsestään uutta ei oppinut kaksi henkilöä ja kaksi ei tiennyt. Kysyttäessä tutustuiko ryhmään paremmin toiminnan aikana kaksi vastasi ettei tutustunut ja kaksi ei tiennyt.

Päihteitä käsittelevään kertaan osallistui viisi nuorta. Heistä kaksi koki aiheen kiinnostavaksi, kun taas kaksi koki sen tylsäksi. Tämän lisäksi yksi koki aiheen hyödylliseksi, yksi ahdistavaksi ja yksi koki, ettei aihe koskettanut häntä. Aihetta oli yhden mielestä tarpeellista käsitellä Kivelän yksikön puolesta ja kaksi ei tiennyt oliko se tarpeellista. Kahden mielestä aihetta ei olisi ollut tarpeellista käsitellä. Aihetta oli ryhmässä soveliaasta käsitellä yhden mielestä ja yhden mielestä ei. Kolme henkilö koki ettei sillä ollut heille merkitystä. Toiminnallisesti teeman käsittely oli sopivaa yhden mielestä ja kolme ei tiennyt, kun taas yksi koki ettei se ollut sopivaa. Toiminnallisen kerran koki kivaksi kaksi, tylsäksi kaksi ja yksi koki sen hauskaksi. Teemasta uutta oppi yksi vastaaja, kaksi ei oppinut uutta ja kaksi ei tiennyt oppiko. Itsestään teeman kautta oppi yksi henkilö, kaksi ei oppinut ja yksi ei tiennyt. Ryhmän jäsenistä kolme ei

toiminnan aikana tutustunut paremmin ryhmään ja yksi ei tiennyt. Tämän teeman vastauksissa voidaan nähdä, että yhden henkilön vastaukset on karsittu pois muutamasta kohdasta, sillä hän vastasi kahdella vastausvaihtoehdolla, kysymykseen johon pystyi vastaamaan vai yhdellä.

Seksuaalisuutta käsittelevään kertaan osallistui neljä nuorta. Yksi henkilö koki aiheen hyödylliseksi, yksi kiinnostavaksi, yksi tylsäksi ja yksi koki, ettei aihe koskettanut häntä. Aihetta oli tarpeellista käsitellä Kivelän yksikön puolesta yhden nuoren mielestä, kahden mielestä ei ja yksi ei tiennyt. Ryhmässä teeman käsittely oli sopivaa kahdelle henkilölle, yhdelle ei ja yhdelle sillä ei ollut merkitystä. Toiminnallisen käsittelyn koki sopivaksi kaksi henkilöä, yksi ei ja yksi ei tiennyt. Seksuaalisuutta käsittelevän kerran koki opettavaksi kaksi henkilöä, yksi koki sen kivaksi, yksi koki sen antavan erilaista näkökulmaa, yksi koki sen ryhmäyttäväksi ja yksi taas koki sen tylsäksi. Uutta teemasta oppi kaksi henkilöä, yksi ei oppinut uutta ja yksi ei tiennyt. Itsestään uutta ei oppinut yksi henkilö ja kolme henkilöä ei tiennyt oppiko. Yksi henkilö koki, että oppi uutta muista jäsenistä toiminnan aikana ja kolme ei oppinut.

Koulutusta käsittelevään kertaan osallistui viisi nuorta. Hyödylliseksi teeman koki kaksi henkilöä, kaksi koki sen tylsäksi ja yksi koki, ettei aihe koskettanut häntä. Aiheen esittelyn Kivelän puolelta tarpeelliseksi koki kaksi henkilöä, yksi taas ei ja kaksi ei tiennyt. Teeman ryhmässä käsittelyn sopivaksi ajatteli kolme henkilöä, kun taas kaksi ei. Toiminnan sopivaksi koki yksi henkilö ja neljä ei tiennyt, mitä ajatteli siitä. Teeman käsittelyn kolme henkilöä koki opettavaksi ja kaksi tylsäksi. Teemasta ei oppinut uutta kolme henkilöä ja kaksi ei tiennyt oppiko. Uutta itsestään ei oppinut yksi henkilö ja neljä ei tiennyt. Muihin ryhmän jäseniin ei tutustunut paremmin kaksi henkilöä ja kolme henkilöä ei tiennyt.

Itsenäistymiseen liittyvään kertaan osallistui viisi henkilöä. Kaksi näistä koki aiheen hyödylliseksi, kaksi kiinnostavaksi ja yksi tylsäksi. Tarpeelliseksi aiheen käsittelyn koki kaksi henkilöä ja kolme ei. Teeman käsittelyn ryhmässä sopimattomaksi koki kaksi henkilöä ja kaksi koki, ettei sillä ollut merkitystä. Toiminnallisen teeman käsittelyn kivaksi koki kolme, kaksi tylsäksi, yksi hauskaksi ja yksi ryhmäyttäväksi. Kerrasta uutta oppi yksi henkilö, kolme ei oppinut uutta ja yksi ei tiennyt. Itsestään uutta ei op-

pinut neljä nuorta ja yksi ei tiennyt. Teeman käsittelyn aikana kolme ei oppinut uutta muista ryhmäläisistä ja kaksi ei tiennyt.

Taloutta käsittelevälle kerralle osallistui viisi nuorta. Aiheen hyödylliseksi koki kaksi henkilöä, kaksi koki, ettei se koskenut heitä ja yksi koki aiheen tylsäksi. Teeman käsittelyn tarpeelliseksi koki yksi henkilö, kaksi ei ja kaksi ei tiennyt. Ryhmässä aiheen käsittelyn koki sopivaksi yksi henkilö, kaksi ei ja kaksi koki, ettei sillä ollut merkitystä. Aiheen toiminnallisen käsittelyn koki sopivaksi kaksi henkilöä, kaksi ei ja yksi ei tiennyt. Kerran koki kaksi tylsäksi, yksi hauskaksi, yksi kivaksi ja yksi opettavaksi. Uusia asioita teemasta oppi yksi henkilö, kolme ei ja yksi ei tiennyt. Uusia asioita itsestään ei oppinut kolme henkilöä ja kaksi ei tiennyt. Ryhmästä uutta ei oppinut neljä henkilöä ja yksi ei tiennyt oppiko.

Jatkossa toimintaa kaikista 33 vastanneista nuorista kahdeksan toivoi liikunnan kautta ja kahdeksan musiikin kautta. Kuusi vastanneista toivoi käsiteltävän asioita keskustelun kautta ja neljä aiheiden erilaisten esittelyjen kautta. Yksi toivoi draaman ja kuvataiteen kautta käsittelyä. Jopa seitsemän toivoi aiheen muulla tavalla käsittelyä. Näistä vastauksista kuusi kuitenkin vastasi, ettei tiedä millaista toimintaa toivovat ja yksi vastasi, että kaikki käy hänelle.

Tuloksia analysoidessa yhteen voidaan huomata, että nuoret kokivat kerrat hyödylliseksi ja tylsiksi. 11 kertaa vastatattiin, että toiminta oli hyödyllistä ja samoin se koettiin tylsäksi. Kiinnostavimmiksi kerroiksi nuoret määrittivät päihteitä käsittelevän kerran ja itsenäistymiseen liittyvän kerran. Kaksi vastasi näistä kummastakin kerrasta, että ne olivat kiinnostavia. Ahdistavaksi mainittiin kerta päihteitä käsittelevä kerta ja terveys kerta. Aiheiksi, joita oli nuorten mielestä tarpeen käsitellä Kivelän toimesta, olivat koulutus ja itsenäistyminen. Molemmista näistä aiheista kaksi koki ne tarpeelliseksi.

Ryhmässä toimiminen koettiin sopivaksi koulutusta käsittelevällä kerralla. Tällöin kolme viidestä nuoresta koki sen sopivaksi. Kuitenkin useat kerrat koettiin paremmaksi käsitellä yksilötyöskentelynä. Koulutus, itsenäistyminen ja talous ovat muun muassa näitä aiheita. Näissä kaikissa kaksi henkilöä on vastannut, ettei halua käsitellä aihetta ryhmissä. Toiminnallisen käsittelyn nuoret ovat kokeneet eteenkin mielen

hyvinvoinnissa, seksuaalisuudessa, itsenäistymisessä ja taloudessa hyväksi. Mielen hyvinvoinnissa kolme henkilöä on kokenut sen hyväksi ja muissa kaksi henkilöä. Kuitenkin samaan aikaan taloudessa on suurin vastanneiden määrä siihen, ettei toimintaan tulisi käsitellä toiminnallisesti. Näin onkin vastannut kaksi henkilöä.

Opettavimmaksi kerraksi nuoret kuvasivat seksuaalisuuteen liittyvän kerran, johon kaksi henkilöä neljästä oli vastannut oppineensa uutta. Vähiten nuoret kokivat kuitenkin oppineensa uutta koulutuksesta, itsenäistymisestä ja taloudesta. Näissä on kolme henkilöä viidestä vastannut, etteivät oppineet uutta. Itsestään opittiin hyvin vähän uutta toiminnallisia kertoja läpi käydessä. Ainostaan yksi henkilö kertoi oppineensa uutta päihteitä käsittelevällä kerralla. Myös hyvin harva oli tutustunut paremmin ryhmään. Vain yksi henkilö oli vastannut tutustuneensa paremmin seksuaalisuutta käsittelevällä kerralla.

Muuta palautetta kysynyt kysymys sai vähän vastauksia. Siihen vastasi kuusi henkilöä. Muuta palautetta kohtaan on vastannut kolme henkilöä niin ettei muuta palautetta ole, kaksi epäsopivilla lausahduksilla ja yksi vastasi toiminnan olleen ”ihan jees”.

Yleisesti kyselyssä voidaan huomioida, että vastaukset ovat olleet hyvin paljon en tiedä vastaukseen painottuvia. Se voidaan nähdä useassa kysymyksessä suurimpana vastausvaihtoehtona ja merkittävänä vaikuttajana vastaukseen. Kyselyn kehittämistä ajatellen voidaan todeta, että nuorille kyselyä tehdessä kannattaa poistaa vaihtoehto en tiedä tai käyttää erilaista muotoa kyselyyn.

6.2 Ohjaajille tehty kysely

Toiminnallisten kertojen päätyttyä toteutin kyselyn Kivelän ohjaajille. Kysely lähetettiin sähköpostina, jokaiselle Kivelän ohjaajalle. Vastauksia kyselyyn tuli yhteensä kolme. Kysely oli avokysely, jossa oli 12 kysymystä, joilla tarkennettiin, sitä millaiseksi ohjaajat kokivat toiminnan. Kyselyssä avattiin myös sitä, millaiseksi toimintaa voisi kehittää jatkossa.

Ensimmäisenä kysymyksenä oli, millaiseksi ohjaajat kokivat toiminnallisten kertojen tiheyden. Kaksi kolmesta vastauksesta kertoi, että tahti joka toinen tiistai oli sopiva nuorille. Eräs vastaaja kommentoi myös, että joka kolmas tiistaikin olisi voinut olla toimiva. Kolmas vastaaja kertoo, että toiminnallisuutta olisi voinut olla jokaisella kerralla enemmän. Toiminnan itseänsä kestosta oli kysymys myös. Toiminnan kestoon 1-3 h kerrottiin kahden vastaajan mielestä, että toiminnan kesto oli sopivan pituinen. Eräs vastaaja kuitenkin ehdotti tauon pitämistä toiminnan aikana, jos kerta kestäisi yli 1,5 h. Kuitenkin eräs vastaaja painotti erään kerran mahdollisuuden olla pidempikin.

Teemojen käsittelemisestä ohjaajat ovat yksimielisiä. Kivelän tulisi heidän mielestään käsitellä näitä teemoja. Teemat, jotka olivat käytössä, olivat heidän mielestään hyvin nuorten elämään sopivia. Teemasta tiedon saaminen nuorille on ollut ohjaajien mielestä vaihtelevaa. Yhden ohjaajan mielestä teoria tieto annettiin nuorille tiiviinä pakettina, mutta nuorille sen vastaanottaminen on haastavaa.

Toiminnalliset menetelmät ohjaajat kokivat vaihteleviksi. Kerroista suurin osa oli heidän mielestään enimmäkseen toimivia, kuitenkin heidän mielestään nuoria olisi voinut toiminnassa haastaa enemmän. Kuitenkin ryhmän vaihtuvuus tuo haasteen tähän. Eräs vastaaja huomauttaa, että päihteisiin liittyvä kerta ei ollut hänen mielestään toimiva, kun taas parisuhdetta käsittelevä kerta toimi paremmin. Toiminnalliset menetelmät olivat heidän mielestään sopivia tai osittain sopiva nuorille. Erilaisten toiminnallisten menetelmien käyttämisen nuorten oppimisen tueksi he kokivat hyväksi. Vastaajat mainitsevatkin, että jos nuoren oma oppimismotivaatio on ollut kohdallaan niin he ovat oppineet paremmin kuin kuuntelemalla.

Toiminnallisten menetelmien ryhmäyttävää vaikutusta heidän mielestään oli liian vähän. Vuorovaikutusta nuorten välillä vaadittiin heidän mielestään vähän ja nuoria olisi voinut osallistaa tähän enemmän. Eräs vastaaja kuitenkin mainitsee myös, ettei itse ainakaan kokenut ryhmäyttämistä tavoitteena toimintaan. Nuorten ääntä toiminnassa kuunneltiin ohjaajien mielestä hyvin. Aiheet sopivat heidän mielestään hyvin nuorten elämän vaiheeseen ja heiltä kysyttiin usein, minkälaista toimintaa he toivoivat. Nuoret eivät kuitenkaan itsekään tienneet mitä haluaisivat. Eräs vastaaja ehdotti, että toimintaa voisi kehittää aloittamalla koko toiminnan järjestämällä ideointikerran. Ohjaajat

ajattelevat, että voisivat jatkossa itse käyttää menetelmiä omassa toiminnassaan osittain tai täysin.

Muuta palautetta osiossa ohjaajat ovat painottaneet ryhmän erilaisuutta ja muuttuvuutta sekä ryhmän haastavuutta tällaisen ohjaustoiminnan järjestämisessä. Eräs vastaaja painottaakin, miten yksilöohjauksessa olisi ollut helpompi saada opillisia sisältöjä nuorille perille. Ylipäätään he kokevat, että ohjaustilanteet suoritettiin hyvin, vaikka tilanteet olivatkin haastavia. Eräs vastaaja mainitsee kuitenkin toivoneensa, että kysely ohjaajille olisi ollut suppeampi ja monivalintakysymyksiä sisältävä.

6.3. Havainnointi

Toiminnallisten kertojen aikana kirjoitin päiväkirjaa, siitä kuinka toiminnalliset kerrat menivät omasta mielestäni. Kirjoitin päiväkirjaa jokaisen kerran jälkeen. Havaintoni perustuvat tähän päiväkirjaan. Havaintoni ovat enemmän ryhmän toimintaan liittyvä kuin toiminnallisiin menetelmiin liittyviä havaintoja. Havaintoihini vaikuttaa myös vahvasti se keitä nuoria oli paikalla. Tietyt nuoret aiheuttivat enemmän levottomuutta ja koko ryhmän toiminta muuttui heidän ollessaan paikalla.

Ryhmässä vahvana näkyy nuoren X paikalla olo. Nuoren X ollessa paikalla aiheutui paljon levottomuutta ryhmään. Hän kommentoi joskus jopa ilkeästi muiden nuorten mielipiteitä ja tekemisiä. Hän myös hoputti useaan otteeseen muiden nuorten vastauksia ja aiheutti ryhmään hyväksyttävän normin käyttäytyä huonosti. Nuoren X ollessa paikalla muut nuoret hakivat hänen hyväksyntäänsä ja käyttäytyivät itsekkin levottomasti ja olivat vahvasti samaa mieltä tämän kanssa aina kuin se oli mahdollista. Kun taas nuori X ei ollut paikalla, käyttäytyivät muut nuoret rauhallisemmin ja ryhmässä toimiminen onnistui nuorilta paremmin.

Toisena suurena havaintonani huomasin nuorilla olevan ryhmäpaine, vaikka nuori X ei ollut paikalla. Heidän joukossaan vaikutti siltä kuin en tiedä olisi velvoitettu vastaus kaikkeen ja innostuminen toimintaan oli kiellettyä. Nuoret eivät myöskään halunneet avautua ryhmässä kertomaan itsestään mitään merkityksellistä ja tämän takia asioiden käsittely meinasi hyvin usein jäädä pintapuoliseksi. Nuorille toimintaan osallistu-

minen oli velvoite. Heidän tuli osallistua toimintaan ennen kuin pystyi poistumaan omiin menoihinsa. Tämän takia toimintaa leimasi nuorten puolelta jatkuva kiireen tunne.

Vaikka nuorten omista vastauksista kyselyyn voidaan nähdä hyvin vahvasti, etteivät he pitäneet toiminnasta tai vastasivat kaikkeen kyselyssä en tiedä, näkyi toiminnassa kuitenkin se että nuoret olivat välillä hyvin kiinnostuneita siitä mitä tapahtui. He esittivät paljon kysymyksiä kerralla, jolloin katsoimme elokuvaa. Myös toiminnan aikana nuoret nauroivat ja olivat hyvän tuulisia tehdessään ryhmätoimintaan pienemmissä ryhmissä. Heidän kanssaan toimi erittäin hyvin tulevaisuuden hahmojen piirtäminen. Heidän kanssaan toimivat sellaiset menetelmät, joissa tehtiin ryhmässä työtä ja ryhmällä oli hyvin selkeä tavoite mitä tehdä. Tällaisia olivat muun muassa sananselityspelin pelaaminen sekä tietovisa. Huomasin toiminnan ohessa myös, että nuorille sopivat paremmin menetelmät, joissa ei ollut mitään valmiiksi laadittua tietoperustaa, jonka heille pyrin antamaan. He osallistuivat ja toimivat paljon paremmin sellaisia menetelmiä käyttäen, joissa pystyi jakamaan omia mielipiteitään ja keskustelemaan niistä ryhmäläisten kanssa.

Menetelmät, joissa ryhmässä ei tarvinnut puhua paljon ja pystyi hiljaisesti osoittamaan mielipiteensä toimivat mielestäni ryhmässä hyvin. Näin ryhmässä kaikki myös hiljaiset nuoret pystyivät kertomaan omat ajatuksensa. Tällainen menetelmä sai aikaiseksi myös nuorten välillä keskustelua, kun he miettivät perusteluja toisen ajatukselle.

Tiivistäen omasta mielestäni tälle ryhmälle sopivat menetelmät, joissa pystytään osallistumaan ilman että tarvitsee olla isossa roolissa. Tämän lisäksi menetelmää valitessa tälle ryhmälle sopivat menetelmät, joissa tietoperusta käsitellään hyvin paljon juttelun kautta. Vapaa keskustelu toiminnan ohessa sopi näille nuorille hyvin, kun taas suora tiedon välittäminen kävi hyvin vaikeaksi.

6.4 Opas

Opinnäytetyöni tuotoksena tein menetelmäoppaan (ks. liite 1), jossa esitellään 16 käyttämäni toiminnallista menetelmää, niihin tarvittavat välineet ja ennakkovalmistelut, suositukset niiden purkuun sekä mahdolliset sovellukset menetelmiin. Oppaan tavoitteena on antaa mahdollisuus Kivelän ohjaajille käyttää itse käyttämiäni menetelmiä uudestaan. Oppaan liitteenä ovat myös erilaiset toimintaan tarvittavat liitteet, jotka itse tein.

Opas sisältää kahdeksan lukua. Se alkaa lyhyellä johdannolla, jonka jälkeen toiminnalliset menetelmät esitetään teemoittain. Oppaassa on 21 sivua ja liitteitä löytyy x. Oppaasta löytyy myös käyttämäni kirjallisuus, jotta tarvittaessa menetelmiin voi tutustua tarkemmin.

7 POHDINTA

Opinnäytetyöni toteutus onnistui mielestäni oikein hyvin. Kuitenkin parantamisen varaa on aina. Itse ajattelen suurimmaksi matkalla olleeksi ongelmaksi kyselyn toteuttamisen ja siihen vastauksien saamisen. Eteenkin nuorille tekemäni lomakekysely tuotti vaikeuksia. Olin valinnut kyselyn pohjalle monivalintakysymyksiä ja useaan kysymykseen vastausvaihtoehdot olivat kyllä, ei ja en tiedä. Usein kävikin niin, että nuoret vastasivat en tiedä. Tämä vaikeutti hyvin paljon vastausten saamista. Odottelin nuorten lämpiävän toiminnalle ja sen jälkeen rohkeammin vastaavan kyselyyn, kuitenkin näin ei käynyt. Nuorille olisi toiminut paremmin erilainen kysymyksen asettelu tai vastausvaihtoehdon en tiedä poistaminen kyselystä. Näin kuitenkin parhaaksi jatkaa samalla kyselypohjalla toiminnan loppuun asti, mutta otin toiminnan lopussa myös Kivelän ohjaajille käyttöön kyselyn. Tähän kyselyyn tuli valitettavasti aika vähän vastauksia. Kysely lähetettiin sähköpostin kautta ohjaajille, ja sen takia se saattoi jopa hukkua muiden sähköpostien sekaan. Kysely lähetettiin uudestaan ohjaajille ja siitä muistuteltiin viikkopalaverissa, mutta valitettavasti vastaajien määrä jäi pieneksi. Vastausten määrää olisi voinut lisätä antamalla lomakkeen paperisena versiona ja varaamalla sen täyttämiseen aikaa.

Opin paljon opinnäytetyöni toiminnallisia kertoja pitäessä ryhmästä. Suurimmat oppini olivatkin, millainen toiminta sopi juuri tälle ryhmälle ja kuinka heidän erilaisuutensa

pystyi ottamaan huomioon. Toiminnallisia kertoja kehittäisin jatkossa niin, että lisäisin niissä luovampaa työskentelyä ja vähentäisin pitkiä ja teoriaan painottuvia menetelmiä. Ryhmälle toimikin parhaiten erilainen toiminta, jossa pystyi rennossa tunnelmassa keskustella muiden ryhmäläisten kanssa.

Toiminnallisissa kerroissa suurena haasteena oli myös nuorten vaihtuvuus ja ikäkauma. Kahden viikon välein saattoi toimintaan tulla muutamakin uusi nuori ja osa saattoi poistua ryhmästä. Tämä vaikeutti hyvin paljon toiminnan nuorille sopivaksi suunnittelua. Tämän takia kannattaakin suunnitella toiminta sopivaksi kaikille, vaikka ottaisiikin huomioon nuorten toiveet. Toiminnallisia kertoja ajatellen lisäisin myös henkilökunnan määrää toimintailloissa. Osalla kerroista yksi henkilö vaati kokonaan minun huomioni ja tämän takia toiminnan ohjaaminen jäi vähemmälle. Olisi mielestäni tärkeää, että toimintaan osallistuisi vähintään kaksi ohjaajaa koko ajan, jotta toinen voi valvoa ryhmän toimintaa ja toinen ohjata ryhmää. Mahdollisesti työvuorossa olisi hyvä olla myös kolmas henkilö toimimaan erilaisten kiireisten tilanteiden takia. Hänen tehtävikseen voisikin määritellä yksikköön jäämisen toiminnan aikana ja tarvittaessa nuoren vastaanottamisen ja muiden huomiota vaativien asioiden hoitamisen.

Opinnäytetyössäni tuloksia tuli kolmesta eri näkökulmasta: nuorilta, ohjaajilta ja omasta havainnoinnistani. Tuloksien eroavaisuus tekeekin vaikeaksi määrittää sen, oppivatko nuoret toiminnasta niin kuin oli tavoite. Nuoret itse vastasivat hyvin paljon en tiedä, joka on tuloksena vaikea määritellä. Vain harva heistä vastasi oppineensa kerroilla uutta. Kun taas oman havainnointini mukaan, nuoret kyselivät toiminnan aikana termejä ja keskustelivat asioista itselleen uusista näkökulmista. Omasta näkökulmastani he oppivat pieniä asioita, kun taas he olivat epävarmoja. Ohjaajat olivat hyvin vahvasti samaa mieltä kanssani siitä, että nuoret oppivat, jos heillä oli siihen tarpeeksi motivaatiota. Kuitenkaan tämän tietäminen on mahdotonta, jonka takia olisi helpoin luottaa nuorten omiin vastauksiin. Kuitenkin nuorten kulttuuriin ja tähän ryhmään kuului normi vastata kaikkeen en tiedä tai olla kiinnostumatta mistään. Voisiko tuloksista nähdä siis oikeasti nuorten omaa näkökulmaa vai nähdäänkö siinä pelkästään ryhmäpaineen tuoma yleinen vastaus.

Työskentelyssäni toiminnallisten kertojen aikana näin paljon mahdollisuuksia toiminnan jatkamiseen opinnäytetyöni jälkeenkin. Useat nuoret kokevat itsenäistymisen

vaikeaksi asiaksi ja eteenkin lähempänä täysi-ikäisyyttä olevat nuoret tarvitsevat tietoa siitä, kuinka elää yksin. Tämä ei eronnut Kivelän yksikössäkään. Teemat eivät aina kiinnostaneet kaikkia nuoria tai ne eivät olleet heille vielä merkityksellisiä, mutta osalle nuorista asiat tulivat sopivaan aikaan ja ne herättivät ajatuksia omasta itsenäistymisestä. Koen että toimintaa kannattaisi jatkaa Kivelän puolella toimintailloissa. Kuitenkin mielestäni toimintaa voisi jatkaa enemmän nuorten äänen mukaisesti esimerkiksi teemoista voisi antaa heille valinnan varaa esimerkiksi mihinkä teemasta perehdytään tarkemmin. Tämä voisi herättää enemmän motivaatiota toimintaan.

Toiminnallinen lähestyminen aiheeseen on hyvä idea jatkossakin. Kuitenkin opinnäytetyöstäni voi, ottaa vinkkiä siitä mitkä menetelmät toimivat ja mitkä eivät. Täysin samanlaista runkoa ei kannata toteuttaa vaan napata päältä parhaat ja jatkaa niiden kautta toiminnan kehittämistä. Jatkossa palautetta toimintailloista, voisi kerätä myös hieman erilaisella tavalla. Nuorille kysymyksiä voisi vähentää ja niihin voisi käyttää erilaista kyselylomaketta esimerkiksi numeraalinen arvostelu voisi olla nuorille sopivampi. Huomasin myös, että palautelomakkeessa olisi pitänyt avata käsitteet selkeämmin, sillä ryhmässä oli maahanmuuttaja. Häntä en ollut ymmärtänyt ottaa huomioon ollenkaan lomakkeen teossa. Jatkossa kun, tekee toimintaan liittyviä kyselyjä nuorille, tulee huomioda, että käytetyt käsitteet ovat ymmärrettäviä myös maahanmuuttajille.

Tekemäni toiminnallisten menetelmien opas (ks. liite 1) on työväline Kivelän yksikölle jatkossakin. Sen kautta voidaan käyttää helposti uudestaan käyttämiäni menetelmiä. Tilaajalta sain palautetta, että menetelmä opas on sopiva heidän käyttöönsä. Opassa on huomioitu yli kaiken muun selkeys. Se on helppo luettava ja antaa tiedot, jotka ohjaajat tarvitsevat toiminnan ohjaamiseksi. Kuitenkin tilaaja kertoi, että opassa olisi voinut olla enemmän ehdotuksia siitä, kuinka nuoria voisi motivoida toimintaan. Opasta voisi parantaa myös tilaajan mielestä lisäämällä siihen enemmän esimerkkejä muun muassa taustatiedon keräämisestä ja menetelmässä käytettävistä aineistoista. Esimerkiksi tilaaja toivoi, että elokuvaan olisi voinut ehdottaa useampaa elokuvaa. Opasta tullaan jatkossa Kivelän yksikön puolella kehittämään. He tulevat jatkossa, käyttämään käyttämiäni menetelmiä ja lisäävät siihen myös uusia menetel-

miä. Opas toimii heille pohjana, johon voi rakentaa vielä laajempaa kokonaisuutta itsenäistymistä tukevista menetelmistä.

Opinnäytetyöni merkitys ammattialalle on yhden opinnäytetyön tuoma näkemys siitä, kuinka toiminnalliset menetelmät voivat toimia muuttuvassa lastensuojelun vastaanotto- ja arviointiyksikön ryhmässä. Se antaa selkeän näkemyksen, millaiset menetelmät ovat mielestäni toimineet yksikössä ja antaa myös ideoita vastaavan toiminnan toteuttamiseen muun muassa oppaan muodossa. Opinnäytetyöni antaa erilaisen näkökulman toiminnallisten menetelmien käyttöön hyvin haastavassa ympäristössä. Se tuo eroavan ympäristön näkökulman. Opinnäytetyöni kokonaisuutta olisi mielestäni hyvin mielenkiintoista kokeilla toisenlaisille ryhmille myös. Seitsemän toiminnallisen kerran toteuttaminen 17-vuotiaille jälkihuollon kautta itsenäistyville nuorille kokonaisuuden testaaminen olisi mielestäni mielenkiintoista. Näin saisi tietoa, siitä oppivatko nuoret, joilla itsenäistyminen on lähempänä teemoista enemmän ja kokevatko he sen sopivammaksi. Myös lastensuojelun toimintapiirin ulkopuolelle olisi mielenkiintoista testata menetelmien toimivuutta. Opinnäytetyöni prosessia voisikin jatkaa testaamalla käyttämiäni menetelmiä toisenlaisessa ryhmässä tai laajentamalla ja kehittämällä opasta.

LÄHTEET

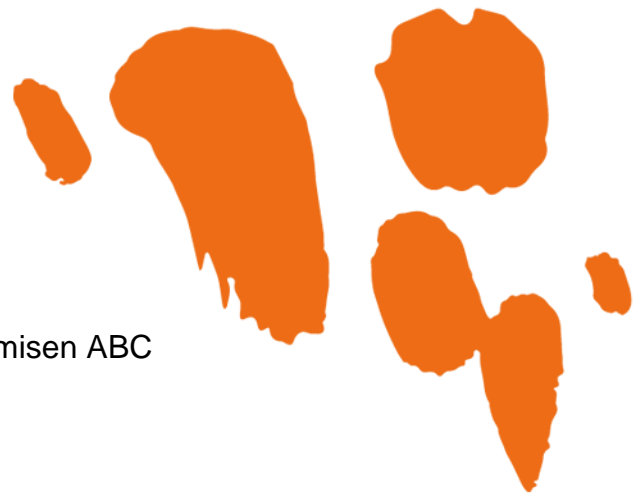
- Aaltonen, Kimmo (toim.) 2011. Nuorten hyvinvointi ja monialainen yhteistyö. Helsinki: Tietosanoma Oy.
- Ahokas, Marja 2013. Ryhmät ja niiden väliset suhteet. Teoksessa Suoninen, Eero & Pirttilä-Backman Anna-Maija, Lahikainen Anja Riitta, Ahokas Marja 2013. Arjen sosiaalipsykologia. Helsinki: Sanoma Pro Oy, 185–243.
- Allianssi 2014. Nuorista Suomessa - Tietoa nuorista, heidän asemastaan, elinoloi-
staan ja nuoristyyhteistyöstä 2014. Helsinki: Suomen Nuorisoyhteistyö - Allianssi ry.
- Anttila, Anu-Hanna & Kuussaari, Kristiina & Puhakka, Tiina (toim.) 2010. Ohipuhuttu
nuoruus? Nuorten elinolot vuosikirja. Helsinki: Yliopistopaino.
- Cobb-Clark, Deborah & Ribar, David 2012. Financial stress, family relationships, and
Australian youths' transitions from home and school. Review of Economics of the
Household (10) 4/2012. 469–490. Viitattu 5.8. 2016.
[http://search.proquest.com.ruka.humak.edu:2048/docview/1150411717/32F3CF99
5B134A84PQ/9?accountid=159095](http://search.proquest.com.ruka.humak.edu:2048/docview/1150411717/32F3CF995B134A84PQ/9?accountid=159095)
- From, Kristine & Koppinen Marja-Leena 2012. Menossa mukana- Tukea tarvitsevan
lapsen ja nuoren toiminnallinen osallistuminen. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Dunderfelt, Tony 1990. Elämäntutkimus: Lapsen kasvusta yksilön henkiseen
kehitykseen. 11. painos. Helsinki: WSOY.
- Eklund, Heini & Ikonen, Jenni-Mari 2010. Toiminnalliset menetelmät lyhytaikaissijoitet-
tujen lasten ryhmätoiminnan tukena. Laurea ammattikorkeakoulu. Ammattikorkea-
koulun perustutkinnon opinnäytetyö. Viitattu 1.8.2016.
[https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/7059/Eklund_Heini_Ikonen_Jenni-
Mari.pdf?sequence=1](https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/7059/Eklund_Heini_Ikonen_Jenni-Mari.pdf?sequence=1)
- Grönfors, Matti 2015. Havaintojen teko aineistonkeräyksen menetelmänä. Teoksessa
Valli, Raine & Aaltola, Juhani (toim.) 2015. Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1- Meto-
din valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. Jyväskylä: PS-
kustannus, 146–158.
- Heikkilä, Tarja 2014. Tilastollinen tutkimus. 9. painos. Porvoo: Bookwell Oy.
- Huttunen, Teija 2015. Kanna kuule vastuuta ihan keskenäs- Kuka kantaa vastuun?
Teoksessa Martikainen, Liisa (toim.) 2015. Mitä se sulle kuuluu? - Nuoren elämän
valinnat puntarissa. United Press Global, 13–21.
- Jahnukainen, Markku (toim.) 2012. Lasten erityishuolto ja – opetus Suomessa. Tam-
pere: Vastapaino.
- Kataja, Jukka & Jaakkola, Timo & Liukkonen, Jarmo 2011. Ryhmä liikkeelle! – Toi-
minnallisia harjoituksia ryhmän kehittämiseksi. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Kekoni, Arja & Kolari, Marketta 2014. Perusturva- ja terveystietokirja Pöytäkirja
16.12.2014 Pykälä 116. Viitattu 1.8.2016.
<http://publish.istekkipalvelut.fi/kokous/2014284848-9.HTM>
- Kopakkala, Aku 2011. Porukka, jengi, tiimi- Ryhmädynamiikka ja siihen vaikuttami-
nen. 3.painos. Helsinki: Edita.

- Kuopion kaupunki 2016. Perhetukikeskukset. Viitattu 1.8.2016.
<https://www.kuopio.fi/web/sosiaalipalvelut/perhetukikeskukset>
- Laurila, Anja 2008. Nuoren itsenäistymisen tukeminen. Teoksessa Ketola, Jari (toim.) 2008. Menetyksistä mahdollisuuksiin perhehoitoa lasten ja vanhemmuuden tueksi. Jyväskylä: PS-kustannus, 99–122.
- Leskinen, Eija 2010. Ryhmä toimimaan! – Vinkkejä tutustumiseen, oppimiseen ja yhteistyöhön. 2. painos. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Levamo, Pauliina 2007. Omaa elämää etsimässä- tutkimus ryhmämuotoisen sosiaalityön mahdollisuuksista tukea nuoren itsenäistymistä. Teoksessa Alpo, Heikkinen & Levamo, Pauliina & Parviainen, Maaret & Savolainen, Aili 2007. Näe minut-kuule minua. Kokemuksia ryhmistä. Helsinki: Yliopistopaino, 69–157.
- Mahkonen, Sami 2010. Lastensuojelu ja laki. 3. painos. Helsinki: Edita Prima Oy.
- Martikainen, Liisa (toim.) 2015. Mitä se sulle kuuluu? - Nuorten elämän valinnat puntarissa. United Press Global.
- Montgomery, Heather 2007. A comparative perspective. Teoksessa Kehily, Mary Jane (toim.) 2007. Understanding youth: perspective, identities and practice. Lontoo: Sage Publications, 45–71.
- Myllykoski, Anne-Mari & Melamies, Nina & Kangas, Sari (toim.) 2004. Itsenäistynvä nuori ja AD/HD. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Nurmi, Jari-Erik & Ahonen, Timo & Lyytinen, Heikki & Lyytinen, Paula & Pulkkinen, Lea & Ruoppila, Isto 2014. Ihmisen psykologinen kehitys. 5. painos. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Opetusministeriö 2004. Nuoruus Suomessa. Helsinki: Yliopistopaino. Viitattu 16.7.2016.
http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2004/liitteet/opm_241_nuoruus_suomessa.pdf?lang=fi
- Pekkarinen, Elina 2011. Lastensuojelun tieto ja tutkimus- Asiantuntijoiden näkökulmasta. Viitattu 20.8.2015.
<http://www.nuorisotutkimusseura.fi/julkaisuja/lastensuojeluntieto.pdf>
- Pennington, Donald C 2005. Pienryhmän sosiaalipsykologia. Suom. Marja Ahokas. Helsinki: Gaudeamus.
- Pukkio, Saana & Hipp, Tiia 2016. Mikä jälki jää? Opas lastensuojelun jälkihuoltotyöhön. Helsinki: Lastensuojelun Keskusliitto.
- Rahikainen, Minna & Kaukiainen, Noora 2013. ”En mä mikään nössö oo..”- Nuoren itsetuntemuksen ja seksuaalisuuden tukeminen toiminnallisilla menetelmillä Joustavan perusopetuksen poikaryhmässä. Laurea ammattikorkeakoulu. Ammattikorkeakoulun perustutkimnon opinnäytetyö. Viitattu 3.8.2016.
<http://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/60707/NuorenItsetuntemuksen.pdf?sequence=1>
- Roussu, Sirkka & Holma, Tupu 2004. Lastensuojelupalvelujen onnistumisen arviointi. Jyväskylä: Kirjapaino Oma Oy.
- Saastamoinen, Kati 2010. Lapsen asema sijaishuollossa- Käsikirja arjen toimintaan. Helsinki: Edita Publishing Oy.

- Saloviita, Timo 2006. Yhteistoiminnallinen oppiminen ja osallistava kasvatus. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Taskinen, Sirpa 2010. Lastensuojelulain soveltaminen. 1. painos. Helsinki: WSOYpro.
- Tilastokeskus 2015. Kansalaisuus iän ja sukupuolen mukaan maakunnittain 1990 – 2015. Viitattu 16.7.2016.
http://pxnet2.stat.fi/PXWeb/pxweb/fi/StatFin/StatFin_vrm_vaerak/020_vaerak_tau_101.px/table/tableViewLayout1/?rxid=4df760b5-c8b9-4fcd-a1a9-22c89f78bc34
- Toukorinteen perhetukikeskus 2015. Perehdytyskansio
- Törrönen, Marita & Vauhkonen, Teemu 2012. Itsenäistyminen elämänvaiheena- osallistava vertaistutkimus sijaishuollosta itsenäistyvien hyvinvoinnista. Forssa: Forssa Print. Viitattu: 30.8.2016. https://www.sos-lapsikyla.fi/fileadmin/user_upload/tiedostot/kuvat/pdf-tiedostot/vertaistutkimus-SOS-Lapsikyla.pdf
- Uusitalo, Tuula 2007. Nuoruusajan yksinäisyys. Teoksessa Määttä, Kaarina (toim.) 2007. Helposti särkyvää: Nuoren kasvun turvaaminen. Helsinki: Kirjapaja, 23–27.
- Valli, Raine 2015. Paperinen kyselylomake. Teoksessa Valli, Raine & Aaltola, Juhani (toim.) 2015. Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1- Metodien valinta ja aineistonkeruu: viitteitä aloittelevalle tutkijalle. 4. painos. Jyväskylä: PS-kustannus, 84–108.
- Varsinais-Suomen lastensuojelukuntayhtymä 2013. Itsenäistyvän nuoren roolikartta. Viitattu: 5.8.2016. <http://www.vslk.fi/index.php?id=21>
- Vuorinen, Ilpo 2009. Tuhat tapaa opettaa- Menetelmäopas opettajille, kouluttajille ja ryhmän ohjaajille. 8.painos. Tampere: Resurssi.

HUMANISTINEN
AMMATTIKORKEAKOULU

LIITTEET

Liite 1 Toiminnalliset menetelmät opas- Itsenäistymisen ABC

TOIMINNALLISET MENETELMÄT OPAS Itsenäistymisen ABC

Riikka Rissanen

HUMANISTINEN
AMMATTIKORKEAKOULU

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	4
2 TERVEYS	5
3 MIELEN HYVINVOINTI	11
4 SEKSUAALISUUS	17
5 PÄIHTEET	21
6 ITSENÄISTYMINEN	24
7 TALOUS	30
8 KOULUTUS	33
LÄHTEET	35

1 JOHDANTO

Tämä opas on tuotettu osana tekemääni opinnäytetyötä Itsenäistymisen ABC-Toiminnallisten menetelmien käyttö itsenäistymisen tueksi Vastaanotto- ja arviointiyksikkö Kivelässä (2016). Opinnäytetyössäni toteutin 7 toiminnallista kertaa teemoihin: terveys, mielen hyvinvointi, seksuaalisuus, päihteet, itsenäistyminen, talous ja koulutus. Tämän lisäksi tutkin nuorille ja ohjaajille suunnatun kyselyn sekä havainnoinnin perusteella, kuinka toiminnalliset menetelmät toimivat kyseisen ryhmän oppimisen edistämiseksi.

Toiminta toteutettiin tukemaan nuorten itsenäistymistä sekä kasvua elämänhallintaan. Toiminnan kautta tarjottiin nuorille viriketoimintaa ja erilainen toiminnallinen ympäristö oppia turvallisesti. Toiminnan tavoitteena oli luoda nuorille perustietoutta teemoihin liittyvistä asioista ja toiminnan ohella ryhmäyttää Kivelän nuoria.

Oppaassa esitellään 16 toiminnallista menetelmää, joita käytin ryhmän kanssa. Toiminnalliset menetelmät on jaettu oppaaseen sen mukaan, mihin teemaan olin ne omassa toiminnassani yhdistänyt. Oppaasta löytyy siis seitsemän erilaista teemaa, joiden alta löytyvät teemaan liittyvät toiminnalliset menetelmät. Toiminnallisten menetelmien esittelyjen lisäksi oppaassa on kuvaus ennakoivalmisteluista, joita toiminta vaatii, sekä mahdollisia sovelluksia toimintoihin. Oppaan liitteenä löytyvät myös materiaalit, joita kehitin toimintaan varten.

Menetelmät esitellään luvuissa kertomalla niiden nimi ensimmäiseksi, jonka jälkeen löytyy johdanto ja toiminnan tavoite. Tämän jälkeen on määritelty, millaisen ajan toiminnalle tulee varata sekä kuvaus toimintaan tarvittavista välineistä ja ennakoivalmisteluista. Toiminta esitellään tiiviisti, jonka jälkeen on listattu toiminnan purkamista helpottavia kysymyksiä.

2 TERVEYS

KUVAT

Tavoite:

Tutustua toisiin ihmisiin ja oppia uutta heistä, sekä oppia puhumaan omista tunteistaan muiden kuullen.

Johdanto:

Toiminta antaa nuorille mahdollisuuden kertoa omasta päivästänsä. Toimintaan kannattaa osallistua, sillä sen kautta voi jakaa omat kuulumisensa ja kuulla myös toisten kuulumiset. Toiminnan kautta voi myös tutustua toisiin ryhmäläisiin.

Kesto:

5-10 min

Välineet:

Kuvia

Ennakovalmistelut:

Ohjaajan varattava tarvittava määrä kuvia ryhmälle

Toiminta:

Osallistujat valitsevat yhden kuvan kuvien joukosta kuvaamaan omaa tunnelmaansa. Tämän jälkeen osallistujat istuvat ringiin ja jokainen kertoo oman nimensä ja näyttää valitsemansa kuvan ryhmälle ja kertoo, miksi valitsi sen ja miten se kuvaa hänen tämän hetkistä tunnettaan.

Purku:

Oliko vaikeaa löytää kortti?

Miltä tuntui kertoa omista tunteista muille?

Miltä tuntui kuulla muiden tunteista?

Opitko itsestäsi jotain uutta toiminnan aikana? Entä muista?

(Erkko & Hannukkala 2013, 63 & 85.; Leskinen 2010, 22)

TERVEELLISET ELÄMÄNTAVAT ESILLE

Tavoitteet:

Oppia median antamasta terveyden kuvasta, oppia omasta ja muiden käsityksestä terveyteen.

Johdanto:

Toiminnan kautta nuoret pääsevät käymään läpi lehtiä ja niissä olevia kiinnostavia artikkeleja. Nuoria toimintaa voi johdatella valitsemalla lehtiä, jotka ovat heille muutenkin kiinnostavia.

Kesto:

30-45 min

Välineet:

Aikakausilehtiä, mainoslehtiä, papereita, liimaa, kyniä, saksia

Ennakkovalmistelut:

Ohjaajan varattava tarvittavat välineet.

Toiminta:

Osallistujat jakautuvat noin kahden tai kolmen hengen ryhmiin ja alkavat yhdessä käymään läpi lehtiä ja valitsemaan niistä kuvia, jotka sopivat heidän mielestään terveyden teemaan. Mieleiset kuvat leikataan irti ja liimataan paperipohjalle. Osallistujat voivat myös itse piirtää kuvia ja kirjoittaa tekstejä, jos toivottua kuvaa tai tekstiä ei löydy lehdistä. Lopuksi työt esitellään muulle ryhmälle.

Purku:

Miltä tuntui jakaa omaa käsitys terveydestä muille?

Erosivatko omat mielipiteet muiden mielipiteistä?

Miltä median kuva terveydestä vaikutti?

Puuttuiko lehdistä jotain olennaisia terveyteen liittyviä osa-alueita?

(Leskinen 2010, 28.)

LIIKEPIIRI

Tavoitteet:

Liikuntavälineiden käytön oppiminen

Johdanto:

Liikuntavälineiden käytön oppiminen mahdollistaa liikkumisen myös Kivelän yksikössä. Tämän takia on tärkeää, että käydään läpi, kuinka välineitä saa käyttää.

Kesto:

10-25 min

Välineet:

Liikuntavälineitä, jumppapallo, pilatesrulla ja käsipainot, Henri Nevalaisen liikuntaohja (ks. liite 1)

Ennakkovalmistelut:

Ohjaajan varattava liikuntavälineet

Toiminta:

Osallistujat asettuvat piiriin. Kukin esittelee valitsemansa liikkeen vuorollaan liikuntavälineellä ja kertoo mihinkä lihasryhmään sen on tarkoitus vaikuttaa. Toiminta jatkuu niin kauan kuin osallistujat keksivät uusia liikkeitä välineellä, jonka jälkeen siirrytään toiseen välineeseen. Toiminta loppuu, kun ei keksitä enää uusia liikkeitä. Osallistujien käytyä liikkeitä läpi käydään läpi personal trainer Henri Nevalaisen tekemä liikuntaohje (ks. liite 1) välineille jumppapallo, pilatesrulla sekä käsipainot.

Purku:

Miltä tuntui esitellä liikkeitä muiden ollessa paikalla?

Opitko uusia liikkeitä?

HUMANISTINEN
AMMATTIKORKEAKOULU

Käytätkö kyseisiä liikuntavälineitä vapaa-ajalla?

Kuinka harrastat liikuntaa vapaa-ajalla?

Kuinka usein harrastat liikuntaa vapaa-ajalla?

3 MIELEN HYVINVOINTI

MIELEN HYVINVOINTI KUVATEN

Tavoitteet:

Löytää hyvää oloa ja voimaa luonnosta, nauttia ulkona liikkumisesta, oppia omaa mielenhyvinvointia edistävästä tekijöistä.

Johdanto:

Ulkona liikkuminen työ hyvää mieltä ja kuvaamisen kautta saadaan enemmän irti luontokokemuksesta. Ulos kannattaa siis lähteä kuvaamaan ja ikuistamaan tämän hetken tunnelmaa. Kuvat voidaan pistää esille Kivelän tiloihin piristämään yksikköä!

Kesto:

30-60 min

Välineet:

Kameroita, muistitikku, USB-johto, tietokone, ulkoiluvarusteet

Ennakovalmistelut:

Ohjaajan varattava välineet ja tarkkailtava etukäteen sään soveltuvuutta toimintaan.

Toiminta:

Osallistujille annetaan käyttöön kamerat ja lähdetään ulos kuvaamaan omaa mielenterveyttä edistäviä tekijöitä. Kuvaamisen jälkeen siirrytään sisätiloihin ja osallistujat siirtävät kuvat tietokoneelle, jonka jälkeen kuvaajat esittelevät ottamansa kuvat ryhmälle ja perustelevat valintansa.

Purku:

Miltä tuntui ulkoilla?

Oliko mielenterveyttä edistäviä tekijöitä vaikea löytää ulkoa?

Oliko mielenterveyttä edistäviä tekijöitä helppo löytää ulkoa?

Miltä tuntui esitellä kuvia muille?

Opitko uutta itsestäsi?

Opitko uutta muista?

TYKKÄÄMISIÄ

Tavoite:

Toisiin tutustuminen, mielenterveyttä tukevien asioiden oppiminen

Johdanto:

Nuoret pääsevät tutustumaan toisiinsa. Toiminta voi toimia myös ideointina Kivelän toimintailtoihin. Nuorille kannattaa mainita, että toiminnan kautta voidaan kehittää toimintailtoihin muun muassa uutta ja kivaa tekemistä.

Kesto:

5-15 min

Välineet:

Välineitä ei tarvita

Ennakkovalmistelut:

Ennakkovalmisteluja ei tarvita

Toiminta:

Osallistujat istuvat piirissä siten että kaikki näkevät toisensa. Ohjaaja pyytää ryhmäläisiä kertomaan vuorotellen asioita joista pitävät ja ne tukevat heidän mielen hyvinvointiaan ja asioita mistä eivät pidä ja jotka heikentävät heidän mielenhyvinvointiaan. Kunkin mielipiteenilmaisun jälkeen muut ryhmän jäsenet nostavat kätensä ylös, jos ovat samaa mieltä asiasta.

Purku:

Miltä tuntui jakaa omia mielipiteitään?

Miltä tuntui kuulla toisten mielipiteitä?

Opitko uutta muista osallistujista?

Opitko uutta itsestäsi?

HUMANISTINEN
AMMATTIKORKEAKOULU

(Hyppönen & Linnossuo (toim.) 2008, 10)

MIELENTERVEYDEN KÄSI

Tavoitteet:

Havainnollistaa, mistä asioista mielenterveys koostuu sekä miten siihen voi itse vaikuttaa.

Johdanto:

Nuoret saavat toiminnan kautta ymmärrystä mielenterveyteen liittyvissä asioista. Toimintaan voi motivoida näyttämällä oman etukäteen tekemän luovan esimerkin mielenterveyden kädestä.

Kesto:

15-30 min

Välineet:

Mielenterveyden käsi- malleja (ks. liite 2), paperia ja kyniä

Ennakkovalmistelut:

Ohjaajan tulee varata välineet ja tutustua Mielenterveyden käsi-malliin.

Toiminta:

Osallistuja piirtää paperille oman kätensä ja sormiin täyttää mielenterveyden osa-alueet Mielenterveyden käsi- mallista (ks. liite 2). (Mielenterveyden käsi-mallin löydät Suomen Mielenterveysseuran sivuilta) ja jokaiseen alueeseen kirjoitetaan esimerkkejä omasta elämästä.

Purku:

Millaisista asioista arki koostuu?

Mitä mukavia asioista kuuluu päivään?

Millaisia valintoja teet joka päivä?

Mikä vie päivästä liikaa aikaa?

Mitä voisit päivässä tehdä enemmän?

Mistä asioista arjestasi et voisi luopua?

Mitä asioita tehdään arjessa yhdessä muiden kanssa?

Miksi mielenterveydestä tulee huolehtia jokaisena päivänä?

(Erkko & Hannukkala 2013, 36-37.)

4 SEKSUAALISUUS

ASENNEVÄITTÄMÄT PARISUHTEESEEN

Tavoitteet:

Pohtia parisuhteeseen liittyviä asioista

Johdanto:

Toimintaan voi johdatella nuoria kertomalla, että toiminnassa opitaan uutta muista nuorista ja pääsee keskustelemaan omista ajatuksista parisuhteista.

Kesto:

15-30 min

Välineet:

Kärjistetyt väittämät sekä punaiset ja vihreät kortit (ks. liite 3)

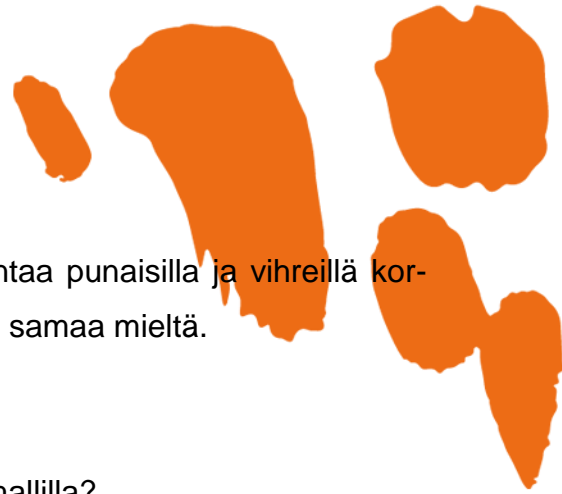
Ennakkovalmistelut:

Ohjaajan tulee varata välineet

Toiminta:

Ohjaaja lukee väittämät (ks. liite 3) ja osallistujat ottavat kantaa väittämään asettumalla janalle sen mukaan onko samaa mieltä vai eri mieltä. Janan oikea pää on täysin samaa mieltä ja vasen pää on täysin erimieltä. Osallistujat saavat asettua janalle siihen kohtaan, mikä kuvaa heidän mielipidettään. Väittämien jälkeen ohjaaja kyselee, miksi osallistujat asettuivat juuri siihen paikalleen.

Sovellus:

Ohjaaja lukee väittämät ja osallistujat ottavat kantaa punaisilla ja vihreillä kortteilla. Punainen kortti tarkoittaa eri mieltä ja vihreä samaa mieltä.

Purku:

Miltä tuntui ilmaista omaa mielipidettä jana/kortti mallilla?

Opitko uutta itsestäsi?

Opitko uutta muista?

Opitko uutta parisuhteista?

Mikä oli mielenkiintoisin väittämä?

Tuliko keskustelua hyvin menetelmän aikana?

(Erkko & Hannukkala 2013, 219-220 & 17.; Kataja & Jaakkola & Liukkonen 2011, 37.)

HYVÄ MINÄ

Tavoitteet:

Omien vahvuuksien tunnistaminen ja myönteisten puolien löytäminen itsestä. Itsetuntemuksen kehittäminen, myönteisen palautteen vastaanottaminen ja antaminen.

Johdanto:

Toimintaan kannattaa osallistua, sillä se antaa mahdollisuuden ajatella itsensä hyviä puolia. Se antaa hyvän mielen toiminnan jälkeen kuin saa kuulla, millaiseksi muut ryhmäläiset ajattelevat sinut.

Kesto:

15-30 min

Välineet:

Paperia ja kyniä

Ennakkovalmistelut:

Ohjaajan tulee varata välineet.

Toiminta:

Osallistuja kirjoittaa nimensä pystysuotaan paperille ja kirjoittaa jokaisen nimensä kirjaimen kohdalle positiivisen adjektiivin, joka kuvaa häntä tai kertoo hänen vahvuuksistaan. Tämän harjoituksen voi tehdä myös vaihtamalla lapun toisen henkilön kanssa. Silloin osallistujat kirjoittavat positiivisia adjektiiveja toisistaan.

Purku:

Oliko helppoa vai vaikeaa löytää positiivisia asioita itsestään?

Oliko helppoa löytää vahvuuksia?

Miltä tuntui kertoa itsestään muille?

Miltä tuntui kertoa myönteisiä asioita toisista?

Miltä tuntui kuulla muiden puhuvan sinusta?

Miltä tuntui vastaanottaa positiivisia asioita itsestä?

Opitko uutta itsestäsi tai muista?

(Erkko & Hannukkala 2013, 63-64.)

5 PÄIHTEET

ELOKUVAA

Tavoitteet:

Virittäytyä päihteisiin ja niiden vaikutuksiin elämänkulussa.

Johdanto:

Elokuvan katsomisen kautta nuori oppii uutta päihteistä ja saa nautittavan kulttuuri elämyksen ja elokuva herkkuja.

Kesto:

2-3 h

Välineet:

Elokuva, joka käsittelee päihteitä.

Ennakkovalmistelut:

Ohjaajan tulee varata elokuva, joka käsittelee päihteitä ja on sovelias ikäryhmälle.

Toiminta:

Katsotaan yhdessä elokuva, joka käsittelee teemaa päihteet esim. Välähdyksiä menneisyydestä, Kasipallo, Reindeer Spotting.

Purku:

Millaisia päihteitä elokuvassa näytettiin?

Kuinka päihteet vaikuttivat hahmojen elämään?

Kuinka päihteiden käyttö vaikutti hahmojen läheisiin?

Muuttuiko hahmojen elämä päihteiden käytöllä parempaan vai huonompaan suuntaan?

Minkä takia hahmot käyttivät päihteitä?

Vastasiko elokuvassa näytetty päihteiden käyttö mielestäsi todellisuutta? Miksi?

Miksi ei?

Millaisia tunteita elokuva herätti sinussa?

(Erkko & Hannukkala 2013, 44.)

KOLME HAITTAVAIKUTUSTA

Tavoitteet:

Keskustella siitä, millaisia haittavaikutuksia päihteillä on. Oppia lisää päihteiden haittavaikutuksista sekä keskustella yleisesti teemasta päihteet.

Johdanto:

Toimintaan osallistuminen antaa nuorille mahdollisuuden oppia uutta päihteistä. Tämän kautta voidaan oppia vastuullisesta päihteiden käytöstä ja niiden vaaroista. Toiminnasta voi tehdä myös leikkimielisen kilpailun, kuka tietää eniten haittavaikutuksia.

Kesto:

15-30 min

Välineet:

Kolmea eri väriä Post-it lappuja, kyniä, 3 eri väristä kartonkia

Ennakovalmistelut:

Ohjaajan tulee varata tarvittavat välineet. Hänen tulee myös itse tutustua päihteiden haittavaikutuksiin esimerkiksi Päihdelinkin nettisivujen kautta.

Toiminta:

Jokaiselle teemalle (alkoholi, huumeet, tupakka) annetaan oman värinen Post-it lappu ja värit esitellään osallistujille. Tämän jälkeen jaetaan kolme lappua josta väriä osallistujille, jonka jälkeen kerrotaan, että kullekin lapulle on tarkoitus kirjoittaa yksi haittavaikutus ja laittaa se kartongille, jossa lukee kyseinen teema. Kun kaikki osallistujat ovat laittaneet omat lappunsa paikalleen, katsotaan, millaisia haittavaikutuksia osallistujat listasivat. Toiminnasta voi tehdä myös kilpailun. Kuka listaa eniten haittavaikutuksia.

Purku:

Oliko helppo/vaikea keksiä haittavaikutuksia?
Oliko ryhmällä paljon samoja haittavaikutuksia?
Miltä tuntui keksiä haittavaikutuksia?
Opitko uutta päihteistä?

(Erkko & Hannukkala 2013,190.)

6 ITSENÄISTYMINEN

ITSENÄISYYTEEN LIITTYVIEN SANOJEN SELITYS

Tavoitteet:

Tutustua itsenäistymiseen liittyvään termistöön ja herättää ajatuksia, siitä millaisia asioita kuuluu itsenäistymiseen.

Johdanto:

Nuorille toiminta antaa mahdollisuuden käsitellä itsenäistymistä kilpailun muodossa. Kuka saa eniten vastauksia oikein! Itsenäistymiseen liittyvät sanat toimivat myös itsenäistyvän nuoren muistilistana siitä mitä itsenäinen elämä vaatii.

Kesto:

15-30 min

Välineet:

Itsenäistymiseen liittyvien sanojen lista (ks. liite 4)

Ennakkovalmistelut:

Leikkaa itsenäistymiseen liittyvien sanojen listasta, jokainen sana erilleen ja levittele ne pöydälle niin, etteivät sanat näy osallistujille.

Toiminta:

Osallistujat istuvat pöydän ympärille piiriin ja kukin nostaa vuorollaan lapun. Osallistuja, joka nostaa lapun, selittää sanan käyttämättä kuitenkaan sanaa itseään tai siitä johdannollisia sanoja. Muut osallistujat pyrkivät arvaamaan sanan. Ohjaaja voi auttaa sanan selittämisessä, jos se vaikuttaa liian hankalalta. Kun sana on arvattu, siirtyy vuoro selittää sanaa piirissä seuraavalle henkilölle.

Sovellus:

Toiminnan voi toteuttaa myös pari tehtävänä niin että jokaiselle parille varataan oma lista sanoista ja he arvaavat vuorotellen. Mahdollista on myös, että arvaamisvuoro siirtyy aina sille henkilölle, joka sanan arvaa.

Purku:

Miltä tuntui selittää sanoja?

Miltä tuntui arvata sanoja?

Olivatko kaikki sanat ennestään tuttuja?

Opitko uusia termejä?

Kuinka asiat mielestäsi liittyvät itsenäiseen elämään?

(Erkko & Hannukkala 2013, 86 & 158.; Leskinen 2010, 53.)

POSITIIVINEN JA NEGATIIVINEN TULEVAISUUS HAHMOT

Tavoitteet:

Herättää osallistujat miettimään, mitkä asiat vaikuttavat tulevaisuuteen ja millaisen tulevaisuuden itselleen haluaa. Hahmojen perusteella voidaan myös arvioida, sitä millaiseksi yhteiskunta määrittää positiivisen ja negatiivisen tulevaisuuden.

Johdanto:

Toiminta antaa nuorelle mahdollisuuden miettiä tulevaisuutta. Ryhmässä hahmojen piirtämisessä voi antaa mielikuvituksen lentää! Piirtämisessä voi painottaa juuri niin stereotyyppisten piirteiden tekemistä kuin mahdollista. Hahmoista saa tehdä hauskoja!

Kesto:

15-30 min

Välineet:

Paperia ja kyniä

Ennakkovalmistelut:

Ohjaajan tulee hankkia välineet.

Toiminta:

Osallistujat jaetaan kahden tai kolmen hengen ryhmiin ja heille annetaan teema piirtää hahmo, jolla on heidän mielestään positiivinen tai negatiivinen tulevaisuus ja kehittää tälle hahmolle kehyskertomus. Kuka hahmo on? Mitä hän tekee ammatikseen? Millainen hänen arkensa on? Tämän jälkeen osallistujat esittelevät hahmonsansa muulle ryhmälle.

Purku:

Miltä tuntui tehdä hahmoja?

Millainen on positiivinen tulevaisuus?

Mitkä asiat tuovat esiin positiivisen tulevaisuuden?

Millainen on negatiivinen tulevaisuus?

Mitkä asiat vaikuttavat siihen, että tulevaisuus on negatiivinen?

Mitkä asiat luovat positiivisen tulevaisuuden?

Mitkä asiat yhteiskunnan mielestä tekevät tulevaisuudesta positiivisen tai negatiivisen?

OMAN TULEVAISUUDEN JANA

Tavoitteet:

Hahmottaa omaa tulevaisuuttaan ja oppia unelmoimaan sekä asettamaan itselleen konkreettisia tavoitteita.

Johdanto:

Nyt on nuorilla lupa haaveilla. Tehtävään saa laittaa niin erikoisia toiveita kuin haluaa ja määritellä myös tarkasti mitä elämältä toivoo. Vakavammin tehtävässä voi määritellä omaa tulevaisuuden suunnitelmaa ja tehdä konkreettisia päätöksiä sen jälkeen, kuinka edistää niitä.

Kesto:

30-45 min

Välineet:

Paperia ja kyniä

Ennakkovalmistelut:

Ohjaajan tulee hankkia välineet.

Toiminta:

Osallistujat piirtävät paperille janan, joka aloitetaan tästä vuodesta. Janalle muodostetaan oma elämänkaari. Merkitään sellaiset asiat, joita omasta elämästä toivoo ja odottaa sekä merkitään aina kohta, milloin tämä tapahtuisi. Tapahumat voi merkata kirjoittamalla janalle muistisanoja tai vaikka piirtämällä. Luo-
vuus on sallittua. Janalle voi määrittää esimerkiksi oman perheen perustamista, opiskelua, työllistymistä, matkustelua. Kun osallistujat ovat valmiita työn kanssa, esitellään ne muulle ryhmälle.

Purku:

Miltä tuntui rakentaa janaa?

Oliko omia unelmia vaikea asettaa aikajanelle?

Millaisia asioita voisit nyt tehdä edistääksesi unelmiesi saavuttamista?

Minkälaista tukea tarvitsisit tähän?

Ovatko unelmasi realistisia?

Mitkä näistä haaveistasi ovat tärkeimpiä?

(Erkko & Hannukkala 2013, 69.)

7 TALOUS

TIETOVISA TALOUDESTA

Tavoite:

Tutustua omaan talouteen ja työelämään vaikuttaviin asioihin.

Johdanto:

Toiminnan kautta pääsee kisailemaan muiden nuorien kanssa leikkimielisessä ympäristössä. Toiminnasta voi myös oppia työhön liittyvistä asioista ja talouden hallinnasta.

Kesto:

15-30 min

Välineet:

Talouden tietovisa-kysymykset ja vastaukset (ks. liite 6)

Ennakkovalmistelut:

Ohjaajan tulee varata välineet ja leikata, jokainen kysymys ja vastaus lappu erikseen muista kysymyksistä. Tämän jälkeen ne asetetaan pöydälle nurin päin niin, ettei niiden teksti näy.

Toiminta:

Osallistujat istuvat piiriin lappujen ympärille. Kukin heistä nostaa vuorollaan lapun ja esittää kysymyksen muille. Muut vastaavat kysymykseen ja ensimmäinen, joka vastaa oikein saa lapun ja yhden pisteen. Jos osallistujat eivät keksi vastausta kysymykseen, voi kysymyksen esittäjä ja ohjaaja antaa vinkkejä. Kun kysymykseen on saatu vastaus, siirtyy kysymyksen esittämisvuoro piirissä seu-

raavalle. Kysymysten loppuessa peli loppuu, jonka jälkeen voidaan julistaa tietovisan voittaja.

Purku:

Miltä tuntui vastata kysymyksiin?

Miltä tuntui esittää kysymyksiä?

Opitko kysymysten kautta uusia asioita?

Mikä oli vaikein/helpoin kysymys?

(Erkko & Hannukkala 2013, 192.)

KOKKAILUA

Tavoitteet:

Opetalla laittamaan ruokaa sekä keskustella taloudellisesta ruuanlaitosta.

Johdanto:

Nuoria voi johdatella toimintaan kertomalla, että nyt on mahdollisuus vaikuttaa ruokaan ja tehdä maittavaa kotiruokaa. Toimintaa voi valmistella kyselemällä etukäteen mitä ruokaa he haluavat tehdä, kun nuoret pääsevät itse vaikuttamaan kasvaa motivaatio.

Kesto:

1-2 h

Välineet:

Kyseisen ruuanlaittamiseen tarvittavat ainekset, keittiövälineet, astiat sekä ohje.

Ennakkovalmistelut:

Ohjaajan tulee hankkia välineet.

Toiminta:

Osallistujat laittavat yhdessä ruokaa ja keskustellaan ohessa itse tehdyn ruuan ja valmisruuan eroista ja taloudellisesta erosta.

Purku:

Miltä tuntui laittaa ruokaa itse?

Onnistuiko ruoka hyvin?

Mitä kaikkia eroja valmisruuilla ja itse tehdyillä ruuilla on?

Onko taloudellisesti kannattavampaa tehdä itse ruokaa vai ostaa valmista?

Kumpi on terveellisempi vaihtoehto itsetehty vai valmisruoka? Miksi?

(Erkko & Hannukkala 2013, 192.)

8 KOULUTUS

VIERAILU

Tavoitteet:

Tutustua johonkin osallistujille tärkeään organisaatioon ja saada asiantuntijoiden näkökulmia.

Johdanto:

Nuoria voi motivoida toimintaan kysymällä, mikä paikka on heidän mielestään hyvä vierailukohde. Nuorille voi myös painottaa, että vierailulla saadaan asiantuntijoiden tietoa, jota muuten voisi joutua etsimään muualta.

Kesto:

1-3 h

Välineet:

Välineitä ei tarvita

Ennakkovalmistelut:

Sopia vierailun kohteen kanssa vierailusta ja sen aikatauluista. Varmistaa kyydit paikalle. Varmistaa kohteen ja vierailun sopivuus osallistujille. Varmistaa estotomuus vierailuille. Ilmoittaa vierailusta etukäteen osallistujille.

Toiminta:

Osallistujat ja ohjaaja lähtevät tutustumaan johonkin organisaatioon tarkemmin organisaation esittelijän kanssa. On mahdollista kerätä osallistujilta etukäteen kysymyksiä, joita esittää vierailun aikana.

Purku:

Millaiselle organisaatio vaikutti?

Miltä sen tehtävä vaikutti?

Auttoiko vierailu ymmärtämään organisaatiota paremmin?

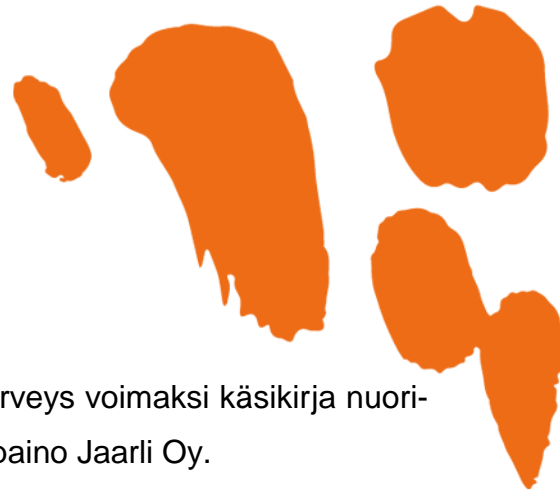
Mitä tunteita vierailu herätti? Jännittikö vierailu?

Opitko vierailun aikana jotain uutta? Mitä?

Saitko kaikkiin kysymyksiisi vastauksen?

Tuliko mieleen jotain muuta mitä olisit halunnut sanoa vierailusta?

(Erkko & Hannukkala 2013, 191-192.; Vuorinen 2009, 184-185.)

LÄHTEET

Erkko, Anna & Hannukkala, Marjo 2013. Mielenterveys voimaksi käsikirja nuorisotyön ammattilaisille. 2. painos. Turenki: Kirjapaino Jaarli Oy.

Hyppönen, Merja & Linnossuo, Outi (toim.) 2008. Intohimosalaatti- Leikkejä ja muita toiminnallisia menetelmiä. Helsinki: LK-kirjat.

Leskinen, Eija 2010. Ryhmä toimimaan! Vinkkejä tutustumiseen, oppimiseen ja yhteistyöhön. Jyväskylä: PS-kustannus.

Vuorinen, Ilpo 2009. Tuhat tapaa opettaa. 8. painos. Tampere: Resurssi.

Kataja, Jukka & Jaakkola, Timo & Liukkonen, Jarmo 2011. Ryhmä liikkeelle! Toiminnallisia harjoituksia ryhmän kehittämiseksi. Jyväskylä: PS-kustannus.

HUMANISTINEN
AMMATTIKORKEAKOULU

Liite 1 Henri Nevalaisen jumppa-ohje

05.01.2016 Päivä **Treeniliikkeitä (1:00)**

- Paikkaharjoitteluna:
- Toistoja esim. 3x15-20/liike (lihaskestävyyttä)/30s palautuksilla
- Kiertoharjoitteluna:
- Siirtyen aina yhdeltä liikkeeltä toiselle (esim. 6 liikettä 15-20 toistoa/liike peräjälkeen)/ 1-2minuutin palautus kierroksen jälkeen

1 Kyykky palloon

- Seiso hartoidenleveydellä haara-asennossa ja nojaa palloon joka on vasten tukevaa seinää
- Pallo ristiselän tasolla
- Laskeudu alaspäin kunnes jalat ovat polvista 90 asteen kulmassa
- Nojaa koko liikkeen ajan palloon
- Polvet ja jalkaterät kulkevat samassa linjassa koko liikkeen ajan
- Nojaa reilusti palloon

2 Linkkuveitsipallolla

- Asetu patjalle selimakuulle ja ojenna kädet suoriksi pään vierelle
- Laita pallo jalkaterien väliin ja purista jalkoja kovaa palloa vasten
- Pidä kaikki raajat ja pallo irti lattiasta koko liikkeen ajan
- Nosta käsiä ja jalkoja kehon ylle toisiaan kohti tasaisella pyöreällä liikkeellä
- Yläasennossa otat käsillä kiinni pallosta ja lasket kaikki raajat hitaasti kohti lattiaa
- Vaihda yläasennossa aina pallon paikkaa jaloilta käsille ja päinvastoin
- Pidä keskivartalo tiukkana!
- Puhalla ilmaa ulos yläasennossa ja hengitä ilmaa sisään ala-asennossa

3 Punnerrus pallon päällä (pallo seinää vasten)

- Aseta pallo seinää vasten
- Aseta kädet pallon päälle hartoiden leveydelle
- Sormet käännettynä sisäänpäin
- Jalat tukevassa haara-asennossa lattialla
- Kyynärpäät osoittavat koko liikkeen ajan sivuille
- Purista lapaluut yhteen ja laskeudu hitaasti alas kohti palloa
- Laskeudu alas kunnes rinta osuu palloon
- Punnerra itsesi rauhallisella liikkeellä takaisin yläasentoon
- Keskivartalo tiukkana

4 Vartalon kierto pallolla

- –Istu patjalle ja ota molemmilla käsillä tukeva ote jumppapallosta –Pidä kädet suorina koko liikkeen ajan–Pidä jalat lattialla ja polvet hieman koukussa koko liikkeen ajan –Laske ylävartalo pieneen takakenoon –Kierrä ylävartaloa vatsalihaksilla puolelta toiselle mahdollisimman laajalla liikkeellä– Pidä jumppapallo ilmassa koko liikkeen ajan
- –Saat liikkeestä haastavamman jos pidät jalat ilmassa koko liikkeen ajan

5 Penkkipunnerrus käsipainoilla pallonpäältä

- Asetu pallon päälle selinmakuulle
- Käsipainot vierekkäin suorilla käsillä rintakehän yläpuolella
- Laske käsipainot hallitusti alas rintalihasten viereen
- Kyynärpäät osoittavat sivuille
- Punnerra käsipainot takaisin suorille käsille
- Purista lapaluita yhteen koko liikkeen ajan
- **Mitä leveämpi haara-asento, sitä parempi tasapaino**

6 Pystypunnerrus käsipainoilla istuen pallon päällä

- Istu pallon päällä selkä suorana
- Liikkeen alussa käsipainot ovat korvien tasolla
- Kyynärpäät osoittavat suoraan eteenpäin
- Punnerra käsipainot yhtä aikaa suoraan kehon yläpuolelle
- Jätä kädet pieneen koukkuun kyynärpäistä yläasennossa
- Pidä keskivartalo tiukkana
- **Mitä leveämpi haara-asento, sitä parempi tasapaino**

7 Pull-over käsipainolla maaten pallolla

- Makaa selälläsi pallon päällä
- Mitä leveämpi haara-asento sitä parempi tasapaino
- Käsipaino rinnan yläpuolella lähes suorilla käsillä
- Laske käsipaino laajassa kaaressa pään taakse venytykseen
- Ala-asennossa kädet pienessä koukussa kyynärpäistä

8 Hauiskääntö käsipainoilla

- Aloitus asennossa kämmenpohjat osoittaa sisäänpäin, koukista kyynärnivele ja kierrä liikkeen aikana kämmenpohja kasvoja päin
- Nosta käsipainot yhtä aikaa ylös
- Olkavarret kyljissä kiinni koko liikkeen ajan
- Vartalo pysyy paikallaan eikä liiku liikkeen mukana

9 Sivutaivutuskäsipainolla seisten

- Seiso leveässä haara-asennossa
- Toisessa kädessä käsipaino
- Taivuta vartalo mahdollisimman laajalla liikkeellä suoraan puolelta toiselle
- Painopiste kantapäällä
- Lantio ei saa liikkua liikkeen mukana

10 Staattinenpito

- Asetu päinmakuulle
- Nosta vartalo ilmaan kyynärvarsien ja varpaiden varaan
- Pidä lapaluut ja pakarot samalla tasolla koko liikkeen ajan
- Vedä koko liikkeen ajan vatsaa kohti selkärunkaa
- Mitä pidemmälle kehon eteen siirät kyynärvarret sitä raskaampi liike on
- Keskeytä tuntemaan liike ainoastaan vatsalihaksissa!
- Voit ottaa tarvittaessa levypainon lisävastukseksi alaselän päälle

Liite 2 Mielenterveyden käsi

Näihin voit itse vaikuttaa

MIELENTERVEYDEN KÄSI

RAVINTO JA RUOKAILU

- Mitä söit päivän aikana?
- Muistitko syödä välipaloja?
- Kenen kanssa söit?
- Söitkö rauhassa vai oliko kiire?

IHMISSUHTEET JA TUNTEET

- Ketä tapasit tänään?
- Mitä teit perheen kanssa?
- Millainen mielialasi oli päivän aikana?
- Kerroitko jollekin tunteistasi?
- Jaksoitko kuunnella ystävää?
- Mistä olit iloinen tai surullinen?

LIIKUNTA JA YHDESSÄ LIKKUMINEN

- Miten liikutit päivän aikana?
- Liikutitko jonkun kanssa?
- Millainen liikunta on parasta?
- Millaisen olon liikunta saa sinussa aikaan?

UNI JA LEPO

- Mihin aikaan menit nukkumaan?
- Nukuitko tarpeeksi?
- Nukuitko hyvin?
- Heräsitkö pirteänä?
- Oliko päivässäsi mukavia oleskeluhetkiä?
- Ehditkö rentoutua ja levätä?

HARRASTUKSET JA LUOVUUS

- Mitä hauskaa teit?
- Teitkö jotain luovaa?
- Millaisesta tekemisestä saat mahtavan tunteen?
- Mikä on sinusta kaunista?
- Paljonko olit tietokoneella tai katsoit televisiota?
- Kenen kanssa harrastit?

PÄIVÄN RYTMİ

ARVOT JA PÄIVITTÄISET VALINNAT

- Millaisia hyvää mieltä tuovia valintoja teit päivän aikana?
- Mitä arvostat ja pidät tärkeänä elämässäsi?

Suomen Mielenterveysseura

© Mielenterveystaidot kasvun -hankkeet, Suomen Mielenterveysseura
mielenterveysseura.fi • mielenterveysseura.fi/kehittamistoiminta

Liite 3 Parisuhteeseen liittyvät väittämät

Parisuhteessa tärkeintä on luottamus.

Suhteessa tärkeää on läheisyys.

Parisuhteessa tulee aina olla seksiä.

Kestävän suhteen perustana on hyvä itsetuntemus.

Parisuhteessa ei tule saada omaa tahtoa läpi.

Mustasukkaisuus voi olla ongelma parisuhteessa.

Seksiä tulee harrastaa vain suhteessa.

Seksi on tapa näyttää toiselle että välittää hänestä.

Seksin kuuluu olla tylsää.

Seksin tarkoitus on saada lapsia

Seksistä kannattaa puhua toisen osapuolen kanssa.

Parisuhteessa tulee aina yrittää miellyttää toista osapuolta.

Suhteessa tulee pystyä sanomaan toiselle ei.

Riitely ei kuulu parisuhteeseen.

Omista tunteista ei kannatta puhua seurustelukumppanille.

Parisuhteessa ei tarvitse kuunnella toista.

Suhteessa ei tule sietää pettämistä.

Parisuhteessa on hyvä sopia "säännöt".

Kumppani tulee tuntea ennen kuin aloittaa parisuhteen.

Suhteessa tärkeämpää on toisen ulkonäkö kuin luonne.

Ollakseen parisuhteessa tulee olla tunteita toista osapuolta kohtaan.

Kumppanin kanssa tulee olla ystäviä.

Kaikki saavat itse päättää kenen kanssa seurustelevat.

Seksuaalivähemmistöillä tulisi olla samat oikeudet kuin muillakin.

Vanhempien mielipiteellä on väliä siihen, kenen kanssa seurustelee.

Kavereiden mielipiteellä on väliä siihen, kenen kanssa seurustelee.

Seurustelu kumppanin tulee olla saman ikäinen kuin itse on.

Seurustelu kumppanin tulee olla samanlainen persoona kuin itse on.

Kumppanin tulee olla omasta lähiympäristössä.

Kumppanin kanssa tulee keskustella joka päivä.

Seurustelu kumppanilla ja itsellä tulee olla samoja mielenkiinnon kohteita.

Kumppani tulee ottaa mukaan omaan kaveripiiriin ja harrastuksiin.

Seurustella kannattaa vasta kun ajattelee, että voisi olla koko loppuelämän tämän kanssa.

Seurustelun lisäksi tulee olla omaa aikaa.

Kavereille saa kertoa suhteen asioista.

Seurustelu kumppanin salaisuuksia ei saa kertoa muille.

Neuvoa parisuhteisiin liittyen saan kavereilta.

Jos minulla on ongelma parisuhteessa, pystyn puhumaan siitä vanhempieni kanssa.

Seurustella voi usean ihmisen kanssa samaan aikaan.

Seurustelussa on tarkoitus vakiintua yhden ihmisen kanssa.

Seurustellessa tulee olla yhteistä aikaa kumppanin kanssa.

Seurustellessa tulee käydä treffeillä.

Seurustelun tarkoitus on löytää kumppani loppuelämäksi.

Seurustelun avulla kasvaa itse ihmisenä.

Jos parisuhde päättyy, ei voi olla enää ystäviä.

Parisuhteen päättyessä on syy aina toisessa henkilössä.

Suhteen päättyessä syy on molemmissa osapuolissa.

Eroamisessa aiheuttaa pahaa mieltä aina.

Eroamisesta selviää aina.

Eroaminen voi aiheuttaa fyysisiäkin oireita.

Erotesa tulee päästä purkamaan omia tunteitaan.

Erosta tulee selvitä yksin.

Liite 4 Itsenäistymiseen liittyvät sanat

Tupakka

Ruuanlaitto

Laskujen maksaminen

Vakuutus

Terveystieteiden tutkimuskeskus

Opiskelu

Vuokra

Asunto

Vastuu

Pyykinpeseminen

Hintavertailu

Yksin eläminen

Ystävät

Netinkäyttö

Alkoholi

Huumeet

Itsensä arvostaminen

Raha

Arvot

Talous

Itsenäistyminen

Työttömyys

Prioriteetti

HUMANISTINEN
AMMATTIKORKEAKOULU

Budjetti

Tulevaisuus

Vanhemmat

Kaupassa käyminen

Vapaus

Suhteet

Avun pyytäminen

Vuorokausirytm

Kodin kunnossapito

Liite 5 Talouden tietovisa

Milloin lapsilisä loppuu?

V: 17 vuotta täytettyä.

Mikä on lapsilisä?

V: Lapsilisä on valtion maksamaa etuutta kaikille lapsiperheille, jolla kompensoidaan lapsen hullosta tulevia kustannuksia.

Milloin voi aikaisintaan alkaa saada opintotukea?

V: Lapsilisän loppuessa eli 17 vuotta täytettyä.

Mikä on opintotuki?

V: Opintotuki on valtion maksamaa etuutta peruskoulun jälkeisten opintojen rahoittamiseen. Se koostuu opintotuesta, asumislisästä, ateriatuesta sekä opintolainasta.

Paljonko opintotukea luulet 17- vuotiaan kotona asuvan ammattiopistossa opiskelevan henkilön saavan maksimissaan?

V: 356,67 e / kk.

Mistä löytyy kesätyöilmoituksia?

V: Kuntarekry, Oikotie, Duunitori, Uranus, Te-toimiston sivuilta, Mol, Monster, Duunia.net

Minkä mukaan palkka määräytyy?

V: TES eli työehtosopimus.

Mikä on TES?

V: Se on Suomessa työntekijäjärjestöjen ja työnantajajärjestöjen tekemä sopimus työehtoista kuten palkasta, ylityökorvauksista, lomista.

Palkoista tulee maksaa veroa, kuinka tiedät oman veroprosenttisi?

V: Verohallinto lähettää jokaiselle yli 15-vuotiaalle verokortin, josta selviää oma ennakkopidätysprosentti.

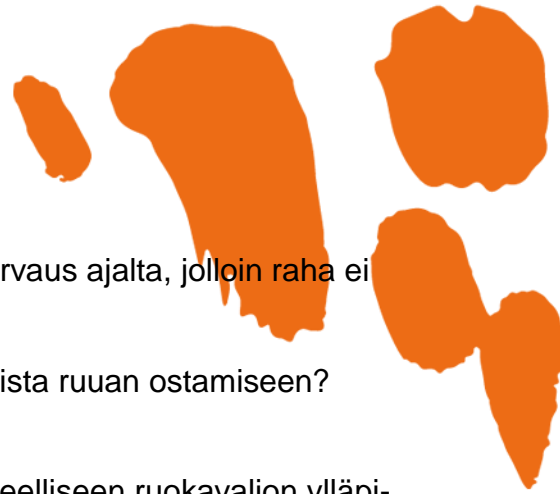
Mikä on laina?

V: Se tarkoittaa rahavelkaa eli joku lainaa rahaa toiselta henkilöltä ja hänen on tarkoitus maksaa se takaisin.

Mikä on pikavippi?

V: Se on lyhyt aikainen vakuudeton laina, joka on yleensä 50-1000 euroa. Lainan maksu aika on lyhyt ja niissä on korkea korko.

Mikä on korko?

V: Korko on rahan hinta eli rahalainan antajalle korvaus ajalta, jolloin raha ei ollut tämän käytössä.

Kuinka monta prosenttia suomalaisilta menee tuloista ruuan ostamiseen?

V: 13%

Kuinka paljon yksinasuvalla menee hyvään ja terveelliseen ruokavalion ylläpitämiseen rahaa?

V: 302 e / kk

Mikä on tämän hetken halvimmat merkit?

V: Rainbow ja K-Menu

Mitä kaikkea tulee maksaa, kun asumisesta kun asuu yksin?

V: vuokra, vakuutus, sähkömaksu, vesimaksu, netti

Mikä on yksiön hintahaarukka?

V: 250- 5000 e

Mitkä asiat vaikuttavat asunnon vuokran hintaan?

V: Sijainti, asunnon uutuus, asunnon tilavuus, siihen sisältyvät edut.

Mikä on budjetti?

V: Se on talousarvio eli arvio tuloista ja menoista.

Missä kaikkialla voi käyttää euroa?

V: Alankomaat, Belgia, Espanja, Italia, Irlanti, Itävalta, Kreikka, Kypros, Latvia, Liettua, Luxemburg, Malta, Portugali, Ranska, Saksa, Slovakia, Slovenia, Suomi ja Viro

Liite 2 Nuorien palautelomake

Kivelän toiminnallisten kertojen palautekysely

1. Mikä oli toiminnallisen kerran teema?

- ☐ Terveys
- ☐ Mielen hyvinvointi
- ☐ Päihteet
- ☐ Seksuaalisuus
- ☐ Koulutus
- ☐ Itsenäistyminen
- ☐ Talous

2. Mitä ajattelit kerran teemasta?

- ☐ Aihe oli hyödyllinen.
- ☐ Aihe oli kiinnostava.
- ☐ Aihe oli tylsä.
- ☐ Aihe oli ahdistava.
- ☐ Aihe ei koskettanut minua.

Muu, mikä?

☐ _____

3. Oliko aihetta tarpeellista käsitellä Kivelän puolesta?

- ☐ Kyllä
- ☐ Ei
- ☐ En tiedä

4. Oliko mielestäsi sopivaa käsitellä teemaa ryhmänä?

- ☐ Kyllä
- ☐ Ei
- ☐ Ei merkitystä

5. Koitko, että teeman käsittely toiminnallisesti oli sopivaa?

- ☐ Kyllä
- ☐ Ei
- ☐ En tiedä

6. Millaiseksi koit teeman toiminnallisen käsittelyn?

- ☐ Se oli hauska.
- ☐ Se oli kiva.
- ☐ Se oli opettava.
- ☐ Se antoi erilaista näkökulmaa.
- ☐ Se oli ryhmäyttävä.
- ☐ Se oli keskustelua avaava.
- ☐ Se oli tylsä.
- ☐ Se oli ahdistava.
- ☐ Se oli joitain muuta, mitä?

7. Kuinka toivot, että teemoja käsiteltäisiin jatkossa?

- ☐ Musiikin kautta
- ☐ Draaman kautta
- ☐ Kuvataiteen kautta
- ☐ Liikunnan kautta
- ☐ Keskustelun kautta
- ☐ Aihe esittelyjen kautta

☐ Muuten, miten?

8. Kuinka osallistuit teeman käsittelyyn?

- ☐ Kerroin omia mielipiteitäni
- ☐ Osallistuin aktiivisesti työskentelyyn
- ☐ Jain osaamistani muille
- ☐ Kuuntelin aktiivisesti
- ☐ Muuten, miten?

9. Opitko kerran teemasta uusia asioita?

- ☐ Kyllä
- ☐ En
- ☐ En tiedä

10. Opitko uusia asioita itsestäsi teemoja käsiteltäessä?

- ☐ Kyllä, mitä?

- ☐ En
- ☐ En tiedä

11. Tutustuitko paremmin muihin ryhmän jäseniin teemojen käsittelyn aikana?

- ☐ Kyllä
- ☐ En
- ☐ En tiedä

12. Muuta palautetta

HUMANISTINEN
AMMATTIKORKEAKOULU

Liite 3 Kivelän ohjaajien palautelomake

Kysely Kivelän ohjaajille toiminnallisista kerroista

Kyselyn tarkoituksena on arvioida Riikka Rissasen, joka toinen tiistai toteuttamaa toiminnallisten kertojen kokonaisuutta ja antaa mahdollisia kehittämis ehdotuksia.

1. Oliko mielestäsi sopivaa, että toiminnalliset kerrat pidettiin joka toinen tiistai? Olisko niitä tarvinnut olla tiheämmin vai harvemmin?

2. Oliko toiminnallisten kertojen kesto 1-3 h sopiva?

3. Koetko, että teemoja (terveys, mielenterveys, seksuaalisuus, päihteet, itsenäistyminen, raha-asiat ja koulutus) oli hyvä käsitellä Kivelän puolesta?

4. Olivatko teemat sopivia nuorille?

5. Saivatko nuoret mielestäsi tarpeeksi tietoa teemasta toiminnan ohjessa?

6. Tukivatko toiminnalliset menetelmät nuorten oppimista?

7. Millaisiksi koit toiminnalliset menetelmät?

8. Olivatko toiminnalliset menetelmät nuorille sopivia?

9. Olivatko toiminnalliset menetelmät mielestäsi ryhmäyttäviä?

10. Kohdennettiinko toimintaa tarpeeksi näille nuorille sopivaksi? Ja kuunneltiinko heidän mielipidettään toiminnallisten kertojen suunnittelussa tarpeeksi?

HUMANISTINEN
AMMATTIKORKEAKOULU

11. Voisitko kuvitella käytettäväsi toiminnallisia menetelmiä, joita käytettiin toimintailloissa, jatkossa Kivelän toiminnassa?

12. Muuta palautetta:
